

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MEKÂNSAL BÜYÜME YÖNETİMİ SİSTEMİ: İSTANBUL İÇİN BİR YÖNTEM
DENEMESİ**

AHMET SEYDANLIOĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI
KENTSEL DÖNÜŞÜM VE PLANLAMA PROGRAMI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. SİRMA TURGUT**

İSTANBUL, 2018

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**MEKÂNSAL BÜYÜME YÖNETİMİ SİSTEMİ: İSTANBUL İÇİN BİR YÖNTEM
DENEMESİ**

Ahmet SEYDANLIOĞLU tarafından hazırlanan tez çalışması 28.03.2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Sırma TURGUT
Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Sırma TURGUT
Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali YÜZER
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Yiğit EVREN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Ülkemiz genelinde gerek siyasi, gerek ekonomik, gerekse de sosyal ve toplumsal her çevre ve her sektörde yaşanan kargaşanın yönetim ve planlama sorunu kaynaklı olduğu açıktır. Bu durum, birbirinden farklı alanlarda ve birçok farklı anlamda olumsuz faktörler ortaya çıkarmak kaydıyla kalıcı tahribata sebep olmaktadır. Tam da bu noktada, kent yönetimi-planlama ve planlama yönetimi iç içe geçmiş bir ilişki ağı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sahip olduğu tarihsel, niceliksel ve niteliksel değerleriyle İstanbul, bu sorunu en belirgin yaşayan ve ortaya çıkan tahribatın açıkça gözlemlendiği kent olarak karşımızdadır. Bugün geldiğimiz noktada İstanbul, çözümü giderek imkânsızlaşan ve son derece ciddi bir planlama-yönetim sorunu içindedir.

İşte bu çalışma, Dünya'daki örnekleri incelemek ve İstanbul'daki planlama ve yönetim sorunlarını irdelemek suretiyle İstanbul örneği üzerinden Türkiye'deki tüm kentler için öneri bir kentsel büyüme yönetimi sistemi ortaya koymayı hedeflemiştir.

Bu çalışmada üzerimden emeğini esirgemeyen tez danışman hocam Sayın Doç. Dr. Sırma TURGUT'a teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda bu zorlu tez sürecimde bana destek olan ve fikirleriyle çalışmama katkı sağlayan çok değerli eşim Şehir Plancısı Duygu SEYDANLIOĞLU'na, tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Mart, 2018

Ahmet SEYDANLIOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMA LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT.....	xi
BÖLÜM 1	
GİRİŞ	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	2
1.3 Hipotez	3
1.4 Kapsam.....	5
BÖLÜM 2	
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1 Büyüme Yönetimi.....	6
2.2 Kentsel Büyüme/Gelişme.....	7
2.3 Kentsel Büyüme Yönetimi	9
2.4 Kentsel Büyüme Yönetimi Aktörleri ve İdari Yapılaşması	16
BÖLÜM 3	
KENTSEL BÜYÜME YÖNETİMİ MODELİ ÖRNEKLERİ	22
3.1 ABD, Kuzey Carolina, Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	23
3.2 ABD, Florida, Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	31
3.3 Yeni Zelanda, Auckland Metropolitan Alanı Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	37
3.4 ABD, Pennsylvania, York County Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	42
3.5 ABD, Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Kanunu ve Planı.....	63

BÖLÜM 4

İSTANBUL'DAKİ KENTSEL BÜYÜME VE GELİŞME.....	66
4.1 1980 Yılı Sonrası İstanbul'daki Kentsel Büyüme ve Gelişme	69
4.1.1 1980 Tarihli ve 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropoliten Alan Nazım Planı	70
4.1.2 1995 Tarihli ve 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropoliten Alan Alt Bölge Nazım Planı	72
4.2 2000-2009 Yılları Arasında İstanbul'daki Kentsel Büyüme ve Gelişme	76
4.2.1 2009 Tarihli ve 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı	76
4.3 2010 Yılı Sonrasında İstanbul'da Kentsel Büyüme ve Gelişme	81
4.3.1 2010-2013 İstanbul Bölge Planı	81
4.4 Üst Ölçekli Planlarda İstanbul İçin Belirlenmiş Vizyon/Amaç Hakkında Bir Değerlendirme	83
İstanbul'daki kentsel büyüme ve gelişme, 1980 yılı sonrasında, 2000-2009 yılları arasında ve 2010 yılı sonrasında olmak üzere 3 başlık altında incelenmiştir. Kentsel büyüme ve gelişmenin yönlendiricisi niteliğinde olan üst ölçekli planların vizyon, amaç, hedef ve stratejilerinin karşılaştırılması aşağıdaki tabloda sunulmuştur:.....	83

BÖLÜM 5

KENTSEL BÜYÜME YÖNETİMİ SİSTEMİ.....	86
5.1. Kentsel Büyüme Yönetimi Sisteminin İdari Yapılanması	88
5.2. Kentsel Büyüme Yönetimi Sisteminin Teknik Yapılanması	95

BÖLÜM 6

YÖNTEM ÖNERİSİ VE DEĞERLENDİRME	105
KAYNAKLAR	109
ÖZGEÇMİŞ	114

KISALTMA LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
APA	American Planning Association (Amerikan Planlama Birliği)
ARC	Auckland Regional Council (Auckland Bölgesel Konseyi)
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
IABR	International Architecture Bienal of Rotterdam (Uluslar Arası Rotterdam Mimarlık Bienali)
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
KBY	Kentsel Büyüme Yönetimi
KBYD	Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı
MİA	Merkezi İş Alanı
RGF	Regional Growth Forum (Bölgesel Büyüme Forum)
TDR	Transfer Of Development Rights (İmar Hakkı Transferi)
U.S.OBM	United States Office of Management and Budget (Amerika Birleşik Devletleri Yönetim ve Bütçe Ofisi)

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1 Tez çalışmasının metodolojik yaklaşımı	4
Şekil 2.1 Kentsel büyüme yönetiminin aktörleri ve idari yapılaşması.....	20
Şekil 3.1 Cary kentsel büyüme yönetimi planı sınırı ve alt bölge planlama sınırları ..	24
Şekil 3.2 Cary kentsel büyüme yönetimi planı kentsel hizmet alanları ve ulaşım planlaması	25
Şekil 3.3 Cary kentsel büyüme yönetimi planı vizyon şeması	26
Şekil 3.4 Cary kentsel büyüme yönetimi planının temel ilkeleri şeması	27
Şekil 3.5 Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	30
Şekil 3.6 Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	32
Şekil 3.7 Alachua kentsel büyüme yönetimi planının temel ilkeleri	34
Şekil 3.8 Alachua kentsel büyüme yönetimi planı aktivite programlama şeması.....	35
Şekil 3.9 Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı	38
Şekil 3.10 Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'na göre sürdürülebilir kent geleceği şeması	39
Şekil 3.11 Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Şeması.....	39
Şekil 3.12 York County Geniş Kapsamlı Planı-yerleşme amaçlı yapılaşma faaliyet yüzdelерinin alt bölgelere göre dağılımı	43
Şekil 3.13 York County Geniş Kapsamlı Planı-konut birimlerinin yoğunluğunun alt bölgelere ve idari sınırlara göre dağılımı	44
Şekil 3.14 York County Büyüme Yönetimi Planı vizyon şeması	46
Şekil 3.15 York County Büyüme Yönetimi Planı Geçici Büyüme Alanları	51
Şekil 3.16 York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı.....	59
Şekil 3.17 York 1990-1998 yılları arasındaki konut alanı gelişim faaliyetleri	60
Şekil 3.18 York 1999-2006 yılları arasındaki konut alanı gelişim faaliyetleri	61
Şekil 3.19 York 1990-2006 yılları arasındaki ticaret/sanayi alanı gelişimleri	62
Şekil 4.1 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropоliten Alan Nazım Planı	71
Şekil 4.2 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropоliten Alan Alt Bölge Nazım Planı	75
Şekil 4.3 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı	77
Şekil 4.4 İstanbul kentinin yıllara göre büyümesi.....	81
Şekil 5.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Organizasyon Şeması-Daire Başkanlıkları bazında	90
Şekil 5.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Organizasyon Şeması-Müdürlükler bazında	91
Şekil 5.3 Öneri Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı Organizasyon Şeması.....	92

Şekil 5.4	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı örgütlenme şeması	94
Şekil 5.5	Kentsel Büyüme Yönetimi (KBY) Mekansal Veritabanı ve Portalları	95
Şekil 5.6	KBY Mekansal Veritabanı (Geodatabase)	97
Şekil 5.7	Projede kullanılma potansiyeli olan yazılımların rolleri ve ilişkileri	100
Şekil 5.8	KBY e-portalı için öneri “Anasayfa” görünümü.....	103
Şekil 5.9	KBY e-portalı için öneri “Başvuru ve Duyurular” modülü görünümü	103
Şekil 5.10	KBY e-portalı için öneri “Bilgi Kaynakları” modülü görünümü	104
Şekil 5.11	KBY e-portalı için öneri “Basın-Medya Arşivi” modülü görünümü	104

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 2.1 Kentsel büyüme yönetiminin bileşenleri	11
Çizelge 2.2 Kentsel yayılma değerlendirmesinde ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin mevcut değerlendirmesinde göz önünde bulundurulacak göstergeler..	15
Çizelge 2.3 Kentsel büyüme yönetiminin faydaları	16
Çizelge 3.1 York doğal kaynak alanlarının tanımlanması	53
Çizelge 3.2 York County Belediye Danışmanlık Programı.....	58
Çizelge 4.1 İstanbul'a ait üst ölçekli planların karşılaştırılması	84

MEKÂNSAL BÜYÜME YÖNETİMİ SİSTEMİ: İSTANBUL İÇİN BİR YÖNTEM DENEMESİ

Ahmet SEYDANLIOĞLU

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sırma TURGUT

Kentler; uygun çevre koşullarının sunduğu avantajlar çerçevesinde doğarlar ve büyümelerini mevcut ulaşım ve altyapı sistemlerini, iş olanaklarını, güvenlik, eğitim ve sağlık hizmetlerini geliştirme yoluyla kendileri başlatırlar, ilgili mevzuat ve planlama hiyerarşisi ile büyümelerine yön verirler. Kentsel büyümenin kontrol edilememesi durumunda çeşitli sorunlar oluşmaya başlar ve bu sorunlar ilerleyerek birey ve toplum refahını olumsuz yönde etkileyen, çözümü zor bir hal alır. Birey ve toplum refahını doğrudan etkileyen kentsel büyümeye, sorunlar çözümsüz bir hal almadan yetki karmaşası ve bireysellikten uzak, eşitlikçi bir sistem ile yön verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel büyüme/gelişme, büyüme yönetimi, kentsel büyüme yönetimi

**SPATIAL GROWTH MANAGEMENT SYSTEM: A METHODOLOGY FOR
ISTANBUL**

Ahmet SEYDANLIOĞLU

Department of Urban and Regional Planning

MSc. Thesis

Adviser: Assoc. Prof. Dr. Sirma TURGUT

Urban growth management ensures the healthy development and growth in urban areas which change and transform quickly. Urban growth management has not marketing goal, the goal is establishing the necessary relationship between planning-space-user. The most common objective of urban growth management to sustainable urban future to ensure that a balance/balancing movement. Planning and management problems solved by Urban Growth Management System. Urban Growth Management System included Urban Growth Management Department and Spatial Data Infrastructure of Urban Growth Management and Portal Software.

Keywords: Urban growth/development, growth management, urban growth management.

1.1 Literatür Özeti

Günümüzde planlamanın temel sorunları; mevzuat karmaşası, planlama kademeli birliktelik hiyerarşisine uyulmaması ve kentsel gelişmenin temeli olan kent mekânının, parçacıl-proje temelli yaklaşımlarla gelişimi ana eksenine dayanmaktadır. Bu bağlamda üretilen kentsel mekânların ve daha da çok yatırım kararlarının; eşitlikçi ve çevresel kaygılar güden politikalardan ve toplumsal bütünleştirici ilkelerden yoksun oluşu kentler için önemli bir sorun oluştururken, kentlerin denetimsiz, plansız ve tesadüfî büyümeleri de kaçınılmaz bir son olmaktadır.

Bu çalışmada, Türkiye'deki kentlerin denetimsiz ve kontrolsüz büyüme sorunu için nasıl çözüm bulunabileceği, ne gibi bir kentsel büyüme yönetim sistemi oluşturulabileceği ve bu sistem sayesinde sorunlara hangi sistematikle akılcı, sürdürülebilir ve kalıcı çözümler getirilebileceği tartışılmaktadır. Kontrolsüz büyüyen, yayılan İstanbul kentinin yıllara göre planlama süreci ve hiyerarşisi, büyüme hızı, toplum ve birey refahı ile plan yapım ve uygulaması ile ilgili mevzuatlardan faydalanarak ele alınmıştır. Bu çerçevede dünyada çeşitli ülkelerin uygulamış olduğu kentsel büyüme yönetimi sistemleri incelenerek, Türkiye'deki kentlerin büyümesindeki sorunların giderilmesi ve büyümelerinin kontrol altına alınması için bireysellikten ve mevzuat karmaşasından arındırılmış bir kentsel büyüme yönetimi sisteminin geliştirilmesinin bir zorunluluk olduğu sonucuna varılmıştır.

1.2 Tezin Amacı

Günümüzde planlamanın en temel sorunlarından birisi, kentlerin denetimsiz ve kontrolsüz büyümesi karşısında bireylerin ve toplumun gereksinmelerine nasıl yanıt vereceğidir. Bir diğeri ise; kentsel gelişmenin temeli olan kent mekânının, parçacı ve proje temelli yaklaşımlarla gelişimi, tasarlanan konut alanlarının, ulaşım akslarının, çalışma, rekreasyon alanları ve büyük projelerin şehircilik norm ve standartlarına uygun olmadığı, eşitlikçi ve çevresel kaygı güden politikalardan yoksun mekânların üretilmesi ve bu şekilde üretilen kentsel mekânlarda mekânsal ve toplumsal bütünleşmenin sağlanamamasıdır.

Bu çalışmanın temelini oluşturan sorunlar; Türkiye’de kentsel büyüme ve gelişmenin kontrol edilemez ilerleyişine nasıl çözüm bulunabileceği, nasıl bir kentsel büyüme yönetim sistemi oluşturulabileceği, kentsel büyüme yönetimi mekanizması sayesinde sorunlara hangi sistematikle etkin, etkili ve sürdürülebilir çözümler getirilebileceğidir. Bu çalışmaya yön veren yardımcı sorular ise:

- Kontrolsüz kentsel gelişmenin zararlarının önlenmesi için neden kentsel büyüme yönetimi stratejilerinin kullanılması gerekir?
- Kentsel büyüme yönetimi stratejileri, ülkemiz planlama pratiğinde, mekânsal stratejik planlama çerçevesi ile uyumlu ve uygulanabilir bir yaklaşım mıdır?
- Kentsel büyüme yönetimi sistemi sayesinde kentsel gelişme nasıl sağlanabilir?

Tezin amacı; Türkiye’nin en hızlı büyüyen, küresel ilişkiler içinde dünya kentleriyle yarış halinde olan ve yukarıda bahsedilen planlama sorunlarının tümünü bünyesinde barındıran İstanbul kenti ele alınarak Türkiye’deki kentlerin gelişmesine yön vermeye ve kentsel büyümeyi kontrol etmeye yarayan, parçacı ve proje temelli yaklaşımın ortaya çıkardığı sorunlardan arındırılmış, kentlerin bütüncül mekânsal büyümesini sağlayacak ve büyümeyi kontrol altında tutacak bir kentsel-mekânsal büyüme yönetimi sisteminin oluşturulmasıdır.

1.3 Hipotez

Bu çalışmada ilk etapta, tümünden gelim yöntemiyle “kentsel büyüme yönetimi” kavramı ve bu kavramla ilişkili anahtar kelimeler literatür araştırmasıyla, ikincil kaynaklardan yararlanılarak açıklanmıştır. Konu ile ilgili kavramsal bilgiler makaleler, tezler ve kitaplardan edinilmiştir. Örnekler ise kentsel büyüme yönetimi çalışması yapılan ülkelerin mevzuatları ve çalışmayı yapan kurumların internet siteleri aracılığıyla elde edilmiş ve incelenmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde çalışma alanı olarak belirlenen İstanbul’daki kentsel büyüme ve gelişmenin üst ölçek planlar bazında irdelenmesiyle kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme ve üçüncü bölümde incelenen örnekler, önerilen Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi’ne ışık tutmaktadır.

Kentsel büyüme ve gelişmenin sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini anlayabilmek için bütünleşik yöntemlere ihtiyaç vardır. Bu sebeple Mekansal Büyüme Yönetimi Sistemi birbirine entegre iki modül (idari yapılanma ve teknik yapılanma) olarak tasarlanmıştır. Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi’nin oluşturulmasında, kavramsal çerçeve bölümünde açıklanan terimlerden, kentsel büyüme yönetimi modeli örnekleri bölümünde incelenen örneklerden, İstanbul’un büyüme ve gelişmesine yön veren etmenlerden, planlama ve kent yönetimi sorunlarından yola çıkılarak İstanbul’da örnek bir model kurulmasıyla birlikte Türkiye’deki tüm kentler için de yönlendirici olabilecek yeni bir yöntem önerisi tartışmaya sunulmuştur.

Şekil 1.1 Tez çalışmasının metodolojik yaklaşımı

1.4 Kapsam

Bu çalışma 6 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm problem tanımının, çalışmanın amacının, yönteminin ve kapsamının yer aldığı giriş bölümüdür. Bu bölümde kentsel büyüme ve kentsel büyüme yönetimi kavramları üzerinde kısaca durulmuştur.

İkinci ve en yoğun olan bölüm kavramsal araştırmalardır. Bu bölümde anahtar kelimeler, kentsel büyüme yönetimi kavramı ve ilişkili olan diğer kavramlar üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde kentsel büyüme yönetiminin uygulandığı ülkeler ve kentlerden büyüme yönetimi planı örnekleri, kentsel büyüme yönetimi mevzuatları ve bu modeli uygulanabilir kılan örgütlenme şemaları ile idari işleyişleri yer almaktadır.

Dördüncü bölümde çalışma alanı olarak belirlenen İstanbul'un kentsel büyüme ve gelişmesine yön veren etmenlerden üst ölçek planlar incelenmiştir. Tezin beşinci bölümü olan Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi bölümünde İstanbul'daki planlama ve kent yönetimi sorunları idari yapılanmalar ve işleyiş bazında irdelenmiştir. Bu bölümde irdelenen sorunlara yönelik cevaplar ve çözüm önerileri de yer almaktadır.

Yöntem Önerisi ve Değerlendirme bölümü, beşinci bölümde bir arada işlenen sorunlar ve çözümlerin eleştirel bir yaklaşımla değerlendirildiği, İstanbul örneği üzerinden tüm Türkiye kentleri için önerilen Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi'nin güçlü yönlerinin ortaya konduğu bölümdür. Tezin sonucunda varılan nokta, Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi'nin uygulamaya geçirilmesini sağlayacak yolların ve yöntemlerin tespit edilmesi, aksamalar yaşanmadan sistemin uygulanmasının sağlanmasıdır.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Büyüme Yönetimi

Büyüme yönetimi kavramı ekonomi temelli, ekonomi, iktisat ve işletme alanlarında kullanılan bir kavramdır. Ekonomik büyüme/gelişme, ulusal gelir düzeyindeki ve birey başına düşen milli gelirdeki artış anlamına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, bir ülkedeki toplam üretimin zamana bağlı bir şekilde artmasıdır. Kentlerin ekonomik büyüme potansiyelini ise, istihdam ve üretkenlikten sağlanan toplam gelirdeki artış temsil etmektedir¹. Büyüme yönetimi, ekonomik gelişme basamakları arasındaki kritik geçişlerin nasıl yönlendirileceğini, henüz açığa çıkmamış sorunların nasıl belirleneceğini ve ekonomik büyüme sürecinin olumsuz etkilerinden nasıl kaçılacağını ortaya koyar. Büyüme yönetimi ile işletmelerin kontrolsüz ve plansız gelişme nedeniyle karşılaştıkları sorunlar en aza indirilmiş olur (GRAY,1996). Şehir planlama literatüründeki kullanımıyla büyüme yönetimi, çevre koruma ve ekonomik gelişme arasında dengeyi sağlama çalışmasıdır. Nitekim makro ölçekte çevrenin temiz tutulması, çevresel dengenin bozulmasının önlenmesi, çevre sorunlarının bir çözüme kavuşturulması, ekonomik gelişme için kullanılabilecek kaynaklardan bu amaç için bir miktar kesinti yapılmasını zorunlu kılar. Dolayısıyla ekonomik gelişme hızı düşebilir (KELEŞ, 2010). Bu sebeple büyüme yönetimi denge bulmayı amaçlar. Diğer bir yandan;

¹ Özdemir, A. R. ve Taşçı, H. M., (2008). "Kentleşme ve Kentsel İstihdam, Ekonomik Büyüme İçin Önemli Bir Potansiyel midir?", Maliye Dergisi, 155: 55-71.

ulaşım, iletişim, haberleşme gibi teknolojik gelişmelerin ve olanakların kentlerdeki rolü ve kentsel gelişmede ortaya çıkardığı sorunlarla ilgilenmektedir.

Nelson’a (2002) göre; büyüme yönetimi beş temel amaç içermektedir:

1. Kamu kaynaklarını korumak,
2. Negatif dışsalılıkları azaltmak, örneğın yeni gelişimleri mevcut gelişmeler yakınında oluşturmak,
3. Kamu servis ücretlerini düşürmek,
4. Sosyal eşitliğı maksimize etmek,
5. Yaşam kalitesini iyileştirmek.

2.2 Kentsel Büyüme/Gelişme

Sjoberg’e (1965) göre, kentlerin doğuşunu ve gelişmesini etkileyen ana etmen öncelikli olarak uygun çevre koşullarının sunduğu avantajlardır, bu avantajlar zamanla teknolojik ve sosyal örgütlenmeyi de destekleyerek kentsel büyümeyi ve kent kimliğinin farklılaşmasını beraberinde getirir¹. Molotch (1976), kentleri bir büyüme makinesi olarak tasvir etmiştir. Molotch’a (1976) göre kentler, alansal olarak yer seçimi ile ilgilenirler. Bu seğimin artan yoğunluk karşısında kârlı olması için etkili bir arazi kullanım gerekir. Bu seçim, yatırımı ve büyümeyi teşvik eden diğer yer seğimleriyle yarışır.

Kentler büyümelerini; mevcut ulaşım ve altyapı sistemlerini, iş olanaklarını, güvenlik, eğitim ve sağlık hizmetlerini geliştirme yoluyla kendileri başlatırlar. Gelişmiş bilgi teknolojileri, analitik ve akılcı sistemler ile bilgi odaklı ekonomilerin birlikte çalışması kentleri yapılandırır. Kentsel büyüme, kent markoformunu şekillendiren en önemli etmendir. Kent makroformu, kentsel çevreyi oluşturan fiziksel unsurların tümünü kapsayan yapısal karakteri tanımlamada kullanılan bir kavramdır. Kentsel bir çevrenin oluşumuna veya var olan bir kentin gelişmesine fiziksel, sosyal, ekonomik, teknolojik, toplumsal ve politik etkenler neden olabilir. Kent makroformunu meydana getiren nedenler her kent için farklıdır. Kent makroforumunu şekillendiren “kentsel büyüme”, büyümesi söz konusu olan bir kentin barındırmakla yükümlü olduğu nüfus ile iş,

¹ Karadağ, A. ve Koçman, A., (2007). “Coğrafi Çevre Bileşenlerinin Kentsel Gelişim Süreci Üzerine Etkileri: Ödemiş (İzmir) Örneği”, Ege Coğrafya Dergisi, 16: 3-16.

barınma, ulaşım, rekreasyon v.b. kent işlevlerine tahsis edilmiş alanların büyüklük değerlerinde oluşan artışı ifade eder (NALKAYA,2001).

Kentlerin ekonomik gelişme üzerindeki rolüne vurgu yapan ve birbirine bağlantılı olan 3 faktör vardır:

- Dünya, kentleşmede eşi görülmemiş bir seviyededir.
- Kentler farklı bilgi ve bilgi üretim ağlarını bulundurması sebebiyle; dünyanın artan yetenekli, eğitilmiş, yaratıcı ve girişimci popülasyonunu içinde barındırır.
- Kentler, büyük ölçekli ekonomik ağları ölçek ekonomisine uzanan yeniliklerle destekler.

Kentsel büyümeyi belirleyen faktörlerden biri de ölçek ekonomileridir. Büyük ölçekli aktivitelerin ekonomik avantajlarının sürekliliği, kentsel alanların çoğunun ortaya çıkmasına sebep olur. Mekânsal yığılma ile ölçek ekonomileri arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur. Kuruluşlar ölçek ekonomisini firma açısından en uygun kuruluş yerini ve büyüklüğünü saptama açısından dikkate alırlar. Girdi maliyetleri ve taşıma maliyetlerinin minimum, kârların maksimum olduğu ölçekte ve yerde yerleşirler. Bunu işgücü izler. Aynı ölçek ekonomilerine sahip firmalar aynı yerde yerleşirler. Böylelikle yerleşmeler arası göreceli üstünlükler ortaya çıkar. Bu olgu ise kent büyüklüğünü tanımlar (ARSLAN, 1997).

Kentlerdeki büyüme ve gelişmeyi sağlayan etmenler:

- kente özgü ekonomik fonksiyonların değişimi/gelişimi,
- bunun kentin fiziksel çevresine yansımaları/fizik mekânda yer bularak kentin makroformunu oluşturması dönüşen toplumsal dürtüler ve yeni toplumsal dinamikler ile yönetim/denetim biçiminin farklılaşmasıdır.

Kentsel büyüme, ekonomik dinamikler doğrultusunda durdurulması veya sınırlandırılması zor olan bir olgudur. Bu özelliği nedeniyle kentsel büyüme, koşulların büyümeyi elverdiği ölçüde, gerçekleşmeye devam eder. Kentsel büyüme ve gelişme, ülkelerin benimsediği iç ve dış politikaların ortaya çıkardığı sonuçlarla oluşur, kentlerin tarihsel süreçte üstlendikleri rollerle ve geçirdikleri ekonomik ve sosyal değişimlerle şekillenir. Kentsel gelişmeye etki eden politikaların oluşturulma ve uygulanma yöntemleri kent makroformunda farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Politikaların

hiyerarşik düzende üst ölçek planlardan alt ölçek planlara aktarılması, yukarıdan aşağıya, kent makroformunun istenilen ve sağlıklı bir şekilde oluşumunu, gelişimini sağlarken; hiyerarşik düzeni yok sayarak, aşağıdan yukarıya, üst ölçek plan kararları gözetilmeden kent ölçeğinde kararların oluşturulması yanlış ve sağlıklı bir kent makroformu ortaya çıkarır. Ülkemizde, kentsel büyüme büyük ölçüde geleneksel imar mekanizmalarının uygulanış sürecinin dışında ve o süreçten bağımsız olarak gerçekleşir. Böylece plan dışı gelişmeler yaygınlaşmakta ve kentsel gelişme planlamadan bağımsız, başboş ve yetersiz bir şekilde sürmektedir. Bu nedenle ülkemizde bazı kentlerde yaşanan kentsel büyümeyi sınırlandırmak ve kontrol etmek güçtür.

Kentsel gelişme sadece fiziksel gelişme değildir. Fiziksel gelişmenin yanı sıra, kentteki ekonomik, sosyal, kültürel ve örgütsel gelişimi de içerir. Diğer bir deyişle, kentsel gelişme; mekânsal ve mekânsal olmayan (mekân üzerinde etkili olan sosyal/kültürel/ekonomik/örgütsel) etmenleri bünyesinde barındırır (GEDİKLİ,2012). 21. yüzyılda ekonomik kapasite, kentsel büyüme ve kentlerdeki ekonomik değerler insanların bilgi düzeyleri ve yenilikçilikleriyle gelişerek artmaktadır. Bu yeni ekonomik çevre yarışında kentler; gelişmiş bilgi teknolojilerini uygulamaya, odak noktasını kentlilerin oluşturduğu analitik ve sistematik gelişimi sağlamaya ihtiyaç duymaktadır. Tüm bunlara ek olarak kentler sürdürülebilir enerjinin sağlanması, doğal çevrenin ve su kaynaklarının korunması için planlama ve yönetim ilkelerini bir bütün olarak benimseyip koordine etmelidir. Kentsel dinamiklerin işleyişini akıllı sistemlere entegre etmek, kentin özgün yapısına ve ekonomisine uygun yönetim planlarını mimarlık ve planlama ilkeleriyle bir araya getirmek kentsel büyümenin kontrol edilebileceği en modern yöntemdir.

2.3 Kentsel Büyüme Yönetimi

Dünya genelinde kentlerde giderek artan nüfus ve bu nüfusun beraberinde getirdiği sorunlar planlama için üzerinde düşünülmesi ve çözüm üretilmesi gereken bir eksik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel büyüme yönetimi, dünyada artan kentsel sorunlara stratejik ve akılcı çözümler üretme arayışlarının sonucunda ortaya çıkmış yöntemlerden birisidir. Kentsel büyüme yönetimi, her alanda değişim ve dönüşümün hızla gerçekleştiği kentsel alanların, salt “pazarlama” stratejileri gözetilerek değil,

sağlıklı gelişmesinin ve büyümesinin sağlanması için gerekli planlama-mekân-kullanıcı ilişkisinin kurulmasıyla gerçekleştirilir. Kentsel büyüme yönetimi bir denge/dengeleme hareketidir, en genel amacı sürdürülebilir kent geleceğini sağlamaktır. Sürdürülebilir kentler oluşturmak için doğal, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda dengeyi sağlamayı amaçlar. Bu tanımlamalardan hareketle 5. Uluslar Arası Rotterdam Mimarlık Bienali (IABR)'ne (2012) göre sürdürülebilir “iyi” kentler oluşturmak için ilk adım kent paydaşları arasında işbirliğini sağlamaktır. Yalnızca rant elde etme amaçlı plan kararlarına dayalı gelişme göstermeyen, paylaşılan, hedef kitlenin ihtiyaçlarına cevap veren, yanlış ve çirkin yapılaşmadan uzak, yaşanılabilir kimlikli kentler oluşturmak kentsel büyüme yönetimi ile mümkündür. Kentsel büyümenin yönetimi ile hedeflenen; kentin gelişme sınırları içinde söz konusu olan gerçek büyümenin yerini, hızını, şiddetini, yönünü ve diğer özelliklerini belirlemek için gerekli olan zaman boyutundan yoksunluğun giderilmesidir.

Kentsel büyüme yönetimi 1990'lı yıllarda Amerikan Planlama Birliği (APA) tarafından “akıllı büyüme” kavramı altında ve 1910'larda ilk kez ABD'nin Chicago Bölgesi'nde ortaya atılan “metropolitan alan” kavramıyla birlikte tanımlanmıştır. Kentsel büyüme yönetimi kavramı 1990'lı yıllarda Washington'da *Büyüme Yönetimi Kanunu* adı altında yasalaşarak yürürlüğe girmiş ve kentsel büyüme yönetimi planlarıyla bir bütün olacak şekilde işlemeye başlamıştır. Amerika'da metropolitan alanlarda kentsel saçaklanmayı, ulaşım ve konut edinme sorununu, sosyal yapıdaki bozulmaları ve hava kirliliğinin artması sonucunda ortaya çıkan problemleri, akılcı ve analitik yöntemler kullanılarak, önlemek amacıyla kullanılmaya başlanmış bir sistemdir. Daha sonra dinamik bir ekonomik sisteme sahip olan kentsel yerleşmelerde de uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise; belli bir haberleşme, ulaşım, uzmanlaşma ve örgütlenme düzeyinde karşılıklı etkileşimin birçok yönden değiştiği, çalışılan yer ile oturlan yer arasındaki mesafenin gittikçe attığı, çevrede “altkentler (suburb)” olduğu, ilişkilerin yayıldığı, bölgenin merkezinde yer alan metropolitan kentin; ekonomik, sosyal ve yönetsel ilişkilerde hâkim olduğu ve kontrol ettiği ileri sürülmüş ve “metropolitan alan” yeni bir sosyal ve ekonomik birim olarak ortaya konmuştur (KIRAY, 1982). Keleş'e (1980) göre ise “metropolitan alan”, ekonomik ve toplumsal yaşamın daha çok merkezdeki kentin etkisi altında bulunduğu, ortak çıkarlarla ona bağlı sınırlarını doğal koşullardan ve yasal

sınırlamalardan çok günlük işe gidiş gelişlerin belirlediği, sınırları her zaman yönetsel sınırlarla çakışmayan, büyük ölçüde kentleşmiş alan olarak tanımlanmıştır. Tüm bu tanımlamalardan hareketle kentsel büyüme yönetimi kavramı, geniş bir alana ve çoklu ilişkiler ağına sahip metropoliten alan ve yönetim kavramlarıyla birlikte kullanılmıştır. Genel anlamıyla kentsel büyüme yönetimi; öngörülemeyen büyümenin çevreye verdiği zararı önlemek, sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi sağlamak ve yaşam kalitesini arttırmak için uygulanmaktadır.

Kentsel büyüme yönetiminin uygulanması için kentin belirli alan ve nüfus büyüklüklerine sahip olması, söz konusu kentlerin alan ve nüfus büyüklükleri açısından gelişmesi ve büyümesi gerekmez, kent özelliği taşıyan ve hızlı ekonomik büyüme eğilimi gösteren tüm yerleşmelerde uygulanabilir.

Kentsel büyüme yönetiminin gerçekleştirilmesi için yapılması gerekenler:

- Doğal, kültürel ve tarihi kaynakların korunması
- Ekonomik büyümenin sağlanması
- Gelişme alanlarının açılması
- Arazi kullanımının yorumlanması ve öneri arazi kullanım geliştirilmesi
- Kurumlar arası iş bölümü ve koordinasyonun sağlanması
- Sağlıklı, güvenli, ekonomik, ulaşım fonksiyonu açısından ulaşılabilirliği yüksek ve yaşanabilir kentlerin oluşturulması
- Yeşil alan sürekliliğini sağlayan kaliteli mekânların oluşturulmasıdır.

Çizelge 2.1 Kentsel büyüme yönetiminin bileşenleri (Tez çalışması kapsamında Ahmet Seydanlıoğlu tarafından hazırlanmıştır.)

KENTSEL BÜYÜME YÖNETİMİNİN BİLEŞENLERİ	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ
Arazi Kullanım	Karma kullanımı sağlama
	Transit geçişi sağlayan gelişme
	Mevcut kent sınırlarıyla ilişkilendirilmiş olma
	Mevcut kentleşmiş toplulukların yapısını güçlendirme
	Kentsel yenileştirme ve atıl alanların rehabilitasyonunu cesaretlendirme
	Kullanılan sanayi alanları veya boş ticaret ve sanayi alanları
	Yeterli donatı alanı sunumu
	Yeni gelişme alanlarını açma

Çizelge 2.1 Kentsel büyüme yönetiminin bileşenleri (Devamı)

Planlama	Geniş kapsamlı-stratejik planlama
	Yüksek yoğunluk
	Kentsel saçaklanmayı önleme
	Gelişmeci politikalar-toplu taşıma yönelimli gelişme
	Alternatif/yenilikçi altyapı sistemleri için yeterli kaynakların belirlenmesi
	Kamu yatırım olanakları
	Toplum gelişimi için yasal düzenlemeler
	Karma arazi kullanımı
	Konut seçimi ve konut edinme seçeneklerini arttırma
Ulaşım	Hareketliliği artırma
	Etkili ulaşımı ve erişilebilirliği sağlama
	Potansiyel araç yolculuğunu azaltma
	İş ile ilişkili ve rekreasyonel, bisiklet kullanımı için fırsatlar oluşturma
	Yaya kullanımını teşvik
	Mahalle içinde ve dışında özel otomobil kullanımını azaltılma
	Trafik sıkışıklığının azaltılması için ulaşım yöntemleri geliştirme
	Yaya ve bisiklet güvenliğini sağlama
	Toplu taşımayı özendirme
	Yeterli park alanı sağlama
	Yerel ve mahalli yol bağlantılarında trafik sıkışıklığını minimize etme
	Odak noktaları ve sistem bütünleştirmesini sağlama
Çevre	Alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı
	Doğal ekosisteme müdahaleyi minimize etme
	Kıyı alanlarını korumak ve sürdürülebilirliğini sağlama
	Tarımsal faaliyetleri kontrol etme ve kaynakları koruma
	Doğal ekosistem ve tarımsal arazilerin korunmasını sağlama
	Kentsel ekoloji koruma
	Hava kalitesini artırma
	Enerji kaynaklarını koruma ve sera gazı salımını azaltma
	Kirleticileri azaltma ve yeraltı suyunu düzenlemek için taşkın yönetimi
Tarih ve Kültür	Tarihi çevreyi koruma kolaylığı sağlama
	Kültürel mirası koruma
	Kültürel kimlik ve aidiyet oluşturma
Sağlık ve Güvenlik	Toplumsal sağliklaşmayı teşvik etme
	Sağlık harcamalarının azaltılması
	Aktif yaşam şekillerini cesaretlendirme
	Gıda tüketiminde yerel güvenliği sağlama
	Kirlilik oluşturmeyan yaşam şartları sağlama
	Yaşam kalitesini artırma
	Çöp etkilerini minimize etme

Çizelge 2.1 Kentsel büyüme yönetiminin bileşenleri (Devamı)

Toplum	Sağlık ve güvenlik açısından riskli bölgelerde yapılaşmayı önleme
	Sosyal yapıyı güçlendirme
	Toplum duyarlılığını güçlendirme, her toplumun farklı özelliklerini tanımlama
	Katılımcılığı sağlama
	Gelişme sürecine arazi sahiplerini ve toplumu dahil etme (ortaklık)
	Mahalle yapısını güçlendirme
Eşitlik	Konut seçenekleri sağlama
	Niteliksiz konut üretiminin önüne geçme
	Yasal gereksinimleri ve makul toplumsal erişimini ve mekân kullanımını sağlama
	Konut politikaları geliştirme
	Sosyal servisler sağlayabilme
	Tüm gelir gruplarına yönelik ulaşılabilir düzeyde satın alınabilir konutlar sağlama
Tasarım	Sürdürülebilir tasarım örneklerini sunabilme, özgün ve güçlü mekânlar oluşturma
	Bina tasarımlarında toplum için pozitif etki sağlayabilme
	Yeşil yapılaşma ilkelerine uyma
	Toplumun ve alanın tarihine saygılı tasarımlar yapma
	Karma kullanımlar, yatay ve düşeyde estetik birleşmiş tasarımlar sağlama
	Karanlık sokakları aydınlatma
	Kaliteli yaşama ve kullanma mekânları sunma
	Geleceğe yönelik simülasyonlar, modellemeler ve kestirimler
Servisler	Mevcut altyapı ve çevresel şartların mahalleler üzerindeki kötü etkilerini minimize etme
	Proje altyapılarının mevcut mahalle şartlarını kötü etkilemesini önleme
	Fiziksel ve teknik altyapı ihtiyaçlarını karşılama
Finansman	Altyapı maliyetlerini azaltılma
	Ulaşım ve enerji maliyetlerini azaltılma
	Yatırımların yerel ekonomi içinde yapılmasını sağlama
	İş imkânları oluşturma
	İş imkânları, iş seçimi ve iş bulma seçeneklerini arttırma
	Mahalle işletmelerini kurma ve destekleme
	Toplu taşıma için operasyonel kaynak sağlama
	Yeterli kaynak sağlama-kamu servis fiyatlarında eşitlik, emlak vergi reformlar

Kentsel büyüme yönetimi aslında bir planlama işidir. Kentsel büyüme yönetimi dar kapsamlı bir arazi kullanım planlaması ile yetinmek yerine, bütünsel bir yönetim anlayışına uygun biçimde, yerel ekonomik politikalar, temel fiziksel ve sosyal altyapı, ulaşım, çevre, rekreasyon ve kültür-sanat gibi aktiviteleri ve alanları kapsayan, bunları gerçekleştirirken katılımcılık ilkesini göz ardı etmeyen bir planlama sisteminin organizasyonunu sağlamaktadır. Kentsel büyüme yönetiminin kent planlamadan tek farkı gelişme alanları açılması zorunluluğudur. Ekonomik dinamikleri ön planda olan kentsel yerleşmelerde ekonomik büyümeyi destekleyecek mekânsal gelişmeyi amaçlar. Kentsel büyüme yönetimi, bunların hepsini planlama çerçevesinin dışına çıkmadan ve katılımcı planlama anlayışından uzaklaşmadan gerçekleştirir. Kontrol edilemeyen büyümeye karşılık kentsel büyüme yönetimi uygulaması, tarım alanlarında % 28, yapılaşmamış alanlarda % 43 ve ekolojik önem alanlarda % 80 oranında, kötü kullanımlardan kaynaklanan olumsuzlukları azaltmaktadır (US Environmental Protection Agency, 2009; Theis, 2007).

Akıllı büyüme odaklı kentsel büyüme yönetimi kavramının, sürdürülebilir kentsel gelişimi sağlamada yol gösterici bir planlama yaklaşımı olduğu görüşünden hareketle; sürdürülebilir kentsel büyümede gelişimin izlenebilmesi adına, kentsel form, yaşam kalitesi ve ekonomik canlılık göstergeleri arasındaki ilişki irdelenebilir. Böylece herhangi bir kent için sürdürülebilirliği değerlendirilebilmede problemler ortaya koyulabilecektir.

Çizelge 2.2 Kentsel yayılma değerlendirmesinde ve sürdürülebilir kentsel gelişmenin mevcutdeğerlendirmesinde göz önünde bulundurulacak göstergeler (SERDAROĞLU SAĞ, 2011)

KENTSEL FORM GÖSTERGELERİ
Nüfus yoğunluğu (vergiye tabii alandaki toplam nüfus, tarımsal alan kullanımı)
Konut birimlerinin yoğunluğu
Bahçeli-tek aile, konut birimlerinin % si
1000 kişi başına düşen yol, cadde ve yaya yolunun hektarı
1000 kişi başına düşen kanalizasyon ve su altyapısının kilometresi
Belediye sınırları içerisinde çalışan işgücünün % si
Otomobille yolculukların % si
5 km veya daha az yolculukların % si
Ortalama iş için olan yolculukların kilometre uzunluğu
YAŞANABİLİRLİK GÖSTERGELERİ
Konutları için kazancının %30 undan fazlasını harcayanların % si
Kira için kazancının %30 undan fazlasını harcayanların % si
Konut farklılaşma endeksi (tek aile, apartman, zemine dayalı konutlar)
1000 kişiye düşen park ve oyun alanının hektarı
Her 10.000 kişi için Lise sonrası eğitim kurumları
Her 10.000 kişi için kütüphane-kitapçı oranı
Her 10.000 kişi için sanat galerisi veya sanatla ilgili işletmeler
Her 10.000 kişi için özel restoranlar
1946'dan önce yapılmış konut stoğunun % si
EKONOMİK CANLILIK GÖSTERGELERİ
Her 1000 kişiye düşen iş olanaklarının sayısı
Her 10.000 kişi başına düşen kuruluş
Her 10.000 kişi için konut yapılaşma izni
İşsizlik oranı
Merkezi hükümetin iş oluşumunu destekleme oranı % (toplam gelir içinde)
İleri teknoloji endeksi (yerel ekonomideki yeni ekonomiler)
Kültürel yaratıcılığın oranı, bohemian endeksi, yeni ekonominin sanayiye etkileme derecesi
Eğitim endeksi (üniversite mezununun oranı)
Danışman endeksi, toplam işlerdeki danışman firmaların % si

Çizelge 2.3 Kentsel büyüme yönetiminin faydaları (Tez çalışması kapsamında SERDAROĞLU SAĞ, 2011 kaynağından yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.)

EKONOMİK	SOSYAL	ÇEVRESEL
Altyapı maliyetlerinin azaltılması	Sosyal eşitliğin/ayrımcılığın kontrolü, kültürel olguların devamlılığının sağlanması	Kentsel saçaklanmanın önlenmesi
Ulaşım ve enerji maliyetlerinin azaltılması	Erişilebilirliğin ve hareketliliğin artması	Su ve hava kalitesinin korunması
Yatırımların yerel ekonomi içinde yapılmasının sağlanması	Konut edindirme seçeneklerinin arttırılması	Doğal kaynakların korunması
Sağlık harcamalarının azaltılması	Sağlık harcamalarının azaltılması	Doğal hayatın devamlılığının sağlanması
İş imkânları oluşturulması	İş imkânları oluşturulması	Enerji verimliliğinin sağlanması
Kamusal servis fiyatlarının azaltılması	Gıda tüketiminde yerel güvenliğin sağlanması	Tarihi ve kültürel varlıkların korunması
Ekonomide kümelenme sağlanması	Aktif bir yaşamı sağlayacak fırsatların geliştirilmesi	Etkili arazi kullanışın oluşturulması

2.4 Kentsel Büyüme Yönetimi Aktörleri ve İdari Yapılaşması

Kentsel büyüme ve gelişme, uygun çevre koşullarının sunduğu avantajların teknolojik ve sosyal örgütlenmelerle desteklenmesi sonucu başlar, ülkelerin belirlediği iç ve dış politikaların ortaya çıkardığı sonuçlarla ve kentlerin içinde bulunduğu dinamiklerle devam eder. Kentler ve kent yönetimlerini, yöneticilerin isteklerinin yanı sıra o ülkedeki kapital birikim süreçleri, bu doğrultuda oluşan kurumlaşma çabaları, içsel ve dışsal olmak üzere daha pek çok faktör etkilemekte ve yönlendirmektedir¹. Kentsel büyüme ve gelişme zaman içindeki bir değişmeyi anlatır. Politik yapılanma, dış ilişkiler, ekonomik ve sosyal yapı gibi faktörler değiştikçe, mekânı kurgulayan dinamikler ve

¹ Turgut, S., (2004). İstanbul'un Yönetimi Bir Kent Planlama Yönetimi Denemesi, Anahtar Kitaplar, İstanbul.

bunun doğrultusunda kullanıcısının sorunları ve beklentilerinde de farklılıklar olmakta, doğal olarak bu süreç, yönetim yapılarında ve planlama eylemlerinde de farklılıkları beraberinde getirmektedir (TEKELİ, 1994).

Gelişmiş ülke kentlerinde imar uygulamaları, genellikle geniş yetkilere sahip yerel hükümetler tarafından yürütülür. Sorumluluk bölgeleri içindeki gelişme alanlarıyla ilgili her türlü planlama, projelendirme ve programlama çalışmalarını yapma, yaptırma, uygulama, uygulatma ve denetleme yetkileri yerel hükümetlerin yetkisindedir. Merkezi hükümetlerin bu süreçteki rolü sınırlı düzeydedir. Söz konusu uygulamalar; kentsel gelişme alanlarında oluşumu öngörülen kentsel büyümenin nasıl şekilleneceği, hangi zaman aralığında hangi hız ve tempoda gerçekleşeceği, hangi finansal ve çevresel etkilerin ortaya çıkmasına izin verileceği, hangilerinin verilmeyeceği, hangi gelişmeler ışığında hangi değişimlerin gerçekleşeceği gibi sorulara cevap bulmada yetersiz kalmaktadır.¹

Saim Nalkaya'ya (2001) göre; gelişmekte olan ülkeler açısından, kentsel gelişmenin kontrol edilmesi ve kentsel büyüme yönetimi konuları henüz tam olarak güncel bir ilgi alanını oluşturma düzeyine gelememiştir. Ne yazık ki bu ülkelerin kentsel yerleşim bölgelerinde onlarca yıldır sürmekte olan hızlı büyüme, sadece bu bölgelerde yaşayan kentli halkı onulmaz bir sefaletin içine itmekle kalmamış, kent imar kurumlarını da toplumun üretmeyen ve işe yaramayan organları arasında yer almaya sevk etmiştir. Söz konusu ülkelerde, imar planları tümüyle uygulanamamakta ya da her zaman oluşan yeni koşullar karşısında etkisiz kalmaya mahkûm edilip, sıklıkla ilgisiz dokümanlar durumuna düşürülmektedir.

Türkiye'de yürürlükte olan mevzuat, kent planlamayı dar anlamalı bir imar sorununa, yapılaşmanın ön planda olduğu bir "gelişme/büyüme" anlayışına hapsetmektedir. Bunun en basit ve göze çarpan kanıtı mevzuatın adıdır. Yürürlükte olan mevzuat, "İmar Kanunu" adıyla "planlama" ile "imar" kavramlarını eş tutmaktadır. Bu mevzuat doğrultusunda gerçekleşen planlama anlayışı, yeni alanları kontrollü biçimde iskâna

¹ Nalkaya, S., (2001). "Kentsel Formda, Kontrolsüz Büyümeyle Gelen Değişim ve Sonuçları", Dönüşüm Sürecinde Bir Kent: Gazimağusa Sempozyumu, 23-26 Ekim 2001, DAÜ, Gazimağusa.

açmaktır. Bu bakış açısıyla kentsel gelişme, parsel düzeyinde birbirine eklemlenen, ekonomik getiriye artırmayı tek amaç haline getiren yapılaşma koşulları ve imar hakları olarak algılanmaktadır. Bu yüzden kentte koruma-kullanma dengesini sağlamaya yönelik farklı yaklaşımlar, farklı yapılaşma koşullarına ve haklarına sahip bölgeler oluşturulamamaktadır (ERSOY, 2001). Turgut'a (2004) göre, Türkiye'de bugüne dek yerel yönetimlerin iyileştirme çabaları kısır bir döngü içinde kalmış, konu bütüncül bir yaklaşım içinde irdelenememiştir. Kent yönetimleri, özellikle metropoliten alanların yönetimleri üzerinde projeler üretilmesi ve tartışılması alışkanlığı da yakın tarihlere dayanmaktadır. Ve yine bu alandaki-tek tipleştirme esasından da kurtulamayan-çalışmalar da kentlerin yönetsel sorunlarını çözmeye yetmemiştir.

Molotch'a (1976) göre, büyümeyi sağlamanın anahtarı etkin motivasyonu yerine getirip yerel tabakayı politik olarak harekete geçirerek üyeler arasında konsensüs oluşturmaktır. Bu bağlamda kentsel büyüme yönetiminde kilit rol oynayan etmen, katılımcılık ilkeleri ışığında kurumlar arası işbirliği ve koordinasyondur. Kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun olmadığı yerde değil kentsel büyüme yönetimi planı, sağlıklı kentsel gelişme, ekonomik büyüme ve sağlıklı planlama sürecinin gerçekleştirilmesi sırasında bile aksamalar yaşanır.

En genel sıralamayla kentsel büyüme yönetiminin işleyişi:

- Kalkınma planları
- Üst ölçek stratejik planlar
- Üst ölçek plan programları ve etaplama çalışmaları
- İmar planları ve plan raporları
- İmar planlarına ait programlama ve etaplama çalışmaları
- Uygulamayı kolaylaştırmaya yönelik eylem planlarıdır.

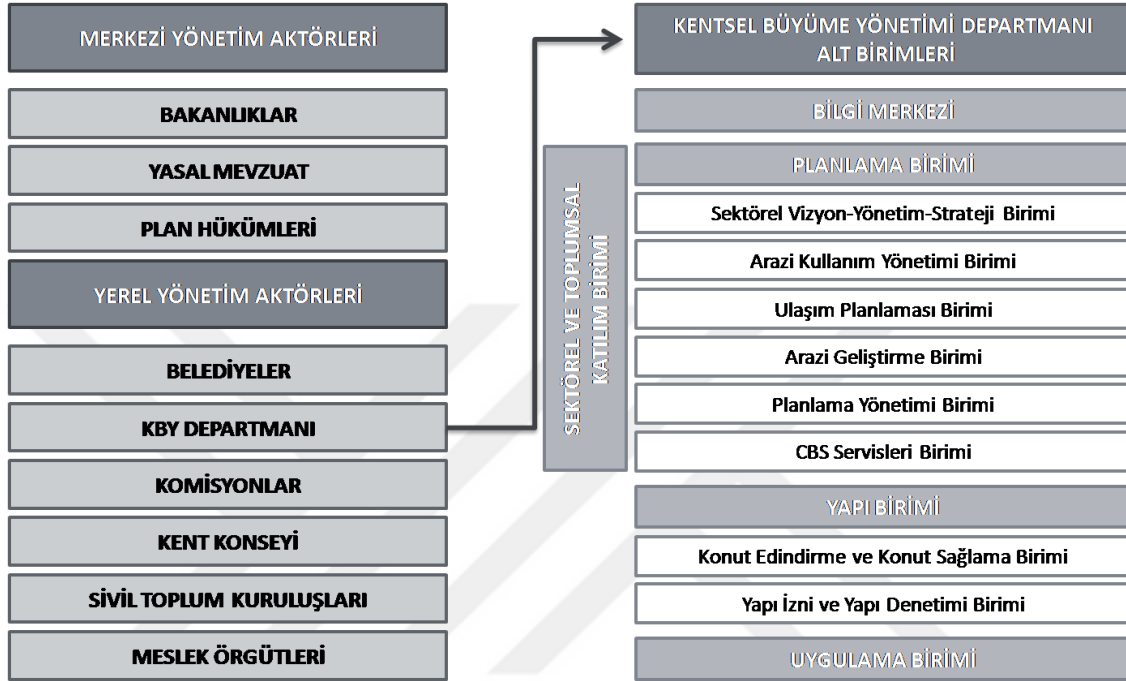
Saim Nalkaya'ya (2001) göre kentsel büyüme yönetiminin işleyişi:

- Gelişme yoğunluğunu sınırlayıcı geleneksel teknikler (imar planları ve ekleri, yönetmelikler v.b.)
- İmar uygulamalarını ilgilendiren performans kriterleri (altyapı yeterlilik (trafik yoğunluğu, su, elektrik taşıma kapasite standardı), ulaşım talep yönetimi v.b.)

- Mali yükümlölük yönetmelikleri (çevresel etki, yatırım ve emlak transfer harçları, özel ulaşım/yakıt vergisi, zorunlu terk, arazi/emlak vergisi, müracaat ve iskân harçları v.b.)
- İmar gelişme alanlarının yeri, büyüklüğü ve yapılaşma yoğunluğu üzerinde değişiklik içeren kısıtlamalar (arazi geliştirme hakları transferi, arazi bankacılığı (yerel yönetim öncülüğünde),kritik alan programları, yeşil kuşak, tarım rezerve ve vahşi hayatı koruma programı, imar alanı sınır değişiklikleri, doğal/kültürel çevre koruma programları v.b.)
- İmar alanları içinde süreli/süresiz yapılaşma kısıtlamaları (geçici inşaat yasakları (moratoriums), yükseltilmiş yoğunluk (upzoning)/azaltılmış yoğunluk (downzoning), nüfus/birim (konut sayısı, alan v.b.) kotaları, yıllık inşaat başlama ruhsatlarına sınır v.b.)dır.

Kentsel büyüme yönetiminde rol olan aktörler ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Bu farklılığı yönetim organizasyonu ve mevzuat farklılıkları meydana getirmektedir (KELEŞ, 2010). Bu aktörler her ülkede farklı şekilde isimlendirilmiş, farklı şekilde görevlendirilmiş ve farklı şekilde gruplandırılmış olsalar da çalışma biçimi, yönetim ve organizasyon sistematığı açısından hemen hemen aynı görevi üstlenmektedirler. Kentsel büyüme yönetimindeki belirleyicilikleri en yüksek ve en katı olan, ülkesel ölçekte söz sahibi aktörlerdir. Merkezi yönetim aktörlerinin altında bakanlıklar, kanunlar ve plan hükümleri yer almaktadır (WASHINGTON KENTSEL BÜYÜME YÖNETİMİ KANUNU, 1990). Merkezi yönetim aktörlerinden sonra ikinci derecede belirleyiciliğe sahip aktörler ise yerel yönetim aktörleridir. Yerel yönetim aktörleri belediyeler, belediyelerin görevli alt birimleri, komisyonlar, kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşlarından oluşmaktadır. Yerel yönetim aktörleri arasında en yüksek belirleyiciliğe sahip olan birimler belediyeler ve komisyonlardır (ARBURY, 2005) (Şekil 2.1). Ancak belirleyicilik açısından ele alınan bu hiyerarşi, yerel yönetim aktörlerinde farklı bir sistematik çerçevesinde işlemektedir. Halkın planlama sürecine katılımının (KELEŞ, 2010) önemi göz önüne alındığında, her ne kadar belediyeler ve komisyonlar yerel yönetim aktörleri içerisindeki hiyerarşik sistemin en üst kademesini oluştursa da asıl sahibi söz yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarıdır. Yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarının yönlendiriciliği olmadığı takdirde belediyeler ve komisyonların

belirleyicilikleri geçersiz kalmaktadır. Belediyeler ve komisyonlar kentsel büyüme yönetimi planlarını ve bu planların programlarını hazırlamakla görevli olan birimlerdir. Hazırlanacak olan bu plan ve programlara yön veren ise yerel halk ve sivil toplum örgütleridir. Örgütlerde ve kent konseylerinde toplanan halkın ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda kentsel büyüme yönetimi planları hazırlanır (ARBURY, 2005).

Şekil 2.1 Kentsel büyüme yönetiminin aktörleri ve idari yapılaşması (Tez çalışması kapsamında S. Turgut, 2004, J. Arbury, 2005, R. Keleş, 2010 kaynaklarından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Ülkelerin iç ve dış politikaları, kentlerin ekonomik, sosyal ve politik açıdan içinde bulunduğu durumlar, yasal mevzuat, üst ölçek plan kararları ve alt ölçek plan hükümleri kentlerde büyümeyi yönlendirir. Kentsel büyüme yönetimi ise, her alanda değişim ve dönüşümün hızla gerçekleştiği kentsel alanların yalnızca rant ele etme amacı olmaksızın sağlıklı ve planlı gelişmesini sağlamak için gereken ilişkileri katılımcılık ilkesine bağlı olarak kurar. Molotch'un (1976) da belirttiği gibi kentsel büyüme yönetimini etkili bir şekilde gerçekleştirmek kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon sağlamak koşuluyla mümkün olmaktadır. Teorik çalışmalardan çıkarılan sonuçlar kapsamında, Türkiye'de kentsel büyüme yönetimi konusunun tam anlamıyla irdelenmediği ve çözülmeye çalışılmadığı görülmektedir. Türkiye genelinde yaşanan bu durum İstanbul'da da gözlenmektedir. Turgut'a (2004) göre; küresel ilişkiler içinde

dünya kentleriyle yarış içinde olan İstanbul, dünya kenti kimliğini taşıması için sahip olduğu değerleri ve potansiyelleri, dünya kenti olma ve dünya kenti kalma yolunda kaybetmektedir. Bu sorunun ulusal ölçekte dengeli gelişme ve planlama, metropolleşme politikalarının olmaması, siyasal kirlenme ve yozlaşma, mevzuatın ve kurumsal sistemin köhnemesi, yönetim kavramlarının yaşamakta olduğu dönüşüm, planlamanın çağdaş ölçütlerde kurumsallaşamaması gibi global ve üst ölçekli nedenleri olduğu gibi, yönetim gibi içsel nedenler de söz konusudur. İstanbul'da kentin gelişim ve planlanmasının farklı güçler tarafından gerçekleştirilmesi, planların tümüyle uygulanmaması ya da uygulanamaması, sürekli değişen koşullara ayak uyduramaması imar planlarını gereksiz belgelere dönüşmektedir. Bu bakış açısıyla İstanbul'da kentsel gelişme parsel düzeyinde çözümlenen, ekonomik getiriyi arttırmayı tek amaç haline getiren yapılaşma koşulları olarak algılanmaktadır. Sonuçta İstanbul, sahip olduğu potansiyelleri ve içinde barındırdığı dinamizmi kontrol edemeyen, planlayamayan bir sistem içerisinde planlama ve yönetim faaliyetlerini yürütme çabası içerisinde.

KENTSEL BÜYÜME YÖNETİMİ MODELİ ÖRNEKLERİ

Kentsel büyüme yönetiminin amacı; kentin gelişme sınırları içinde söz konusu olan büyümenin yerinin, hızının, şiddetinin, yönünün, olumlu ve olumsuz etkilerinin zaman boyutu da göz önünde bulundurularak belirlenmesi, ekonomik ve kentsel gelişmenin doğaya, tarihi ve kültürel değerlere zarar vermeyecek şekilde gerçekleştirilmesine yönelik saptamalar yapılması ve ekonomik göstergeler doğrultusunda yerleşmelerin gelişim modellerinin kurulmasıdır. Kentsel büyüme yönetimi stratejilerini, kentsel gelişimi yönlendirici bir fırsat olarak ele alıp kontrolsüz kentsel gelişmenin olumsuzluklarını sürdürülebilir kentsel gelişme ilkelerine dönüştürmede akılcı bir araç olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktır. Dünyada bu amaç için yapılmış, uygulanmış, halen yürürlükte ve uygulanmakta olan kentsel büyüme yönetimi planı örnekleri incelenmiştir. Bu bölümde seçilen örneklerin ortak özellikleri, vizyonlarının benzer olması ve sahip oldukları vizyonların bu çalışma kapsamında İstanbul örneği üzerinden Türkiye'deki tüm kentler için kentsel büyüme yönetimini gerçekleştirme yolunda belirlenen vizyona benzer olmalarıdır. Ayrıca dünyada kentsel büyüme yönetimi planı üreten ve uygulayan ülkeler içerisinde bu çalışma için seçilen örneklerde, kentsel büyüme yönetimi sistemi yasalarla ve üst ölçek plan kararlarıyla desteklenip yerel ölçekte belediye birimlerindeki yapılanmalarla uygulamaya konmuştur. Bu sebeple farklı alan ve nüfus büyüklüklerine sahip 5 örnek irdelenerek konunun pekiştirilmesi sağlanmıştır. İncelenen örneklerden dördü Amerika Birleşik Devletleri'nden, birisi Yeni Zelanda'dandır. ABD'den seçilen Cary, York ve Washington örnekleri, Amerika Birleşik Devletleri Yönetim ve Bütçe Ofisi (United States Office of Management and Budget-U. S. OBM) tarafından metropoliten alan sınırlarına dâhil

edilerek kentsel büyüme yönetimi planı yapması/yaptırması zorunlu kılınmış yerleşmelerdir. Aynı zamanda Washington Eyaleti'nde yürürlükte olan mevzuat gereği kentsel büyüme yönetimi planı yapmak zorunludur. Yeni Zelanda'dan seçilen Auckland örneği ise ülkesinin metropoliten alanı, kentsel gelişme hızı, nüfusu ve yapılaşma oranı en yüksek olan yerleşmesidir. Seçilen örnekler arasında ABD'deki Alachua yerleşmesi diğer örneklerden farklı olarak büyüyen değil küçülen bir kenttir. Bu noktada kentsel büyüme yönetiminin İstanbul benzeri ve İstanbul'un tersi gibi gelişme durumlarında nasıl kullanılacağına inceleme yapılmıştır.

3.1 ABD, Kuzey Carolina, Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı

Cary, 1960-1990 yılları arasında büyüme hızını %43 arttırarak ABD kentsel büyüme yönetimi sıralamasında 5. sırayı almıştır. Bu süreçte Cary Belediyesi ise Amerika'daki büyük belediyeler sıralamasında 7. sıraya yükselmiştir (*United States Census Bureau, 1990*). Cary'de yaşanan bu gelişmeler, kontrolsüz kentsel büyümenin sebep olacağı dezavantajları engellemek ve sürdürülebilir kentsel gelişmeyi sağlamak amacıyla bir plan yapılmasını gerekli hale getirmiştir. Aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri Yönetim ve Bütçe Ofisi, belirlediği metropoliten alan sınırları içinde yer alan Cary için sahip olduğu potansiyeller çerçevesinde, ekonomik, fiziksel ve sosyal göstergeleri ışığında kentsel büyüme yönetimi planı hazırlamasını zorunlu kılmıştır (U. S. OMB, 1990). Tüm bu gerekçeler karşısında Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı yapılmıştır. Cary yerleşmesine ait 1997 yılında yapılmış olan kentsel büyüme yönetimi planı, geniş kapsamlı planın bir parçasıdır. Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı, geniş kapsamlı planda belirlenmiş uzun dönem hedeflerinin büyüme ve gelişmeyle olan ilişkilerini kuran stratejik bir plandır.

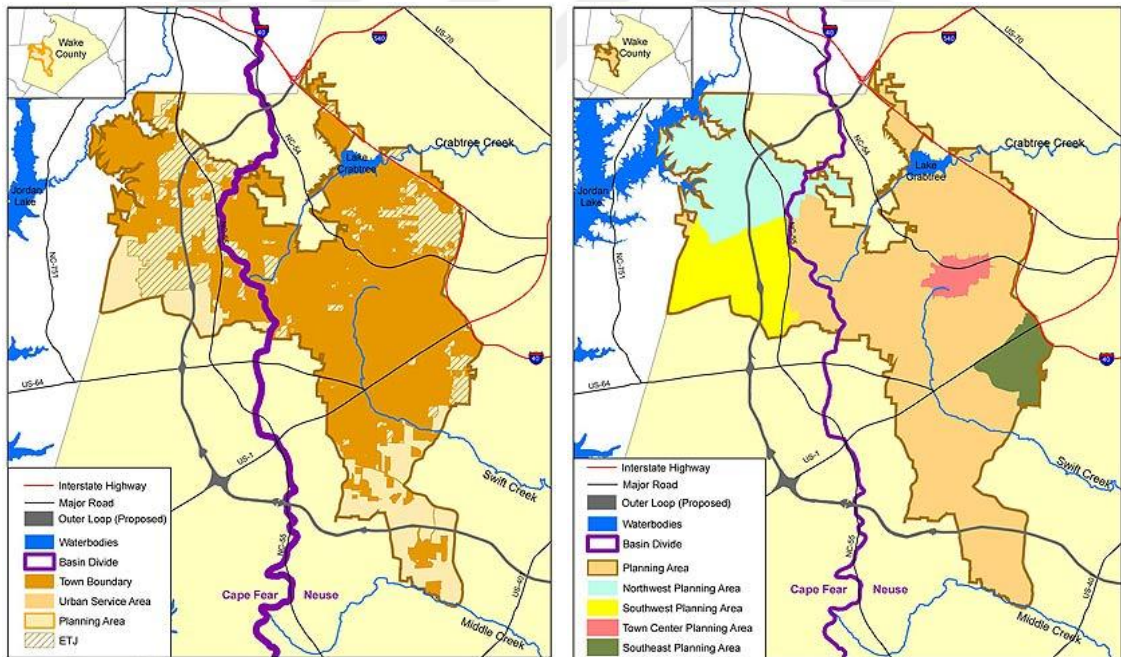
Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı 8 bölümden oluşur. İlk bölüm (giriş), Cary'nin tarihsel süreçteki gelişimini ve kentsel büyüme yönetimi planının sınırlarını genel hatlarıyla çizen bir planlama çerçevesini kapsar. "Altyapı Değerlendirmesi" olarak adlandırılan 2. bölüm, altyapı hizmetlerinin arka planındaki raporların özetlerini içerir. Bunları takip eden diğer 5 bölümde kentsel büyüme yönetimi planının temel ilkeleri olan "büyümenin zamanlaması ve derecesi, mekânsal büyüme, büyümenin yoğunluğu, maliyet açısından büyüme, kalite açısından büyüme" başlıkları tartışılır (Şekil 3.4).

Son bölüm ise, “Plan Uygulaması” bölümüdür. Bu bölümde, planda tartışılan tüm eylem öğeleri özetlenir ve her öğenin uygulanması için gerekli bir geçerlilik durumu ortaya konur.

Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı 4 temel sorun üzerine kurulmuştur. Bunlar;

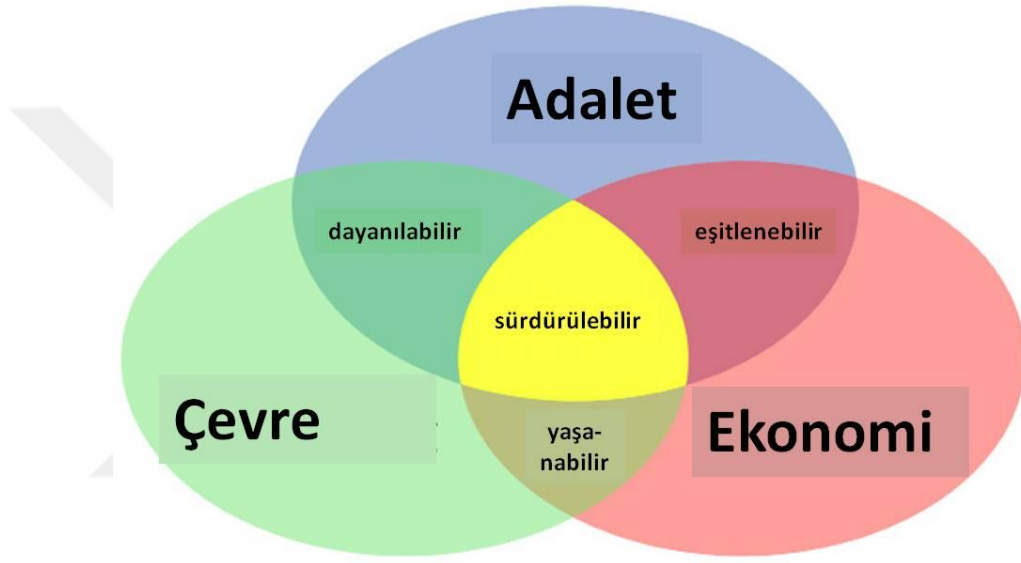
1. Okul-eğitim: Okullardaki yoğunlaşmanın-kalabalıklaşmanın ortaya çıkardığı sorunlar.
2. İçme-kullanma suyu: Azalan su arıtma kapasitesinin ortaya çıkardığı sorunlar.
3. Atık su: Azalan atık su arıtma kapasitesinin ortaya çıkardığı sorunlar.
4. Ulaşım: Artan trafik yoğunluğunun ortaya çıkardığı sorunlarıdır.

Kuzeydoğusundan ve batısından eyaletler arası karayolu, kuzeybatısından Jordan Gölü, güneydoğusundan Middle Creek Nehri ile sınırlanan Cary’nin kentsel büyüme yönetimi plan sınırı belirlenirken bu eşikler göz önünde bulundurulmuştur. Alt bölge plan sınırının belirleyicisi ise Cary’i kuzey-güney doğrultusunda ikiye bölen, Kuzey Carolina’nın en büyük nehri olan Neuse Nehri’nin havza sınırıdır (Şekil 3.1).

Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Vizyonu

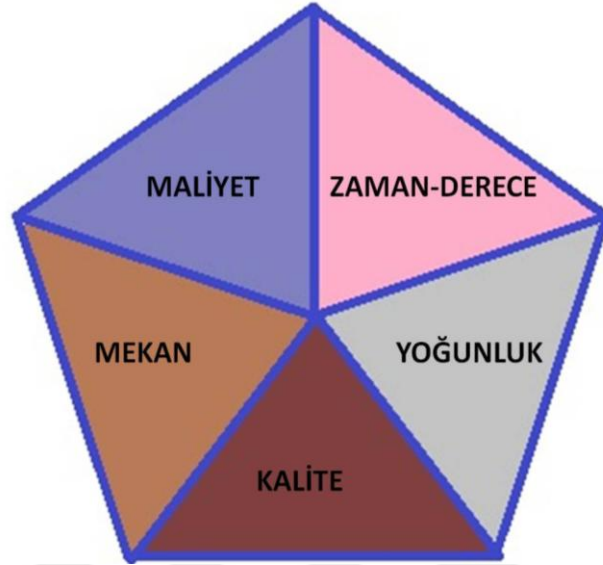
Doğal çevrenin ve sosyal eşitliğin/ayrımcılığın kontrolünü, ekonomik parametrelerin gelişimini sağlamak, planda belirlenen hedeflere ulaşmak, ekonomik gelişmenin kent üzerindeki baskısını düzenlemek, altyapı ve ek hizmetlere duyulan talebi karşılamak, Cary'nin ziyaretçiler ve yerel halk tarafından sevilmesini sağlamak (Şekil 3.3). Kentsel büyüme yönetimi planında belirlenen hedeflere ulaşılması için yerel yönetim, kamu-özel sektör ilişkilerinin kurulmasını, vergi muafiyetlerinin yapılmasını, devlet teşviklerinin arttırılmasını ve yasal mevzuatın düzenlenmesini gerekli görmektedir.

Şekil 3.3 Cary kentsel büyüme yönetimi planı vizyon şeması (United States Environmental Protection Agency (US-EPA), (2009). Planning for a Sustainable Future: A Guide for Local Governments, Yayın No: EPA-902-K-08-001, Newyork, http://www.epa.gov/region02/sustainability/greencommunities/Planning_for_a_Sustainable_Future.pdf, 14.04.2015.)

Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Temel İlkeleri

Kentsel büyüme yönetimi planı 5 temel esas üzerine kurulmuştur. Kentsel büyüme yönetimi planındaki amaç-hedef-stratejiler bu esaslar üzerinden oluşturulmuştur.

Şekil 3.4 Cary kentsel büyüme yönetimi planının temel ilkeleri şeması (Tez çalışması kapsamında Town of Cary Growth Management Plan kaynağından yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.)

1. Büyümenin zamanlaması ve derecesi: Büyüme karşıtı olmayan fakat büyümenin hızının ölçülebilir ve kontrol edilebilir olması gerektiğini savunan anlayıştır. Yerel yönetimin, büyüme ve gelişmenin gerektirdiği altyapı ve hizmet ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için zamanın doğru ayarlanmasını ve etap planlanmasının gerçekleştirilmesi gerektiğini belirten ilkedir.
2. Mekânsal büyüme: Gelişmenin hangi alanlarda gerçekleşeceği ve söz konusu alanlardaki altyapının uygunluğunu, altyapı eksiklikleri bulunması durumunda komşu alanlarla birlikte altyapı tesislerinin hazırlanması gerektiğini savunan ilkedir. Kentteki gelişmenin sınırlarının, geleneksel bölgeleme yöntemi ve kentsel büyüme yönetimi sistemlerini kullanılmasıyla belirlenmesi gerektiğini belirten esastır.
3. Büyümenin yoğunluğu: Geleneksel planlama yöntemleriyle imar alanlarındaki yapılaşma ve nüfus yoğunluğunun hesaplanmasını öngören ilkedir. Yapılaşma yoğunluğu geleneksel yöntemlerin yanında kentsel büyüme yönetimi sisteminin gerektirdiği şekilde açık alanlar ve yapılaşmış alanların karşılaştırılmasıyla da elde edilmesi gerektiğini savunan ilkedir.

4. Maliyet açısından büyüme: Gelişmenin gerektirdiği altyapı ve kamusal hizmet sunumlarının maliyetlerinin hesaplanmasını gerektiren ilkedir. Bu maliyetlerin geri kazanımını sağlamak adına ücretlendirme ve vergilendirme yöntemlerinin belirlenmesi gerektiğini savunan ilkedir.
5. Kalite açısından büyüme: Altyapı ve hizmet sunum kalitesinin yanında çeşitlilik gösteren çevresel ve kültürel kaynakların kalitesinin arttırılmasını öngören ilkedir.

Plan Uygulaması

Bu planda belirtilen numaralandırılmış görevler ortaklaşa bir çalışma yürütüldüğü takdirde sonuç başarıya ulaşır. Cary'deki daha iyi, daha akıllı ve daha etkili büyüme, yerleşmede mevcutta ve geleceğe yönelik yaşamda yüksek kaliteli bir hayat sunar. Bununla birlikte önerilen araçların hangi durumlarda çapraz sorgulamalar için kullanılabileceğini hayal etmek çok da zor değildir.

Uygulama Görevleri

1. Geniş kapsamlı gelişme etkileri analizi sistemini tüm arazi kullanış kararlarını büyüme yönetimi hedeflerine entegre ederek geliştirmek.

Geniş kapsamlı gelişme etki analizi, bu planda belirtilen çeşitli yol gösterici ilkelere göre gelişim önerilerinin esasını dikkate almalı ve karar vericilere daha makul somut araçlar sunmalıdır. Kentsel büyüme yönetimi planının önceliği, geniş kapsamlı gelişme etki analizi sisteminin tüm gelişme önerilerinin yorumlarını (ve bir yandan da kamusal yatırım kararlarını) kurmuş ve birleştirmiş, çevresel, mali, sosyal ve diğer etki tiplerini sorgulayarak plana olan etkilerini yansıtmış olmasıdır. Analizler, noktasal değerlerin sabit nesnelerle uyumlu olarak derecelendirildiği bir sistemde olmalıdır. Analiz formatı, yeniden bölgeleme (rezoning) analizlerini sürekli geliştirebilmek için derecelendirme sistemi temelinde kurulmalıdır. Noktasal değerler, bu amaç için düzenli olarak toplanan departmanlar üstü bir çalışma grubunun personelleri tarafından atanmalıdır. Yüksek puanların toplamı, birden fazla hedef türünü ele alan projelerle elde edilecektir. Örneğin; çok ailelik konut alanı projesi, birimlerin belirli bir yüzdesi bir kenara, satın alınabilir ev sahipliğini kısıtlandırılmış tapulu (deed-restricted) olarak ayarlayarak ve bunun yanında önemli açık alanları yerlerinde koruyarak tekil özellikli bir projeden aldığı puandan daha fazla puan alır. Gelişme

projeleri için toplanan puanlar sadece bir tavsiye niteliğinde olmalıdır, herhangi bir teklifin onay veya reddini zorunlu kılmamalıdır.

Geniş kapsamlı gelişme etkileri analizi sisteminin kurulması, personel çalışma süreleri gibi önemli ve zor görevlerin numaralandırılmasını, belge formatının yeniden yorumlanmasını, yeniden gözden geçirme için uygun kıstasların seçimini, sürecin kurulan yorumlama prosedürlerine entegrasyonunu gerektirir. Eğer bu planın üniform bir şekilde uygulanması garantilenirse süreç boyunca harcanmış çabalar boşa gitmeyecektir.

2. Büyüme yönetimiyle ilgili çeşitli hedeflere ulaşmak ve bu hedefleri sürdürmek için periyodik “kaliteli yaşam” indeksini geliştirmek ve halka duyurmak

Geniş kapsamlı nokta derecelendirme sisteminin geliştirilmesi, bu planda belirtilen çeşitli görevleri koordine etmek, ilerlemeyi izlemek ve görevlerin Cary’nin yaşam kalitesini geliştirmeye nasıl yardımcı olduğunu görmek için önemli bir adım olacaktır. İlerlemeyi gözlemeyi için başarmak, Cary ile ilgili kilit alanlarda yapılan (okulların kalabalıklaşması ve trafiğin sıkışması) belgelendirme çalışmaları sonucu Cary’nin “kaliteli yaşam” indeksi geliştirmelidir. Bunu yapmanın bir yolu, çeşitli kilit göstergelere genel, nümerik skorlar atayarak (örneğin; sınıfların alanının öğrenci sayısına oranı) “kaliteli yaşam” indeksini tüm bu göstergelerin skorlarının toplamına göre elde etmektir. Diğer bir yöntem ise, Cary ile ilgili farklı alanlardaki skorları ayırmaktır (örneğin, çevresel koruma, okul ve eğitim).

3. Büyüme yönetiminde alansal yaklaşımı teşvik etmek amacıyla hükümetler arası katılımcı planlama anlaşmalarını izlemek

Büyüme yönetimi planlarının bütüncül bir çerçevede katılımcılık ilkesine bağlı kalınarak hazırlanması doğal, kültürel ve tarihi kaynakların korunmasını, ekonomik büyümenin sağlanmasını, arazi kullanımının yorumlanmasını ve öneri arazi kullanım geliştirilmesini, kurumlar arası iş bölümü ve koordinasyonun sağlanmasını sağlar. Aynı zamanda kent paydaşları arasında işbirliğini kurmak; sağlıklı, güvenli, ekonomik, ulaşım fonksiyonu açısından ulaşılabilirliği yüksek, yaşanabilir kentlerin oluşturulmasını ve yeşil alan sürekliliğini sağlayan kaliteli mekânların oluşturulmasını sağlar.

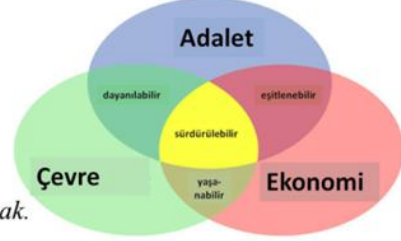

Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı ABD, Kuzey Carolina

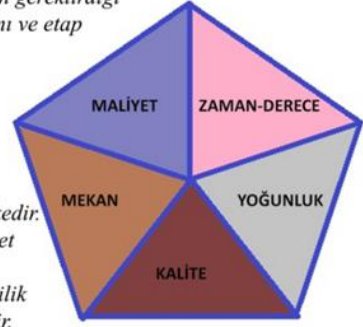
Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Vizyonu

Doğal çevrenin ve sosyal eşitliğin/ayrımcılığın kontrolünü,
ekonomik parametrelerin gelişimini sağlamak,
planda belirlenen hedeflere ulaşmak,
ekonomik gelişmenin kent üzerindeki baskısını düzenlemek,
altyapı ve ek hizmetlere duyulan talebi karşılamak,
Cary'nin ziyaretçiler ve yerel halk tarafından sevilmesini sağlamak.

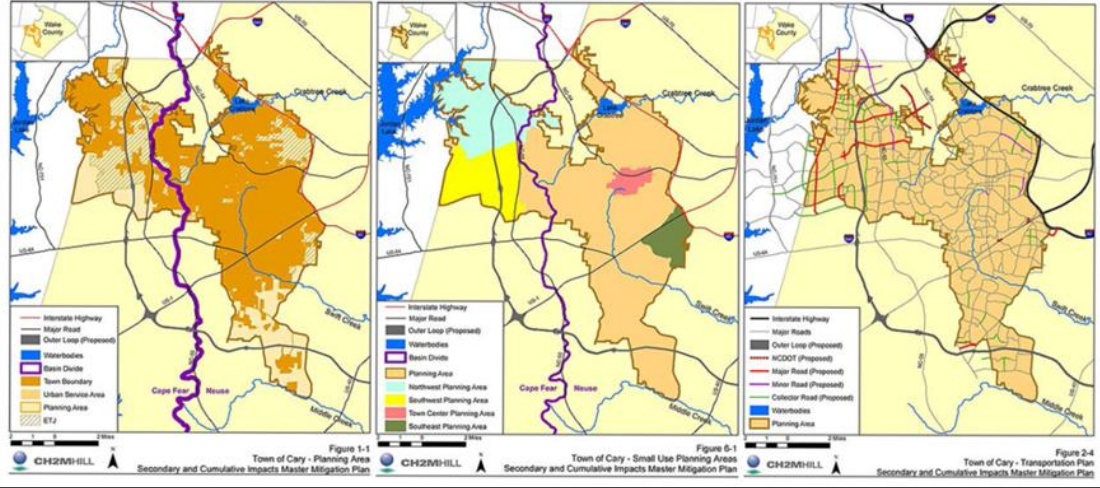

Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Temel İlkeleri

1. **Büyümenin zamanlaması ve derecesi:** Yerel yönetimin, büyüme ve gelişmenin gerektirdiği altyapı ve hizmet ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için zamanın doğru ayarlanmasını ve etap planlanmasının gerçekleştirilmesi gerektiğini belirten ilkedir.
2. **Mekânsal büyüme:** Kentteki gelişmenin sınırlarının, geleneksel bölgeleme yöntemi ve kentsel büyüme yönetimi sistemlerini kullanılmasıyla belirlenmesi gerektiğini belirten esastır.
3. **Büyümenin yoğunluğu:** Yapılaşma yoğunluğunun geleneksel yöntemlerin yanında kentsel büyüme yönetimi sisteminin gerektirdiği şekilde açık alanlar ve yapılaşmış alanların karşılaştırılmasıyla da elde edilmesi gerektiğini savunan ilkedir.
4. **Maliyet açısından büyüme:** Gelişmenin gerektirdiği altyapı ve kamusal hizmet sunumlarının maliyetlerinin hesaplanmasını gerektiren ilkedir.
5. **Kalite açısından büyüme:** Altyapı ve hizmet sunum kalitesinin yanında çeşitlilik gösteren çevresel ve kültürel kaynakların kalitesinin artırılmasını öngören ilkedir.

Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Sınırı, Alt Bölge Planlama Sınırları ve Ulaşım Planlaması

Şekil 3.5 Cary Kentsel Büyüme Yönetimi Planı (The Town of Cary's Planning Department, Town of Cary Growth Management Plan kaynağından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Alansal yaklaşım çerçevesinde hazırlanan kentsel büyüme yönetimi planları dar kapsamlı bir arazi kullanım planlaması ile yetinmek yerine, bütünsel bir yönetim anlayışına uygun biçimde, yerel ekonomik politikalar, temel fiziksel ve sosyal altyapı, ulaşım, çevre, rekreasyon ve kültür-sanat gibi aktiviteleri ve alanları kapsayan, bunları gerçekleştirirken katılımcılık ilkesini göz ardı etmeyen bir planlama sisteminin organizasyonunu sağlamaktadır. Kentsel büyüme yönetimini etkili bir şekilde gerçekleştirmek için kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon sağlandıktan sonra uygulama aşamasında karşılaşılabilecek sorunları önlemeye yönelik çalışmaların yapılması gerekir.

3.2 ABD, Florida, Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı

Alachua'nın 1980-2000 yılları arasındaki büyüme hızının sabit kalması ve ilerleyen 10 yıllık süreçte büyüme hızının azalması, Alachua için çözüm bulunması gereken en önemli sorun haline gelmiştir¹. Ekonomik büyümenin sağlanması, arazinin geliştirilmesi ve doğal kaynakların korunması için Alachua İlçe Komisyonu tarafından belirlenen, yerel halkın ihtiyaçları, alışkanlıkları, beklentileri ve görüşlerine bağlı kalınarak 2011 yılında Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı hazırlanmıştır (Şekil 3.6). Alachua İlçe Komisyonu'nun ev sahipliği yaptığı, sivil toplum kuruluşlarının, kent konseylerinin, meslek odalarının ve özel sektör temsilcilerinin davet edildiği toplantılarda halkın ihtiyaçları ve beklentileri belirlenmiştir. Alachua İlçe Komisyonu'nun öncülüğünde tespit edilen görüşlere göre hazırlanan kentsel büyüme yönetimi planında belirlenen vizyonun gerçekleştirilmesi için Alachua Belediyesi'nde "Büyüme Yönetimi Departmanı" adıyla bir birim kurulmuştur. İlçenin, hazırlanan kapsamlı planı arazi gelişim düzenlemelerini, gelişim yorumlarını, uygulamadaki yönetim kodlarını, programlar arasındaki ilişkileri ve ekonomik gelişme girişimlerini içerir (Şekil 3.8).

¹ United States Census Bureau, (1991). Population of Counties by Decennial Census: 1900 to 1990, <https://www.census.gov/population/cencounts/fl190090.txt>, 11.03.2017.

United States Census Bureau, (2000). Ranking Tables for Counties: 1990 and 2000, Yayın No: PHC-T-4, <https://www.census.gov/population/www/cen2000/briefs/phc-t4/tables/tab02.pdf>, 11.03.2017.

United States Census Bureau, (2010). State & County QuickFacts, <https://www.census.gov/programs-surveys/popest.html>, 11.03.2017.

Alachua Büyüme Yönetimi Departmanı, insanların günlük ihtiyaçlarını karşılayacakları, kültürel değerlerini doğal kaynaklarla birlikte koruyabilecekleri çevreler/mekânlar oluşturmaktadır.

Şekil 3.6 Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı (Alachua County Department of Growth Management, Department Overview, <http://growth-management.alachuacounty.us>, 22.02.2013)

Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Vizyonu

Etkili arazi kullanışın ve çok katmanlı ulaşımın uzaktan kontrolünün sağlandığı, sosyal eşitliği ve ekonomik refahı gerçekleştirerek doğal kaynakların korunduğu, kolayca satın alınabilir ve güvenli konutlar üreterek yeni bir çevre oluşturmak.

Belirlenen vizyonun gerçekleştirilmesi için Alachua Belediyesi'nde "Büyüme Yönetimi Departmanı" adıyla bir birim kurulmuştur. Alachua Büyüme Yönetimi Departmanı, toplumun sürdürülebilir ve kaliteli yaşam vizyonunu; ekonomik fırsatlara, doğal kaynakları korumaya, sağlık, güvenlik ve refah konularında sosyal eşitliği sağlamaya bağlı olarak uygular. İlçenin, hazırlanan kapsamlı planı arazi gelişim düzenlemelerini,

gelişim yorumlarını, uygulamadaki yönetim kodlarını, programlar arasındaki ilişkileri ve ekonomik gelişme girişimlerini içerir.

Alachua Büyüme Yönetimi Departmanı insanların günlük ihtiyaçlarını karşılayacakları, kültürel değerlerini doğal kaynaklarla birlikte koruyabilecekleri çevreler/mekânlar oluşturmaktadır.

Alachua Büyüme Yönetimi Departmanı'nın Birimleri

- Bilgi Merkezi
- Geniş Kapsamlı Planlama
- Ulaşım Planlaması
- Arazi Geliştirme Birimi
- Gelişim Yorumlama Birimi
- Yapı Departmanı
- Kod Uygulama Birimi
- Konut Edindirme Birimi
- GIS Servisleri

Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Temel İlkeleri

Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı 5 temel ilke üzerine kurulmuştur. Bunlar:

- 1) Konut edindirme, ulaşım ve ekonomi fırsatları
- 2) Karma kullanımı geliştirme
- 3) Tarımsal faaliyetleri kontrol etme ve kaynakları koruma
- 4) Toplumsal sağlamlığı teşvik etme
- 5) Enerji kaynaklarını koruma ve sera gazı salınımını azaltma

Şekil 3.7 Alachua kentsel büyüme yönetimi planının temel ilkeleri (Alachua County Department of Growth Management, Department Overview kaynağından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

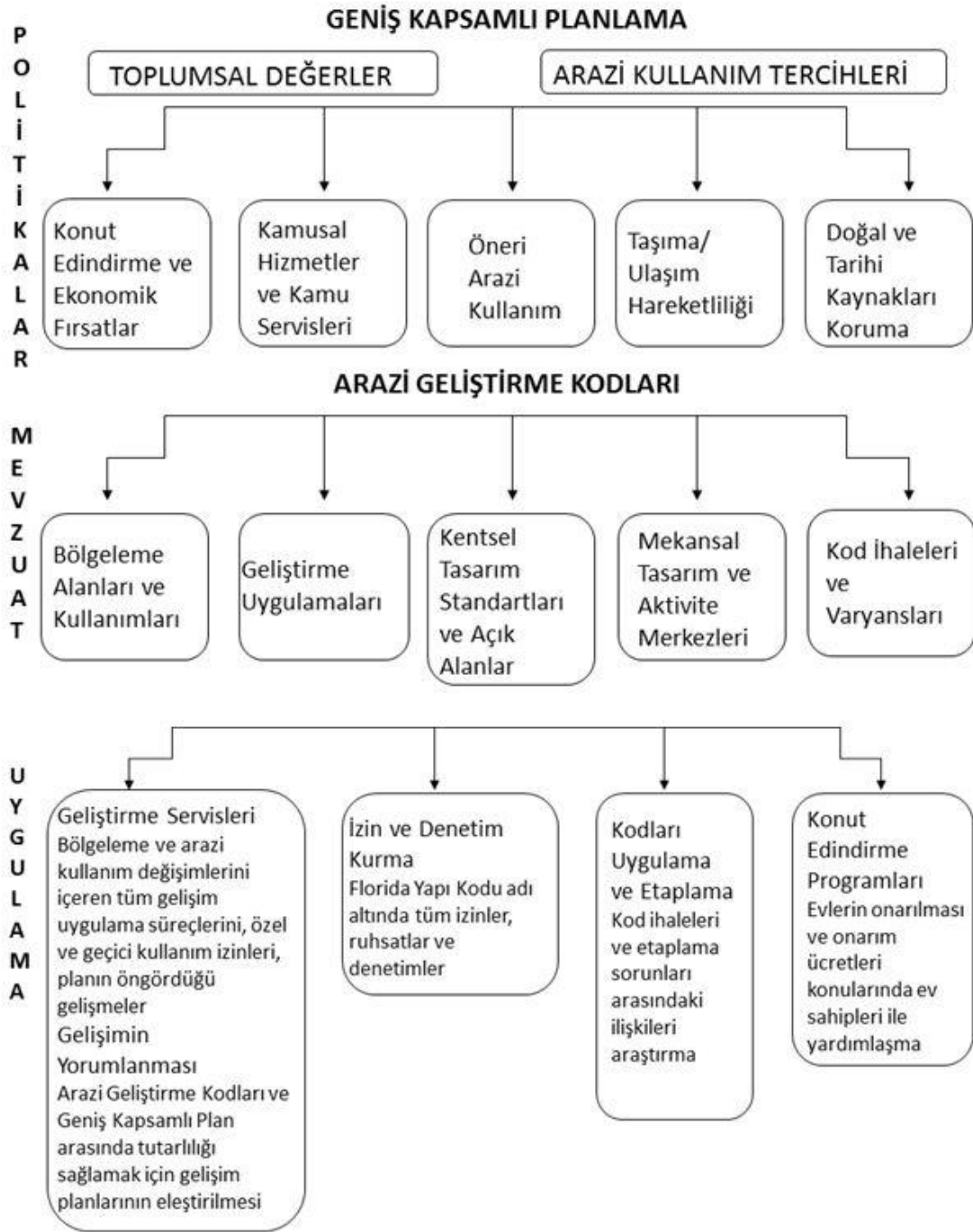
Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Eylemleri ve Programlama

Programlama işi 3 bölümde kurgulanmıştır, bu bölümler kendi içlerinde ayrı başlıkları ve kararları barındırır. Bunlar; politikalar, mevzuat ve uygulamadır. İlk bölüm olan “Politikalar” bölümü, “Geniş Kapsamlı Planlama” başlığı altında incelenmiştir. Geniş kapsamlı planlama aşaması politik kararları içerir. Plan aşamasında verilen kararlarda toplumsal değerler ve arazi kullanım tercihleri ön plandadır (Şekil 3.8). Bunlar doğrultusunda 5 temel plan politikası oluşturulmuştur.

İkinci bölüm olan “Mevzuat” bölümü, “Arazi Geliştirme Kodları” başlığı altında detaylandırılmıştır. Arazi geliştirme kodları, geniş kapsamlı plandaki politikaları uygulamaya yönelik araçları içerir. Plan politikalarının her biri eylem planlarına dönüştürölüp kendi içinde sistematik bir şekilde kodlanmıştır. Plan politikalarını uygulamak için 5 temel kod belirlenmiştir. Bu kodlar belirlenirken mevzuatlar temel alınmıştır (Şekil 3.8). Bu 5 temel kod arasında yer alan kod ihaleleri etaplama programında sırası gelmiş adımların gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılır. Etaplama sırası gelmiş kodlar ihaleye çıkarılarak uygulamaya konur.

İkinci bölümde oluşturulan eylem planları, üçüncü bölüm olan “Uygulama” bölümünde detaylandırılarak programlara dönüştürölümüştür (Şekil 3.8). Bu programlarda Büyüme

Yönetimi Departmanı'nın hangi biriminin hangi görevleri üstleneceği ve hangi birimlerle işbirliği yaparak çalışacağı belirlenmiştir.

Şekil 3.8 Alachua kentsel büyüme yönetimi planı aktivite programlama şeması (Alachua County Department of Growth Management, Department Overview kaynağından yararlanılarak A. SEYDANLIOĞLU tarafından şemalaştırılmıştır.)

İkinci bölümde belirlenen kodlar arasında yer alan ve üçüncü bölümde Geliştirme Servisleri'nin görevi olan bölgelemenin amaçları;

- Refah değerlerini korumak ve sürdürmek,
- Toplumun sağlığını ve güvenliğini kontrol etmek,
- Çevreyi korumak,
- Tarımsal değerleri ve kullanımları korumak,
- Etkili bir arazi kullanış oluşturmak,
- Her türlü ekonomik seviyedeki ve yaşam tarzına sahip kesimlerde konut edinmeyi (ev sahibi olmayı) teşvik etmek,
- Düzenli ve sistematik gelişmeyi sağlamak,
- Hizmetler ve sanayi sektörleri için uygun mekânlar sağlamaktır.

Alachua Büyüme Yönetimi Planı'nın Bileşenleri

Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'na yön veren 13 bileşen belirlenmiştir. Bu bileşenler Alachua İlçe Komisyonu tarafından yerel halkın ihtiyaçları, alışkanlıkları ve beklentileri doğrultusunda belirlenmiştir.

1. Arazi kullanım
2. Ekonomi
3. Tarihsel değerler
4. Koruma alanları ve yapılaşmamış alanlar
5. Rekreasyon alanları
6. Konut edindirme politikaları
7. Sermaye geliştirme politikaları
8. Taşkın önleme çalışmaları
9. İçme suyu ve kanalizasyon hizmetleri
10. Toplum sağlığı politikaları
11. Atık yönetimi
12. Enerji politikaları
13. Kurumlar arası koordinasyon

Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Faydaları¹

- Erişilebilirliğin ve hareketliliğin artması
- Demografik yapıyı değiştirmeye yönelik geniş bir yelpazede konut edindirme seçeneklerinin oluşturulması
- Altyapı maliyetlerinin azaltılması
- Ulaşım ve enerji maliyetlerinin azaltılması
- Yatırımların yerel ekonomi içinde yapılmasının sağlanması
- Sağlık harcamalarının azaltılması
- İş imkânları oluşturulması
- Kentsel saçaklanmanın önlenmesi
- Gıda tüketiminde yerel güvenliğin sağlanması
- Aktif bir yaşamı sağlayacak fırsatların geliştirilmesi
- Su ve hava kalitesinin korunması
- Doğal kaynakların korunması ve doğal hayatın devamlılığının sağlanması

3.3 Yeni Zelanda, Auckland Metropolitan Alanı Kentsel Büyüme Yönetimi Planı

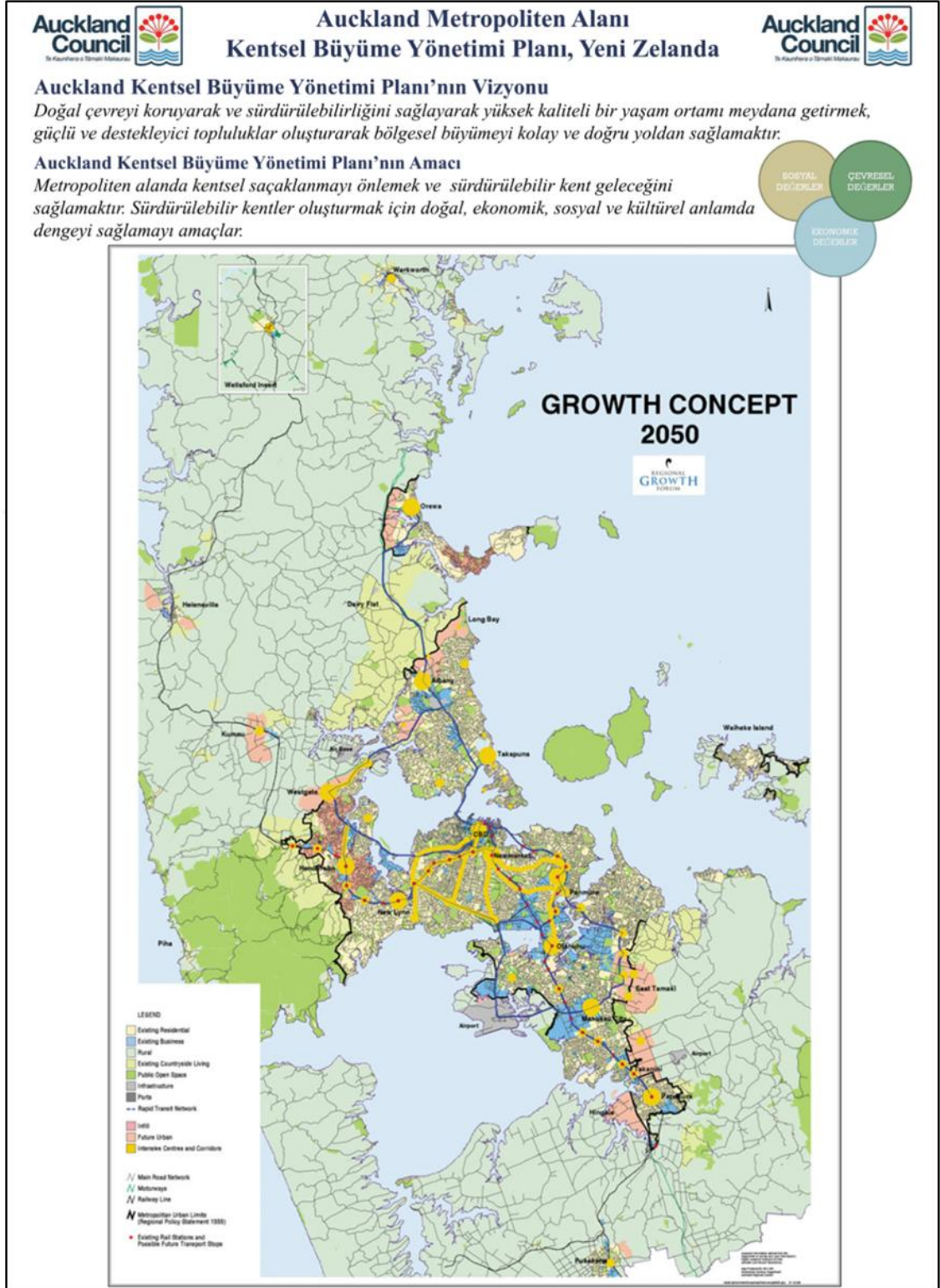
Auckland Yeni Zelanda'nın metropoliten alanıdır. Aynı zamanda ülkede büyüme hızı, ekonomik dinamizmi, nüfusu ve yapılaşma oranı en yüksek olan yerleşmedir². Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın amacı, metropoliten alanda kentsel saçaklanmayı önlemek ve sürdürülebilir kent geleceğini sağlamaktır (Şekil 3.9). Sürdürülebilir kentler oluşturmak için doğal, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda dengeyi sağlamayı amaçlar (Şekil 3.10).

¹ Bkz. Şekil 3.6

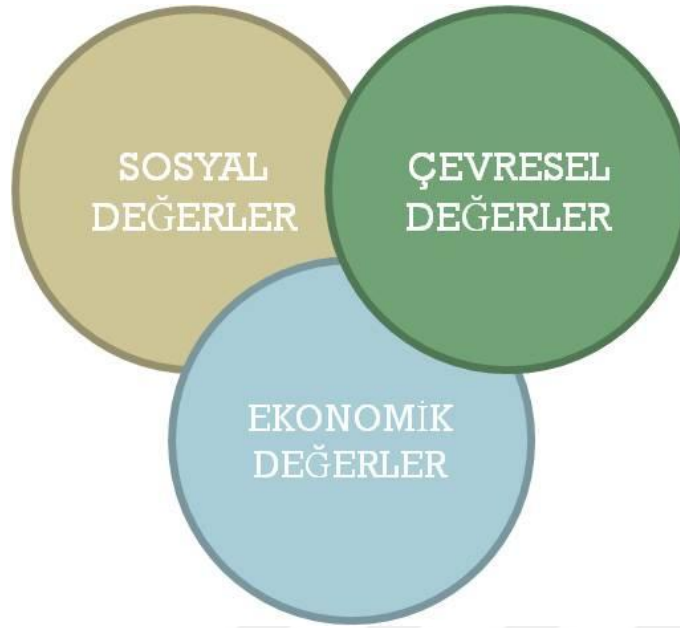
² Auckland Regional Council, (2001). Can We Stop Growth?, <http://www.aucklandcouncil.govt.nz/EN/planspoliciesprojects/plansstrategies/theaducklandplan/Documents/aucklandplanenglish.pdf>, 20.03.2013.

Auckland City Council, (2003). Growth Strategy: Glossary and References, <http://www.aucklandcouncil.govt.nz/EN/planspoliciesprojects/plansstrategies/theaducklandplan/economicdevelopmentstrategy/Pages/home.aspx>, 20.03.2013.

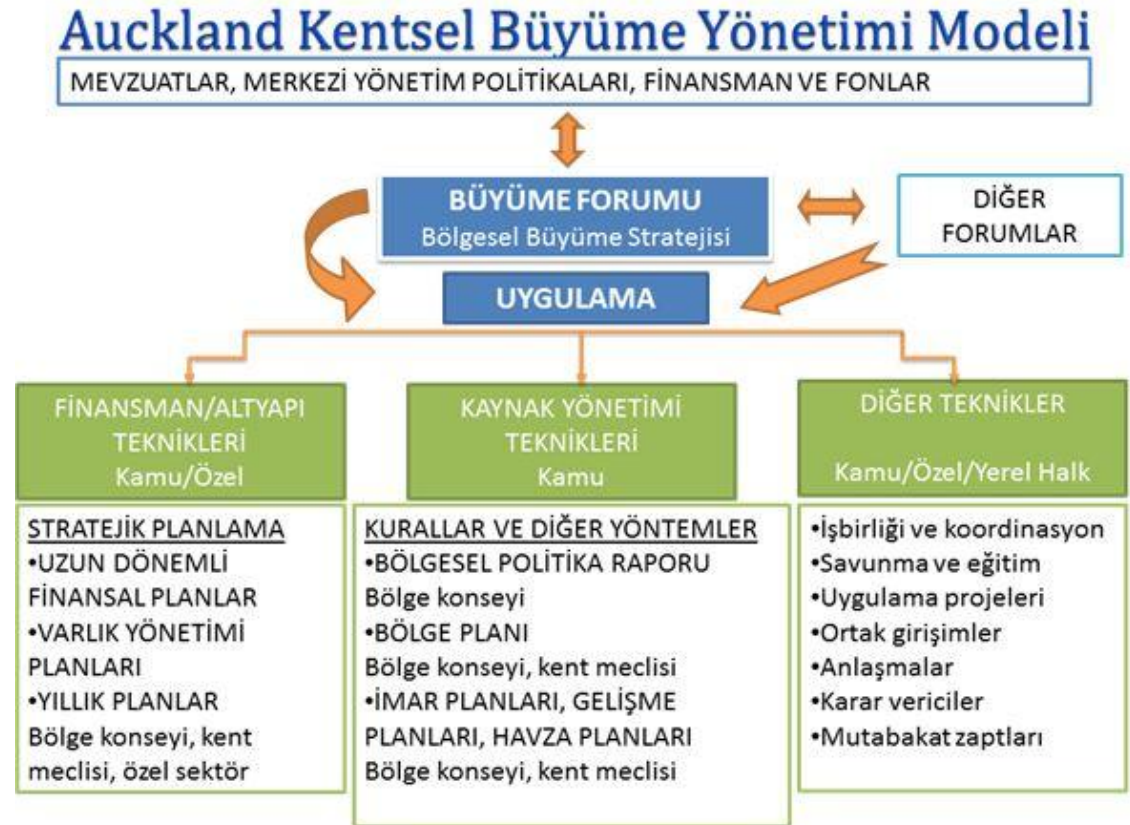
Auckland Regional Council, (1999). Executive Summary from the Auckland Regional Growth Strategy Document, <http://www.aucklandcouncil.govt.nz/EN/planspoliciesprojects/reports/Pages/censusinaucklandhome.aspx>, 14.03.2013.

Şekil 3.9 Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı (Arbury, J., (2005). From Urban Sprawl to Compact City-An Analysis of Urban Growth Management in Auckland kaynağından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Şekil 3.10 Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'na göre sürdürülebilir kent geleceği şeması (Arbury, J., (2005). From Urban Sprawl to Compact City-An Analysis of Urban Growth Management in Auckland, Yüksek Lisans Tezi, Auckland University Arts in Geography and Environmental Science, Auckland.)

Şekil 3.11: Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Şeması (ARBURY, 2005)

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Vizyonu

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı vizyonun ana teması sürdürülebilirliktir.

VİZYON: Doğal çevreyi koruyarak ve sürdürülebilirliğini sağlayarak yüksek kaliteli bir yaşam ortamı meydana getirmek, güçlü ve destekleyici toplumlar oluşturarak bölgesel büyümeyi kolay ve doğru yoldan sağlamaktır.

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Amaçları

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın amacı, metropoliten alanda kentsel saçaklanmayı önlemek ve sürdürülebilir kent geleceğini sağlamaktır.

Kentsel Büyüme Yönetimi Planı 4 temel prensipte başarılı olmayı amaçlar:

1. Güçlü destekleyici toplumlar oluşturma
2. Kaliteli çevreler ve yaşama mekânları üretme
3. Doğal çevreyi koruma
4. Bölgesel büyümeyi kolay ve doğru yoldan sağlama (Auckland Bölgesel Büyüme Forumu (Auckland Regional Growth Forum), 1999).

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın Temel İlkeleri

Auckland Kent Konseyi tarafından hazırlanan kentsel büyüme yönetim modelinde 5 temel ilke ve bu ilkeleri başarılı kılmak için 5 kilit yön belirlemiştir. Bunlar:

1. Toplumsal değerleri ve beklentileri belirlemek, sıralamak, karşılamak
2. Değişen koşullara esnek bir şekilde adapte olmayı sağlamak
3. Kentlere ve yerel alanlara yeterli olmak
4. Fiziksel altyapı ihtiyaçlarını sıralamak, karşılamak
5. Bütüncül olarak sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamaktır (Auckland Kent Konseyi, 2003: 2.1).

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Analiz Aşaması

Kentsel büyüme analizleri tarihsel süreç çerçevesinde yapılır. İlk etapta bölge planlarının vizyonuna odaklanır; ardından vizyonunun kent ölçeğindeki uygulamaları ve etkilerini gözlemleyerek analiz eder. Demografik yapı analizleri ve demografik yapıdaki

değişimler sonucunda hem üst ölçek hem de kent ölçeğinde değişen yeşil alan, donatı ve teknik altyapı sistemlerinin incelenmesi.

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Analizleri:

1. Bölge planı ve vizyon
2. Üst ölçek planların kent ölçeğindeki uygulamaları ve etkileri
3. Nüfus yoğunluklarının değişimi
4. Nüfus artışının beraberinde yeşil alanların gelişimi
5. 25.000 ölçekte değişen alanlar-stabil alanlar
6. Değişen ve durağan alanlardaki demografik yapı ve arazi kullanımlar

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Planlama Aşaması

Auckland Bölgesel Büyüme Forum (RGF)'u katılımcı planlama anlayışıyla gerçekleştirilmiştir. Auckland Metropoliten Alanı içindeki 10 kent ve bu kentlere ait topluluklar katılmıştır (Şekil 3.10). Bu toplulukların içinde politikacılar, iş adamları, plancılar, mimarlar, çevre mühendisleri, altyapı teknisyenleri, öğrenciler ve sivil toplum kuruluşları yer almaktadır. Auckland yönetiminin (Auckland Regional Council-ARC) düzenlediği Auckland Bölgesel Büyüme Forumu'nda, yönetimin (ARC) moderatörlüğünde ve yönetim (ARC) tarafından belirlenen konular üzerinden yapılan tartışmalarda Auckland Metropoliten Alanı için ortak kararlara varılmıştır.

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Plan Hedefleri:

- Sağlıklı ve güvende olan bir toplum oluşturmak
- Sosyal altyapıyı güçlendirmek
- Konut seçimi ve konut edinme seçeneklerini arttırmak
- İş imkanları, iş seçimi ve iş bulma seçeneklerini arttırmak
- Kültürel kimlik ve aidiyet oluşturmak
- Kültürel mirası korumak
- Kentsel ve kırsal yaşamın sunduğu ayrıcalıkları geliştirmek
- Doğal kaynak kullanımlarını kontrol etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak
- Doğal yaşamı korumak ve devamlılığını sağlamak

- Kıyı alanlarını korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak
- Su ve hava kalitesini arttırmak ve devamlılığını sağlamak
- Etkili ulaşımı ve erişilebilirliği sağlamak

Auckland Kentsel Büyüme Yönetimi Planının Çıktıları

Kentsel büyüme yönetimi planının uygulanmasıyla ortaya çıkan sonuç ürünler:

- Çevre koruma,
- Sürdürülebilir kaynak/altyapı/enerji kullanımı,
- İyi su ve hava kalitesi,
- Sürdürülebilir arazi kullanış,
- Etkin erişim ve ulaşım,
- Yeterli açık yeşil alan,
- Yeterli sosyal ve teknik altyapı varlığı.

3.4 ABD, Pennsylvania, York County Kentsel Büyüme Yönetimi Planı

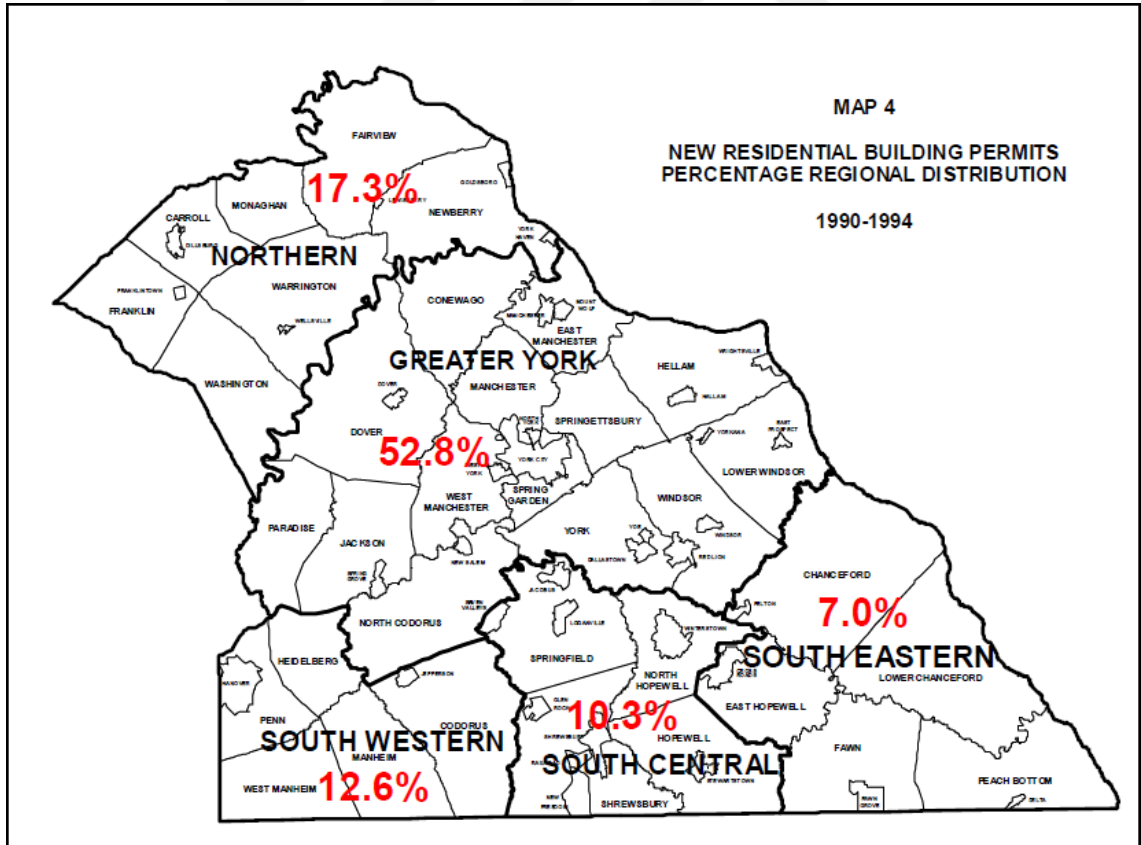
York, 1960-1990 yılları arasında büyüme hızını %21 arttırarak ABD kentleri arasındaki kentsel gelişme sıralamasında 9. sırayı almıştır (*United States Census Bureau, 1990*). Aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri Yönetim ve Bütçe Ofisi, belirlediği metropoliten alan sınırları içinde yer alan York için sahip olduğu potansiyeller çerçevesinde, ekonomik, fiziksel ve sosyal göstergeleri ışığında kentsel büyüme yönetimi planı hazırlamasını zorunlu kılmıştır (U. S. OMB, 1990). York yerleşmesindeki gelişimle birlikte ortaya çıkan olumsuzluklar, kentsel saçaklanma, ihtiyaçlara cevap veremeyen kentsel hizmetler, trafik sıkışıklığı ve azalan doğal kaynaklar 1992 yılında kentsel büyüme yönetimi planının geniş kapsamlı planlara eklenmesini sağlamıştır. Geniş kapsamlı planlarda tanımlanan alanları (gelişme alanlarını, tarımsal alanları ve doğal kaynakların bulunduğu alanları) ve temel politikaları, bölge genelindeki büyüme dinamikleri ve kurumlar arası işleyiş çerçevesinde gelişmeye yönelik özel alanlar, kentsel dokular ve zamanlama başlıkları altında değerlendirip York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nı oluşturmuştur (Şekil 3.16).

York Geniş Kapsamlı Planı

Geniş kapsamlı planda York'taki büyümenin nüfusla, yapılaşma faaliyetleriyle, arazi kullanımla ve tarihsel süreç içindeki değişim ile ilişkisi kurulmuştur. Tüm bu bileşenlere göre York County 5 farklı alt bölgeye ayrılmıştır. Bileşenlerin alt bölgelerdeki yüzdelik dağılımları York'un büyümesi hakkında bilgi vermektedir. York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı hazırlanırken esas alınan geniş kapsamlı planın amaçları:

Bölgesel Gelişme Dokusu

Yerleşme genelinde yapılaşma izinlerinin bölgelere göre değişimini ölçerek gelişmeyi desteklemeyi ve yerleşme genelinde büyümenin ortaya çıkardığı durumu gözlemlemeyi hedefler. Yapılaşma faaliyetlerinin en baskın kategorisini yerleşme amaçlı kullanımlar, diğer kategorisini ise sanayi ve ticaret amaçlı kullanımlar oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak yerleşme amaçlı yapılaşma faaliyetlerine yapılan harcamaların maksimum olduğu açıklanmaktadır.

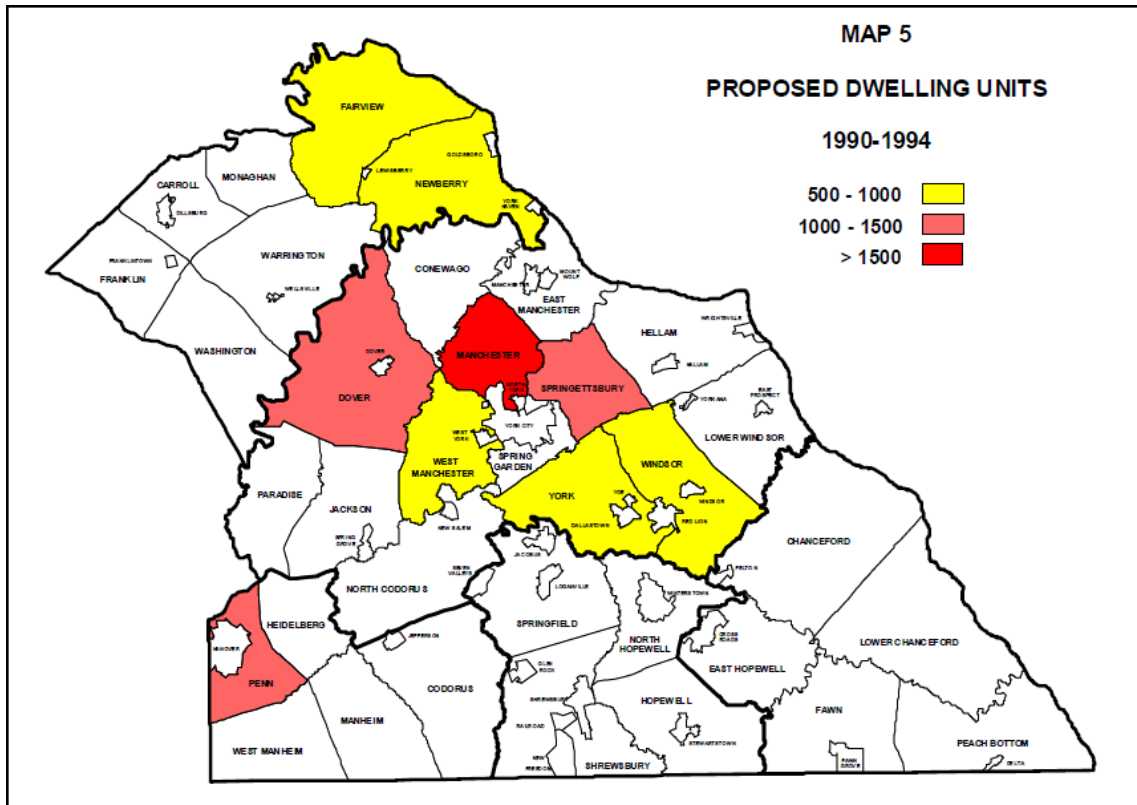

Şekil 3.12 York County Geniş Kapsamlı Planı-yerleşme amaçlı yapılaşma faaliyet yüzdelilerinin alt bölgelere göre dağılımı (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

Tüm bunların sonucunda Büyük York (Greater York) alt bölgesi yerleşme amaçlı yapılaşma faaliyetlerinin yaklaşık %53'lük oranla en yüksek olduğu, Güneydoğu (South Eastern) alt bölgesi ise %7'lik oranla en düşük olduğu bölge olarak belirlenmiştir (Şekil 3.12, Şekil 3.17, Şekil 3.18).

İdari Sınırlara Ait Gelişme Dokusu

York genelinde gelişmenin nerelerde, hangi idari sınırlar içerisinde yer aldığını tespit etmeyi hedefler. Gelişme birçok yönüyle yerleşme geneline dağılmıştır. Ancak; gelişmenin çoğunlukla ve/veya bir bütün olarak yığılma gösterdiği alanlar sınırlar bağlamında tanımlanmıştır.

Şekil 3.13 York County Geniş Kapsamlı Planı-konut birimlerinin yoğunluğunun alt bölgelere ve idari sınırlara göre dağılımı (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

Büyük York (Greater York) alt bölgesi konut alanlarının en yoğun olduğu, Güneydoğu (South Eastern) alt bölgesi ise en düşük olduğu bölge olarak belirlenmiştir (Şekil 3.13, Şekil 3.17, Şekil 3.18). Konut birimlerinin yoğunluğunun alt bölgelere dağılımı ile yerleşme amaçlı yapılaşma faaliyetlerin alt bölgelere göre dağılımı örtüşmektedir.

Tarım Alanlarının Kaybı

York arazi kullanımında kentsel gelişmeye bağlı olarak, tarımsal alanların ve beraberinde kırsal yaşamın zaman içinde değişimi incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda York sınırları içinde yok olma tehlikesi altında olan en önemli tarımsal alanı bulup kurtarmayı hedefler.

Özetle;

1.Gelişmeye karşı koruma: York yaşamak için tercih edilmeye devam eden bir yerleşmedir. Yerleşme kendi sınırları içinde büyük zenginliklere sahip olmasa da bölgesel olarak doğu kıyılarında bulunan pazarlara olan yakınlığı yerleşmenin çekiciliğini güçlendirmekte, onu barınma ve ticari faaliyetler açısından tercih edilen bir mekân haline getirmektedir. Tüm bu çekicilikler ve güçlü yanların gelişigüzel yönetilmesi ve gelişmenin plansız olarak gerçekleşmesi yerleşme için kötü sonuçlar ortaya çıkarır. York County büyümenin kontrollü bir şekilde devam edebilmesi için kentsel gelişmeye, sağlıklı ekonomiye yaşanabilir çevreye ve korunacak alanlara ilişkin stratejilere ihtiyaç duymaktadır. York geniş kapsamlı planı başarılı ve sürdürülebilir gelişme ve girişimcilik için büyüme yönetimi planı yapmayı hedeflemektedir.

2.Yerel planlara karşı büyüme yönetimi planı: Bu konu yerleşme genelinde ve bilimsel ortamlarda sıkça tartışılmaktadır. Önceki dönemlerde Pennsylvania hükümetinin yapısından kaynaklı olarak kentsel büyüme yönetimi planının koordinasyonu ve uygulaması sırasında engellerle karşılaşmıştır. Hükümetin her kademesinde kentsel büyüme yönetimi planlarına katılımının ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanması, arazi kullanımın (land use planning) koordineli bir yaklaşımla yapılması geniş kapsamlı planın ulaşmayı istediği ilk hedefidir.

Gelecek Arazi Kullanım Planı ve York Büyüme Yönetimi Planı

Vizyon

York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın sahip olduğu vizyonun temeli geniş kapsamlı plandan gelmektedir. Geniş kapsamlı planda ortaya konan amaçlara yönelik olarak ayrı ayrı vizyonlar geliştirilmiştir. Kentsel büyüme yönetimi planının ana vizyonu: York'un sahip olduğu doğal değerlerini (orman alanlarını, sulak alanları, özgün doğal zenginlikleri, üretim yapılan tarımsal alanları, konut, ticaret, sanayi ve karma kullanım

alanlarını), etik ve aile değerlerini, girişimci ruhunu ve toplum bilincini mevcut büyüme dinamikleri çerçevesinde koruyarak ve gelecek nesillere aktarmaktır.

Şekil 3.14 York County Büyüme Yönetimi Planı vizyon şeması(Tez çalışması kapsamında York County Growth Management Plan kaynağından yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Geniş kapsamlı plandan kentsel büyüme yönetimi planına geçişte bölgesel doku vizyonu: York'u korumak ve güçlendirmek, yerleşme genelindeki gelişme alanlarının ayrışımını engellemek ve gelişme alanlarının yönetimini aşamalı bir şekilde gerçekleştirmektir.

Geniş kapsamlı plandan kentsel büyüme yönetimi planına geçişte tarihsel doku vizyonu: York'un geçmişten bugüne var olan, küçük kentsel alanlarla, kırsal alanlarla ve tarım alanlarıyla çevrili, merkezinin sayısız planlama çalışmalarıyla koordinasyonunu sağlayarak, gelişmenin tarım alanları üzerindeki etkilerini azaltarak, kentsel saçaklanmayı önleyerek, kentsel alanlarla kırsal alanlar arasındaki ayrımı dengeleyerek York'u özel kılan çeşitliliği korumak ve geçmişin yansımalarını geleceğe aktarmaktır.

Arazi Kullanış Planı Konsepti

Arazi kullanım planı büyümeyi uygun yerlere yönlendirmeyi ve yeni gelişme alanlarını oluşturmayı hedefler. Gelişme için uygun alanlar, kentsel hizmetlerin ve kullanışlı altyapının etkisi altında olan alanlardır. Kırsal alanlar ve tarım alanlarında, yerleşme geneli gelişme baskısından dolayı oluşabilecek tarımsal kaynakların kaybını önlemek için etkili araçlar kullanılarak daha detaylı çalışmalar yapılmaktadır.

York arazi kullanım planı kendisini "doğallıkla tanımlanmış (naturally-defined)" olarak betimler. Arazi kullanım planının doğal sınırları; tespit edilen havza drenajı, yükselti, tepe noktaları, dik yamaçlar ve zayıf kayalar tarafından oluşturulmakta ve plandaki sınırlar bu özellikler tarafından yönetilmektedir. Yerel ölçekte belediye sınırları içerisinde yapılmış olan geniş kapsamlı planlar, yönetmelikler ve bölgeleme kriterleri

benzer şekilde Arazi kullanım planının sınırlarına dayanmaktaydı. Ancak; yerel arazi kullanım planı çalışmalarının amaç ve hedeflerine zarar vermekte, tarım alanları/açık alanlar ile gelişme alanları arasındaki farkları sağlıklı bir şekilde tanımlayamamakta, tanımlanamamış bu dokunun geleneksel kent/kır ayrımları tarafından sağlanan çeşitliliğini bulandırmasına yol açmaktaydı. Bu nedenle arazi kullanım planı belli prensipler üzerine yapılmıştır:

1. Yerleşmenin doğal ve fiziksel belirleyicilerine esas alan, “doğa”yı tanıyan arazi kullanım planı geliştirme
2. Geçici (hazırlık aşamasındaki) gelişme alanlarının (preliminary growth areas) betimlemesini var olan bölgeleme sınıflandırmalarına esas olarak yapan ve hazırlık aşamasındaki gelişme alanları ile planlarda belirlenmiş gelişme alanları arasında ilişki kuran arazi kullanım planı geliştirme
3. Birçok açık alanda ve tarım alanında kısıtlamaları ortaya koyma ihtiyacını esas alan arazi kullanım planı geliştirme.
4. Yerel yönetim birimleri (örneğin; belediye) içerisinde birlikte çalışmaların sağlanması sonucunda ortaya çıkarılan tekil planların gerçekleştirilmesi yerine, bölgesel ve ülke genelinde toplantılarda ortaya konan hedefleri ve araçları esas alan arazi kullanım planı geliştirme

Gelişme (Büyüme) Alanları

Büyüme alanlarının amacı; hangi alanların kentsel kullanıma, hangi alanların kırsal kullanıma ayrılacağı, hangi alanların koruma amacıyla düzenleneceğinin ve kamu hizmetlerinin hangi alanlara kadar geliştirileceğinin kararlarını ve sınırları yayınlamaktır. Tipik olarak büyüme alanları, gelecekteki uygun olan kent ve banliyö gelişiminin gerektirdiği kamusal hizmetleri ve kentsel servisleri (su ve kanalizasyon, emniyet, itfaiye ve eğitim hizmetleri gibi), aynı zamanda konut, sanayi, ticaret, üniversite ve rekreasyon alanlarını içerirler. Gelişme alanı demek yüksek yoğunluk barındıran alan demek değil, arazi kullanışı ve sunulan hizmetleri tam anlamıyla sağlamış, sağlıklı ve uygun yapılaşmış alan demektir.

Arazi kullanım planı, projeksiyonu yapılmış büyümenin yönetilmesini önermektedir. Bu öneride, “geçici büyüme sınırları (interim growth boundaries)” olarak tanımlanmış 5 adet birincil gelişme alanı, 5 adet ikincil gelişme alanı ve 1 adet geleceğe yönelik gelişme alanı (future growth area) belirtilmiştir.

Gelişme Alanı Sınırlarının Yararları

York genelinde gelişme alanı sınırlarını yayınlamak, arazi kullanım kararlarını vermek için gerekli olan mantıksal temeli oluşturmanın yanı sıra, yalnızca York genelindeki planlama çalışmalarına değil, yerel ölçekteki planlama çalışmalarına fayda sağlamaktadır. Gelişme alanı sınırları tasarımının yararlarını özetleyecek olursak;

- 1. Mevcut topluluklar:** Mevcut topluluklar, yayınlanan alanlarda büyümenin yönlendirilmesine yarar sağlamalı ve yeniden yatırım (re-investment) ile yeniden gelişmeyi (redevelopment) cesaretlendirmelidir.
- 2. Kamusal hizmetler ve kentsel servisler:** Yol, su ve kanalizasyon, emniyet, itfaiye ve eğitim hizmetleri gibi hizmetlerin daha düşük maliyetli olması, hizmet bedeli ve vergilerin minimize edilmesi gerekmektedir. Gelişme alanlarında toplumsal hizmetler tam kapasite yapılmalı, geleceğe yönelik gelişmeye ait daha güvenilir bir resim ortaya koyarak sermaye geliştirme planı çalışmaları kolaylaştırılmalıdır.
- 3. Ulaşım:** Ulaşım planlamasında koordinasyonun tam anlamıyla sağlanması ve bütçe çalışmalarının gerçekleştirilmesi daha yoğun bir gelişme deseninin ortaya konmasıyla sağlanabilir. Destinasyonlara ulaşmak için gerekli olan yolculukların sayıları ve mesafeleri azaltılmalıdır. Toplu taşıma planlaması, merkez ve destinasyonları bir araya getirerek oluşturulmuş yoğun bir model sayesinde daha etkili bir hale getirilmelidir. Otomobil bağımlılığı ve benzin tüketiminin azaltılmasıyla enerji verimliliğine de fayda sağlanmış olacaktır.
- 4. Konut edinimi:** Kamusal hizmet maliyetlerinin azaltılması, arazi maliyeti ve geliştirme ücretlerini (development fees) de azaltacağı için dolaylı olarak konut fiyatları da azalacaktır. Konut tiplerindeki çeşitliliğin yoğunluk farklarına göre geliştirilmesi edinilebilir konut seçeneklerini otomatik olarak arttıracaktır.

Yerleşme genelinde satın alınabilir konut edinimi (affordable housing) sağlanmalı ve farklı seçeneklerde konutlar sunulmalıdır.

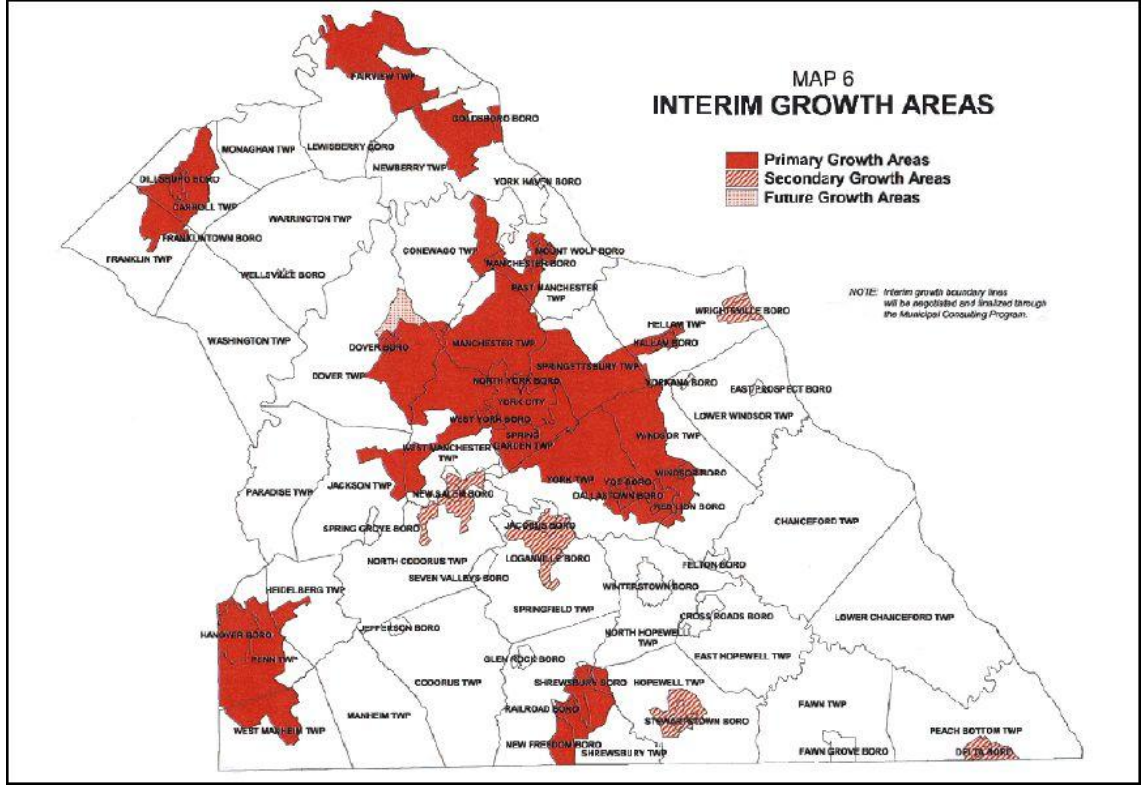
5. **Tarım:** Büyüme alanlarının yayınlanması, tarımsal alanlardaki dağılık, sıçramalı (leap-frog development) gelişmeyi minimize edecek, tarım alanlarının kaybını ve tarım dışı kullanım ihlalini azaltacaktır. Tarım alanlarının toprak değerlerini korumak için uygulanan bir faaliyet olan uzun dönemli tarımsal canlılığın (long term agricultural viability) çiftçiler tarafından benimsenmesi gerekmektedir.
6. **Doğal kaynaklar:** Kentsel gelişmenin uygun alanlara yönlendirilmesi büyüme alanlarının doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz ve tehdit edici etkisini azaltacaktır. Kentsel gelişmenin daha kompakt bir dokuyla sağlanması havzaların, sulak alanların, vahşi yaşam alanlarının ve birinci sınıf tarım topraklarının bulunduğu alanların korunmasına yardımcı olacaktır.
7. **Ekonomi:** Kentsel büyüme için yeterli alanların tahsis edilmesi projekte edilen ticari ve endüstriyel faaliyetlerin ihtiyaçlarını karşılayacak, altyapı için uygun ve gerekli alanların geliştirilmesini sağlayacaktır. Diğer bir yandan da kırsal kesimde faaliyet gösterenler tarım alanlarının korunmuşluğu ve toprak stabilizasyonunun gelişmişliği sayesinde tarımsal faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilecek, kontrolsüz kentsel büyümenin olumsuz nedenlerinden birisi olan saçaklanma ve tarım arazilerinin zarar görmesi önlenmiş olacaktır.
8. **Geniş kapsamlı plan:** Yerel ve bölgesel ölçekte plan yapma becerisi geliştirilmelidir. Yayınlanmış olan bölgesel gelişme alanları idari kararların daha kolay, daha tutarlı ve daha tahmin edilebilir olmasını sağlamalıdır. Komşu belediyeler arasındaki koordinasyon; büyüme alanı sınırlarının onanmasına olan katılımın sağlanmasıyla, York ve belediye ölçeğindeki planların tutarlığının sağlanmasıyla ve belediye ölçeğindeki planlama çalışmaların ek desteğin sağlanmasıyla gerçekleştirilmelidir. Ayrıca tüm bunlar ülkesel ölçekte alınmış ve önceliği olan finansal kararlarla desteklenmelidir. Bölgesel çalışmalar, birbirine komşu belediyelerin kimlik oluşturma ve yerleşme kademelenmesindeki tutarsızlıkları ortadan kaldırmak için bir fırsat oluşturacaktır. Bu sayede gelişme kontrolünün istikrarlı bir şekilde yönetimi sağlanacaktır.

Geçici Büyüme Alanı (Interim Growth Area) Tasvirleri

Şekil 3. 15'te belirtilen 10 gelişme bölgesi geçici büyüme alanı sınırları (interim growth area boundaries) olarak betimlenmektedir. Büyüme alanlarının kesin sınırları belediyelerin katılımıyla gerçekleştirilecek olan Belediye Danışmanlık Programı'nda (Municipal Consulting Program) tartışılarak ortaya konacaktır. Toplantılara bireysel olarak katılan belediyelerin en uygun büyüme alanlarını tartışması ve ortak bir karara varılmasıyla sonuca ulaşılabilecektir. Kesinleşecek büyüme alanlarının büyüklüğü; nüfus projeksiyonları, kamusal hizmetler ve kentsel servislere uygunluk, bölgesel arazi kullanış ihtiyaçları, geleceğe yönelik 20 yıllık planlama sürecinde yeterli ve geliştirilebilir arazi kaynakları ve önemli doğal kaynakların korunmasına yönelik ihtiyaçlar temel alınarak belirlenecektir.

Geçici büyüme alanlarını betimleyecek faktörleri özetleyecek olursak;

- Var olan gelişme alanları
- Mevcut su ve kanalizasyon sistemleri
- Yerel ölçekte var olan bölgeleme çalışmaları
- Havzalar, sulak alanlar, eğimin yüksek olduğu alanlar gibi doğal özelliklerin ve kaynakların korunması
- Kırsal yaşamın ve tarım alanlarının korunması

Şekil 3.15 York County Büyüme Yönetimi Planı Geçici Büyüme Alanları (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

Kırsal Alanlar

Şekil 3.15'te işaretli alanlar dışında kalan araziler geçici büyüme alanlarına dâhil değildir, bu alanlar geçici kırsal alanlar (interim rural areas) olarak düşünülebilir. Kırsal alanlar doğal kaynakların bulunduğu alanları, köyleri ve tarım alanlarını içerir. Belediye Danışmanlık Programı'nda bu alanlar için tanımlamalar ve tasarımlar yer alacaktır.

Doğal Kaynak Alanları

Doğal kaynak alanları York'un temel karakterinin bir parçası ve yer seçiminde cazip olan alanları oluşturmada birincil belirleyicidir. Ancak; gelişme yoğunluğu yerleşmede giderek artması ve gelişmenin plansız olarak gerçekleşmesi, çevresel yıkımların oluşmasına sebep olabileceği için çevresel kısıtlamalara karşı daha büyük farkındalık gerektirmektedir.

Doğal kaynakların korunması büyüme ve gelişmenin daha dikkatli yönetilmesini sağlar. Aşırı erozyon ve siltasyon, yeryüzü, yer altı ve içme suyu kirliliği, nadir ve nesli tükenmekte olan bitki ve hayvan türlerinin oluşturduğu doğal habitatların kaybı, açık

alanların ve tarımsal kaynakların kaybı York'un yaşamsal, görsel ve estetik yönünü geri döndürülemez şekilde değiştirir. York'un bu değerlerinin kaybı yerleşmenin çekiciliğini düşürür. Bu gibi problemlerin yönetimi için uygun planların ve planlama çalışmalarının olmayışı bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır.

York'un diğer bir önemli özelliği son derece övülen manzarasıdır. Ormanlık yamaçları, düzenli çiftlikleri, çok sayıda yüksek vista noktaları, vadileri, Susquehanna Nehri ve geçidi yerleşmenin tüm değerli varlıklarıdır. Yorkluların yararlanması için tüm bu değerlerin kimliklendirilmesi ve korunması gerekmektedir. Özgün ve görsel (scenic) nitelikleri korumanın yalnızca doğal çevreyle sınırlı kalmaması, inşa edilmiş çevreye de genişletilmesi gerekmektedir. Tarihsel süreçte yerleşmenin gelişme dokusunda; iyi tanımlanmış ve fonksiyonlandırılmış köyler ve etrafını çevreleyen tarım alanları ve açık alanlar, görsel benzersizlik ve çekiciliği geliştirmeye de toplumda ferah ve açık bir duygu uyandırmaktaydı. Mevcut eğilim saçaklanmanın olumsuz sonuçlarına karşı koymaktır.

Kaynak alanlarının temel işlevlerinden biri gelişme için doğal tampon bölgelerini ya da sınırlarını sağlayabilmesidir. Önemli kaynak alanlarının özel tanımlamaları, Belediye Danışmanlık Programı (Municipal Consulting Program) toplantılarında görüşülerek büyüme alanı sınırlarının son betimlenmeleri için çok önemli olacaktır. Kaynak alanlarının diğer işlevleri, doğal güzelliğin esas alanlarını içermesi, su kaynaklarını koruması ve taşkın önlemede destek sağlamasıdır.

Doğal kaynak alanları iki temel düzeyde tanımlanmaktadır: tüm gelişimi engelleyecek ve %100 koruma sağlayacak alanları içeren koruma alanları (preservation areas), performans standartlarına, yoğunluk sınırlamalarına, etki azaltıcı önlemlere tabi olan izin kontrolleri ve sınırlı gelişmeyi sağlayacak koruma alanları (conservation areas).

Çizelge 3.1 York doğal kaynak alanlarının tanımlanması (Tez çalışması kapsamında York County Growth Management Plan kaynağından yararlanılarak yazar tarafından hazırlanmıştır.)

KORUMA ALANLARI	
Preservation Areas	Conservation Areas
100 yıllık havzalar	100 yıllık havzalar içinde olmayan akarsu ve drenaj yolları
Sulak alanlar	Orman alanları
Yeryüzü suları (göller, göletler, baraj gölleri)	Yerinde foseptik sistemleri için yoksul topraklar
%25 eğimin üzerindeki dik yamaçlar	%15-25 ve %8-15 eğim aralığındaki yüksek oranda aşınabilir topraklar
Ülke, il, ilçe ölçeğindeki parklar ve açık alanlar	Akifer şarj ve köken koruma alanları
Korunan kırsal alanlar	Vista noktaları, tarihsel ve kültürel kaynak alanları

Köyler

Köylerin temel işlevi, kırsal alanda yaşamayı tercih eden insanlar için yerel servis ve hizmet alanlarının sağlamaktır. Köylerin gelişimi ve devamlılığı York genelinde kırsal alanlarda yaşayanların günlük ihtiyaçlarını karşılamak için büyüme alanlarına doğru yapmak zorunda oldukları yolculukların gerekliliğini azalmaktadır. York'un köyleri, mevcut mahallelerine göre kısıtlanmış değildir; tarihsel olarak toplumsal kimliğin düzeyini ve kısıtlı miktarda da olsa yerel hizmetleri sağlayabilen küçük yerleşmelerdir.

York'un birçok köyü dinamik büyüme alanı olarak öngörülmemiştir aslında; önümüzdeki 20 yıl içerisinde nüfusunun azalması beklenmektedir. Diğer köyler ise, kamusal servisler ve hizmetlerin sunulmasına bağlı olarak çeşitli büyüme derecelerini tecrübe edeceklerdir. Bu köylerin büyümeleri ve fonksiyonları, bir yandan da çekiciliklerine, yerel ticari kuruluşlarını korumalarına ve bazı durumlar için sınırlandırılmış endüstriyel aktivitelerine bağlıdır.

Yeni gelişmenin, toplumun geleneksel işleyişinin desteklenmesi, karma kullanımın daha çok teşvik edilmesi ve yaya hareketlerinin yönlendirilmesi (pedestrian orientation) yoluyla köyler arasında özümsemesi önerilmektedir. Kırsal yerleşmelerin çevrelerinde var olan diğer köy ve yerleşmelerle birleşmesi teşvik edilerek öngörülen büyüme yönlendirilmelidir. Bu sayede tarım alanı ve açık alan olarak planlanmış alanlara doğru

gelişmenin önüne geçilebilecektir. Bu gibi durumlarda, kırsal yerleşmeler ve çevrelerindeki köylerin büyüme ihtiyaçlarının koordine edilmesi ve büyüme sınırların bu çerçevede düşünülerek uygun şekilde tanımlanması gerekmektedir. Diğer bir yandan, izole edilmiş, nüfusunun azalması beklenen köylerin önemli bir büyüme yaşaması öngörülmemekte, dolayısıyla bu köyler için büyüme sınırlarının önemi de azalmaktadır. Asıl önemli olan köyler büyürken sadece etraflarındaki doğal çevrenin ve kırsal peyzajın korunması değil, köy yaşamını çekici kılan karakter, kalite ve tasarım elementlerinin de beraberinde korunmasıdır.

Tarım Alanları

Tarım alanlarının York genelinde hızla kaybolması tarımsal koruma ihtiyacına yönelik koordineli bir çalışmanın gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu çalışma sadece tarım arazilerinin konut, ticaret ve sanayi fonksiyonlarına dönüşümünün önlenmesi yoluyla arazinin kendisini korumaya yönelik değil, tarım sektörünün ekonomik canlılığının geliştirilmesini de içerisine alan bir çalışma olmalıdır.

York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı hazırlanırken geniş kapsamlı plan esas alınmıştır. York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın ilk adımını büyümenin uygun gelişme alanlarına yönlendirilmesi oluşturmaktadır. İkinci adım ise büyüme alanı stratejilerine göre imar yönetmeliğinin nasıl geliştirileceğidir. Yerel imar yönetmeliklerinde tarım alanlarının tanımı "sürdürülebilirliğin sağlanacağı ve tarımsal ekonominin geliştirileceği alanlar" şeklinde yapılmış olmasına rağmen ne yazık ki York'un bazı kısımlarında hala yerleşimin sınırlandırılmadığı alanların olması devam eden problem olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle, tarım alanları yerleşim alanının gelişmesi sonucunda ortaya çıkacak zararlardan korunamamaktadır. İmar yönetmelikleri ilişkilendirilmiş büyüme desenini tanımlar fakat gerçek hayatta gelişme devam ederek desenin yerini saçaklanma alır.

York sınırlarındaki birçok kırsal yerleşme kendi yerel imar yönetmelikleri çerçevesinde imar haklarının transferi (transfer of development rights: TDR) hükümlerine bağlıdır. İmar haklarının transferinin temeli, arazideki bir parselin malikinin sahip olduğu hakların diğer parsel malikine de aktarılmasıdır. TDR hükümlerinin kullanım amaçları, imar haklarını daha az üretken topraklar üzerine aktararak birinci sınıf tarım arazilerini

korumak ve gelişim kümelemesi ile geniş kesintisiz bölgeleri tarımsal kullanım için terk etmektir. York genelinde büyüme alanlarındaki gelişimi teşvik etmek ve belirlenen tarım alanlarını ve açık alanları korumak için araç olarak bu tekniği kullanmak bölgesel bağlamda potansiyeli arttırabilir. Buradaki temel amaç koruma alanlarındaki mülk sahiplerinin imar haklarını bankalara ve/veya geliştiricilere (developers) satabilmeleri için izin vermektir. Geliştiriciler belirtilen gelişme alanlarında yüksek yoğunlukta inşaa hakkını satın almış olurlar. Sonuçta, gelişme bunu karşılamamanın mümkün olduğu alanlarda meydana gelir, önemli tarım alanları korunur ve kırsal alandaki mülk sahipleri para cezasına çarptırılmazlar. TDR yöntemi çiftçiye tarım yapmaya devam etme olanağı sağlarken aynı zamanda arazideki gelişme potansiyeli üzerinden finansal kazanç elde etmeyi sağlar. Tarım alanlarını korumadaki son teknik ise tarımsal irtifak haklarını satın almaktır.

York Tarım Alanlarını Koruma Kurulu Pennsylvania Kanunu'nun 149. Bölümüne göre tarımsal koruma irtifak programını yönetme yetkisine sahiptir. Bu kanunun amacı, uygun tarım alanlarını kazanılmış tarımsal irtifak hakları sayesinde gelişmeyi önleyen ya da arazide tarımsal üretim amaçlı kullanımların dışında gelişmelere sebep olan etmenlerden korumaktır.

Tarımsal irtifak hakkı için ödenen bedel, muhammen üretim bedeli ile muhammen satış bedeli arasında değişir. İrtifak hakkı satışında dikkat edilmesi gereken, söz konusu tarım alanlarının Tarımsal Güvenlik Alanı (Agricultural Security Area) içerisinde kalmasıdır. Tarımsal Güvenlik Alanı içerisinde tarımsal irtifak yoluyla tarım alanlarının koruması için görev alan Doğal Alanlar ve Tarım Alanları Güvenliği (Farm and Natural Lands Trust) kuruluşu organizasyonlarını sürdürmektedir. Bu kar amacı gütmeyen özel kuruluş irtifak haklarını satın almaz fakat ürünler topraktayken verilen adil piyasa değeri ile ürünler toplandıktan sonra verilen değer arasındaki farkın maliklere bir fırsat olarak dönmesini ve bu sistemin güvenliğini sağlar.

Açıkça görülüyor ki, önemli tarım topraklarını ve diğer doğal alanların en iyi şekilde korunması uzun vadeli irtifak hakkı satın alma yoluyla gerçekleşir. Bununla birlikte yine görülüyor ki, sınırlandırılmış ödenekler bu programlar için uygundur. Koruma programlarının etkisi, yerel ve ülkesel ödeneklerin eşitliği sağlandığında ve gelişmenin

uygun alanlara yönlendirildiği yerel ve ülkesel planlama çalışmalarıyla koordine edildiğinde artar.

Belediye Danışmanlık Programı (The Municipal Consulting Program)

Belediye Danışmanlık Programı'nın esas amacı, üst ölçek ve alt ölçek planlar arasındaki tutarlığı sağlayacak uygulama araçlarını geliştirmektir. Bölge planları, büyüme alanı sınırları ve kırsal tanımlamaların ortak olarak belirlenmesi yoluyla bir defada bir belediye tarafından inşa edilecektir. Esas hedef ise, gelecekteki büyüme ihtiyaçlarını karşılamak için büyüme alanı sınırlarını ve sayısını miktar ve uygun yerleşimi kararlarına yönelik kapasite analizleri yapmak yoluyla tanımlamaktır. İlgili belediyelerle gerçekleştirilen bir dizi görüşmeyle büyüme alanı ve kırsal alan tanımlarını içeren çalışmanın ara hatları tamamlanmıştır (Çizelge 3.2).

Danışmanlık Sürecini Spesifik Amaçları:

1. Büyüme alanı sınırlarının ortak tarifi (birincil, ikincil, geleceğe yönelik)
2. Kaynak alanlarını, köyleri (mümkünse köy gelişim sınırlarıyla birlikte) ve tarım alanlarını içeren kırsal alanların ortak tarifi
3. York genelinde ortak olarak karar verilmiş değişikliklerin kentsel büyüme yönetimi planındaki düzeltmelerle birleşimi ve mümkünse önceki dönemlerde kurulmuş olan hatların geçici hatlarla değişimi
4. Uygun olan değişikliklerin ortaklaşa kararlaştırılmasıyla belediyelerin planlara adaptasyonunu sağlama

Danışmanlık Programının Belediyelere Faydaları:

1. Yerel plan ve yönetmelikleri ücretsiz olarak yeniden incelemek ve yeni eleştiriler getirmek
2. Pennsylvania Belediyeleri Planlama Yasası (Pennsylvania Municipalities Planning Code)'nın gerektirdiği şekilde yerel ve ülke planları arasındaki tutarlılığı sağlamak

3. Yerel, bölgesel ve ülke planları arasındaki tutarlılığın sağlanmasıyla ve katılımcı planlama çalışmalarının gerçekleştirilmesiyle potansiyel önceliğe sahip devlet ödeneklerinden ve ek teşviklerden yararlanmak
4. Gelişim kontrolünün bölge içindeki istikrarlılığını, komşu belediyeler arasındaki bölge ve alt bölge tutarsızlıklarını yöneterek daha öngörülebilir ve güvenilir arazi kullanım planlaması yapmak. Kamusal hizmetler, ulaşım ve açık alan planlaması çalışmaları gelecekte gerçekleşecek gelişmenin nerede olacağıyla ilgili güvenilir bir resim ortaya koyarak geliştirilir ve kolaylaştırılır. Bölgesel olarak tanımlanmış gelişme alanlarının belediye hizmet ve altyapı yatırımlarıyla ilişkisi kamusal finans kaynaklarının daha etkin kullanılmasıyla ve önemli doğal kaynak alanlarına ve tarımsal alanlara yapılan ihlallerin olasılığının azaltılmasıyla geliştirilir.

Süreç

Süreç birbirine paralel olarak işleyen iki aşamadan oluşmaktadır: Arazi kullanım tasarımlarının ortak tarifini yapmak ve geniş kapsamlı planın büyüme yönetimi planıyla adaptasyonunu sağlamak. İlk süreç belediye/belediyeler birliğinin planların revizyonlarına ilişkin hazırlanan danışmanlık toplantılara katılımlarını içerir. Bu süreçte, York Planlama Komisyonu üyeleri çalışma oturumlarına katılırlar ve veriler ile girdileri bölgesel perspektifte ve geniş kapsamlı plan perspektifinde geliştirirler. Bu süreç iyi çalışır çünkü belediyelerle birlikte çalışma imkanı sunar, beklenen büyüme türü ve miktarının iyi bir şekilde gözlenmesini ve tüm planlar genelinde tutarlılık olmasını sağlar.

İkinci süreç York yönetiminin (planlama komisyonu) belediyeler ile yürütülen çalışmaların büyüme sınırlarını oluşturmasını kapsar. York yönetiminin esas görevleri buluşmaları kolaylaştırmak, toplantıları yönetmek, ilgili tartışma konularını belirlemek, büyüme alanı sınırları ve kırsal alan planlamasında uzlaşma sağlamaya çalışmaktır. Süreç sonunda, kentsel büyüme yönetimi planında uygun revizyonlar yapılmış olacak ve eğer istenirse teknik asistanlık yoluyla belediyelerin taslak planlarında değişiklikler yapılmasıyla imar planları geliştirilecektir. Belediye koşulları ve ihtiyaçlarında tam

inceleme sağlamak için aşağıdaki bilgi türleri belediye toplantılarda tartışmaya sunulabilir:

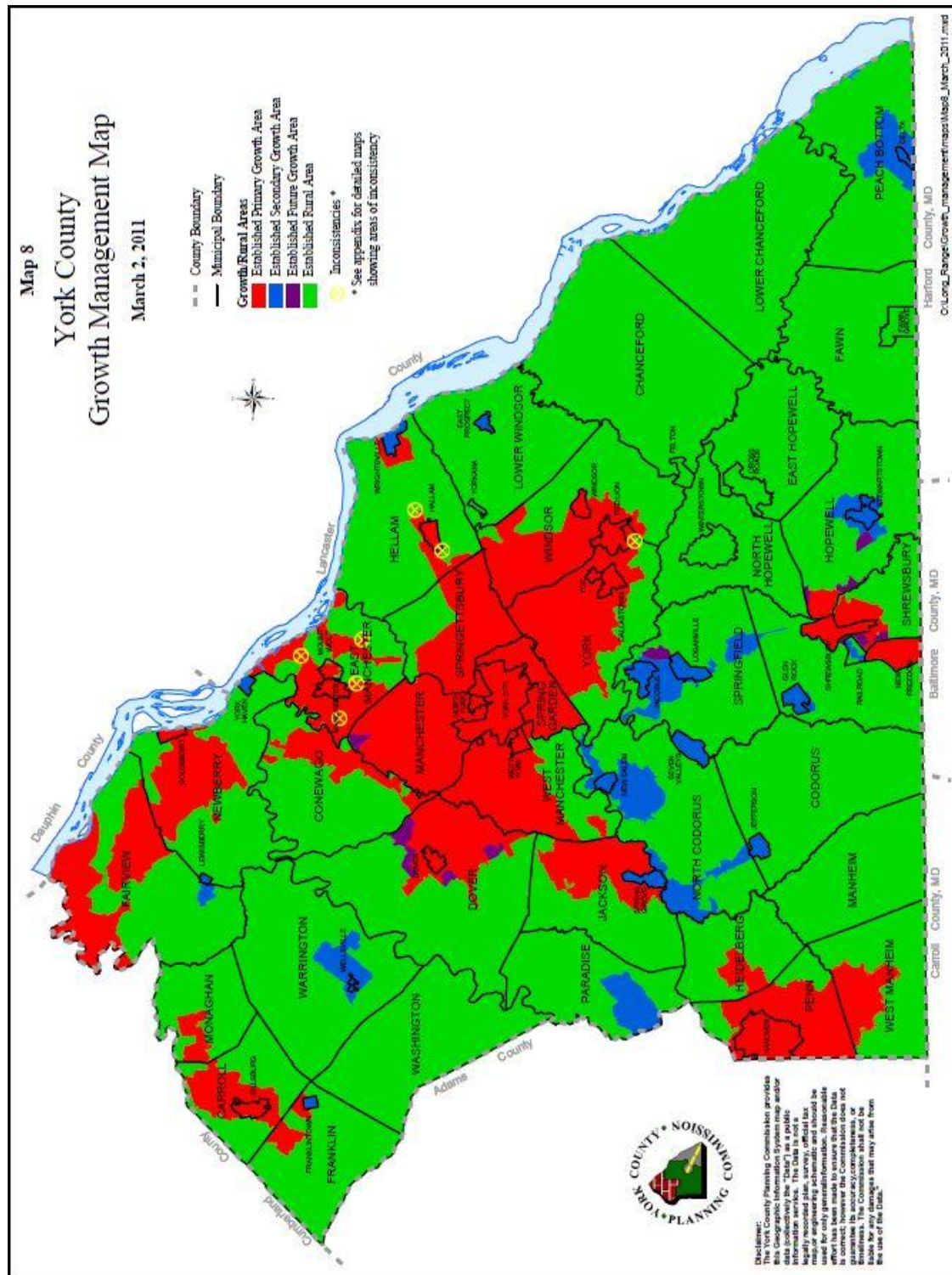
Çizelge 3. 2 York County Belediye Danışmanlık Programı (The Municipal Consulting Program) (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

Mevcut Durum	Kalkınma Kısıtlamaları	Kapasite Analizleri
Arazi kullanış	Sulak alanlar ve havzalar	Nüfus projeksiyonu
Mevcut su ve kanalizasyon ağı	Dik yamaçlar	
Mevcut ulaşım ağı	Verimsiz topraklar	Geleceğe yönelik arazi kullanış ihtiyaçları
Onaylanmış alt bölgeler	Verimli topraklar ve korunan tarım alanları	
Toplumsal olanaklar	Orman alanları	Doluluk/boşluk analizi
İmar durumlarındaki bölgesel tutarsızlıklar	Koruma alanları	Su ve kanalizasyon kapasitesinin aşamalı olarak değerlendirilmesi
Bölgeleme	Parklar ve açık alanlar	

Belediyelerin bu süreçteki görevi ise, toplantılara katılarak büyüme sınırlarına göre ayrılmış büyüme alanı ve kırsal alan tasarımlarının ortak bir tanımı yapmaktır. Diğer bir yandan da belediyeler, tüm planların adaptasyonunun sağlanmasıyla kendilerine ait arazi kullanış yönetmeliklerinin yeniden gözden geçirilmeye başlanması sürecini teşvik etmelidirler.

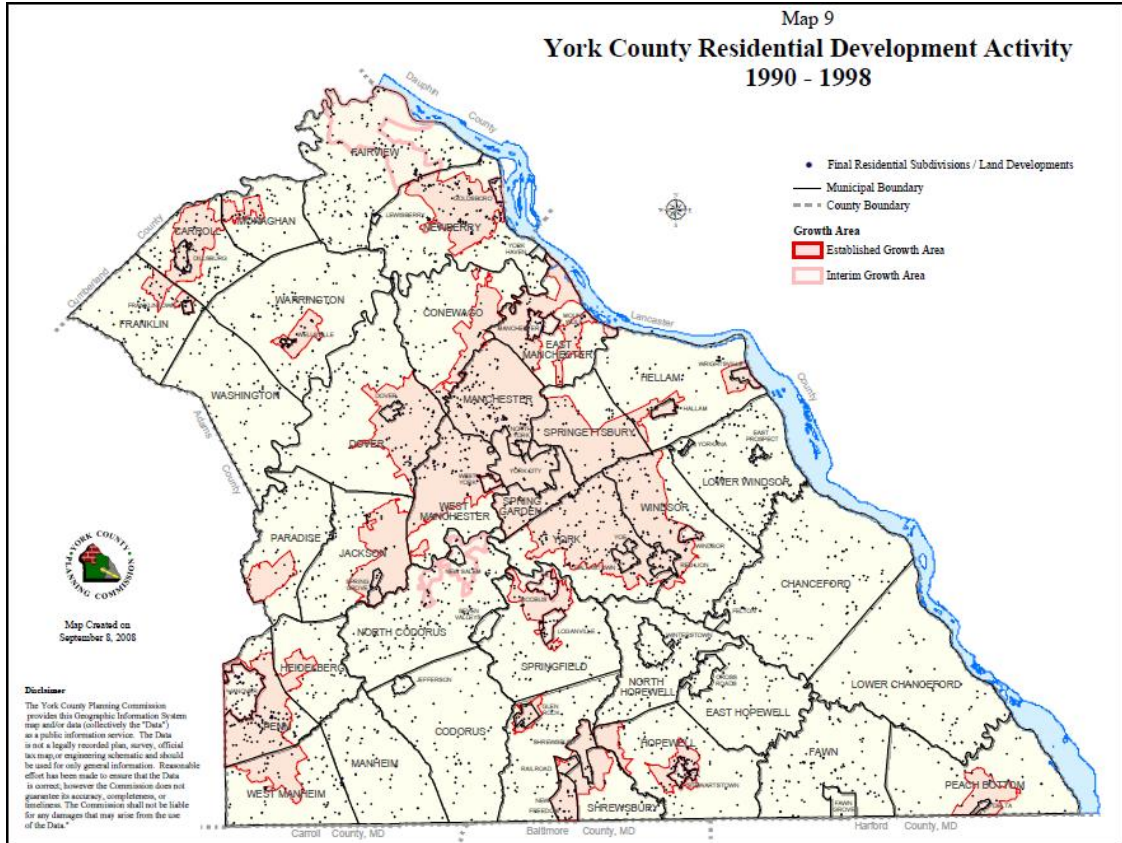
Büyüme Yönetimi Planı

York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı hazırlanırken geniş kapsamlı plan esas alınmıştır. Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nın ilk adımını büyümenin uygun gelişme alanlarına yönlendirilmesi oluşturmaktadır. İkinci adım ise büyüme alanı stratejilerine göre imar yönetmeliğinin nasıl geliştirileceğidir. Büyüme alanı ve kırsal alan tasarımlarının paydaşlar arasındaki katılımın sağlanmasıyla kararlaştırılması ve tüm planlar genelinde tutarlılığın gerçekleştirilmesiyle Büyüme Yönetimi Planı hazırlanmış ve Plan'ın Geniş Kapsamlı Plan'ın adaptasyonunu sağlamıştır.

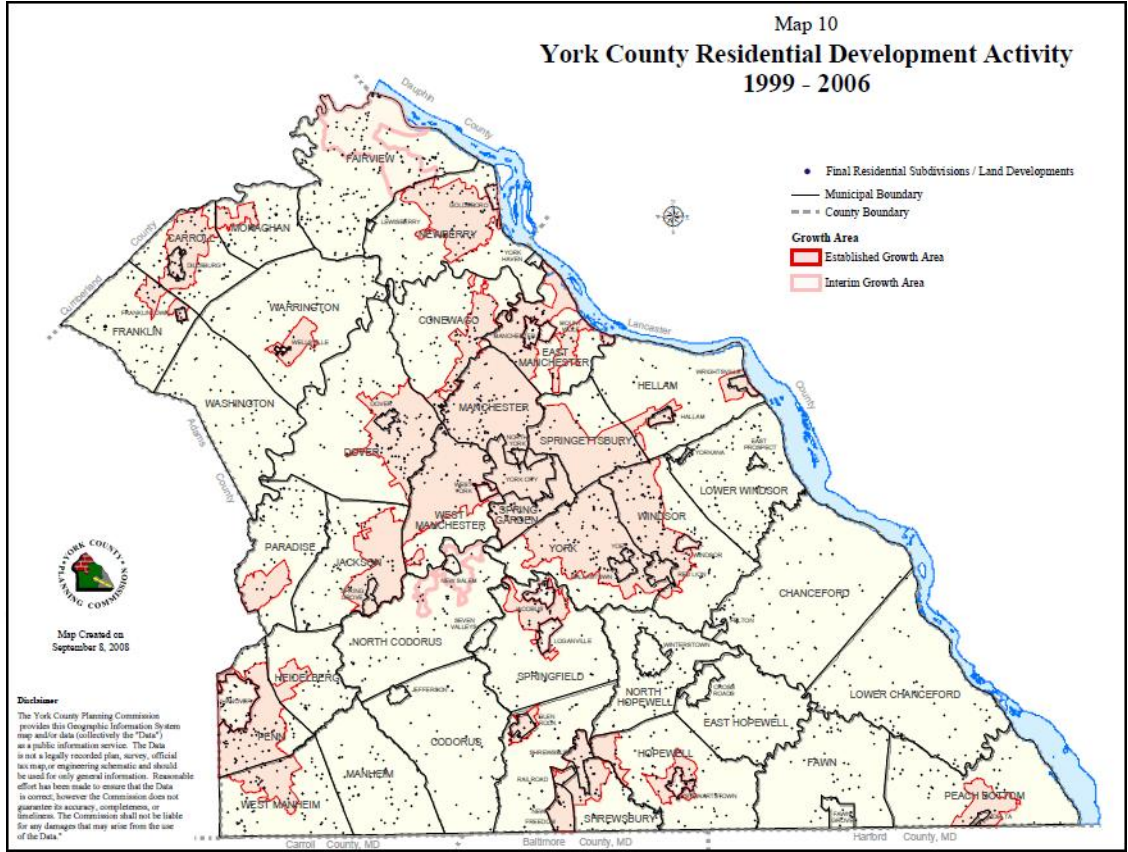

Şekil 3.16 York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

York'un merkezinde yer alan Büyük York (Greater York) alt bölgesi yerleşim alanlarının, konut birimlerinin ve kentsel gelişme faaliyetlerinin en yoğun olduğu bölgedir. Güneydoğu (South Eastern) alt bölgesi ise yerleşim alanlarının, konut birimlerinin ve kentsel gelişme faaliyetlerinin en düşük olduğu bölgedir. (Şekil 3.13, Şekil 3.17, Şekil 3.18). Buna göre konut yoğunluğunun alt bölgelere dağılımı, yerleşme amaçlı yapılaşma faaliyetlerin alt bölgelere göre dağılımı ile kentsel gelişme faaliyetleri örtüşmektedir.

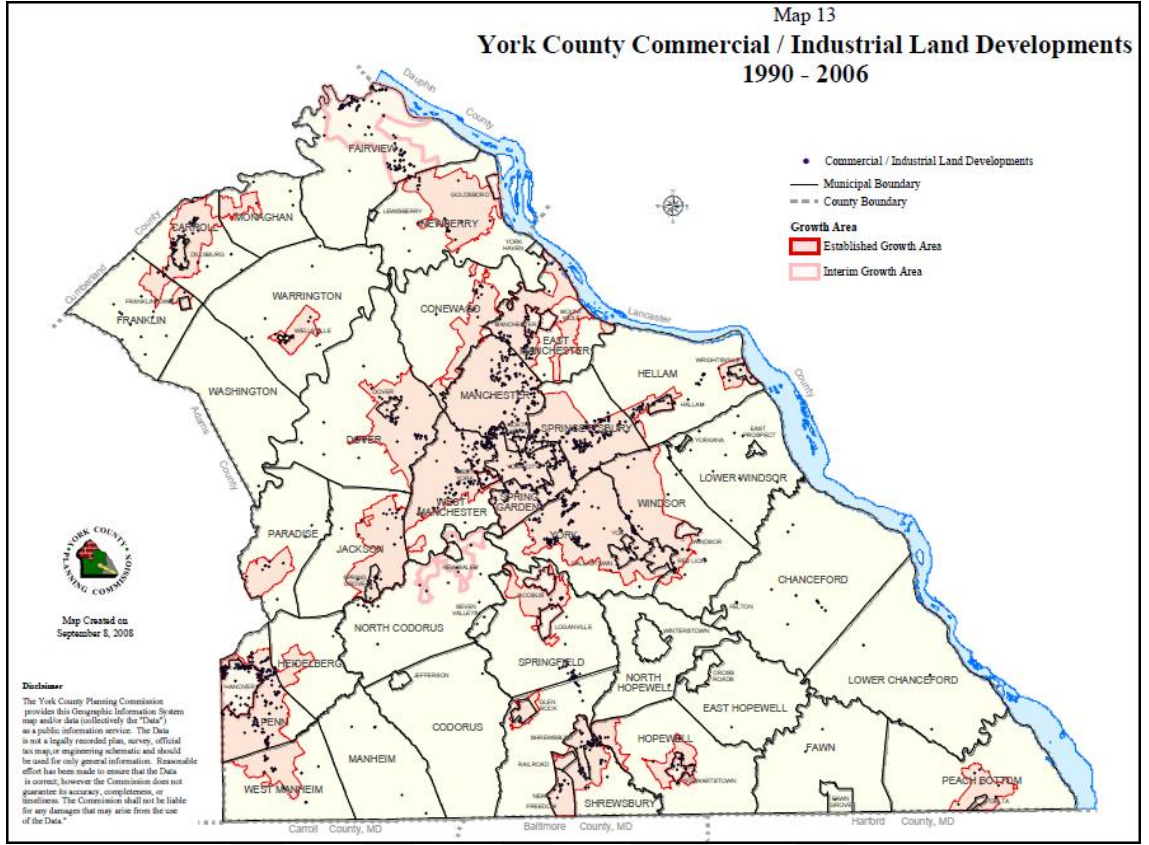

Şekil 3.17 York 1990-1998 yılları arasındaki konut alanı gelişim faaliyetleri (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

Şekil 3.18 York 1999-2006 yılları arasındaki konut alanı gelişim faaliyetleri (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

York'un merkezinde yer alan Büyük York (Greater York) alt bölgesi ticaret ve sanayi alanlarının gelişiminin en yoğun olduğu bölgedir. Güneydoğu (South Eastern) alt bölgesi ise ticaret ve sanayi alanlarının gelişiminin en düşük olduğu bölgedir.

Şekil 3.19 York 1990-2006 yılları arasındaki ticaret/sanayi alanı gelişimleri (York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.)

Sonuç

York Geniş Kapsamlı Planı'ndaki revizyonlardan yola çıkılarak oluşturulan York Büyüme Yönetimi Planı, York'un yaşama ve çalışma yönünden çekiciliğini koruma yolunda gelişimsel ihtiyaçlarını barındıran tüm arazi kullanış kararları çerçevesinde oluşturulmuştur. York genelinde büyüme yönetimi stratejilerinin başarılı bir gelişme ve uygulama göstermesi, York County Yönetimi ile 72 belediye arasındaki işbirlikçi ilişkiye bağlıdır. Belediye Danışmanlık Programı sayesinde belediyeler doğrudan planlama çalışmalarına katılma şansını yakalamıştır. Böylece tüm planlar arasındaki tutarlılık başarılı bir şekilde sağlanmıştır.

3.5 ABD, Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Kanunu ve Planı

Amerika Birleşik Devletleri Yönetim ve Bütçe Ofisi, belirlediği metropoliten alan sınırları içinde yer alan Washington için sahip olduğu potansiyeller çerçevesinde, ekonomik, fiziksel ve sosyal göstergeleri ışığında kentsel büyüme yönetimi planı hazırlamasını zorunlu kılmıştır (U. S. OMB, 1990). Bununla birlikte yine 1990 yılında Washington Eyaleti'nde yürürlüğe giren kanun gereğince kentsel büyüme yönetimi planı yapmak zorunlu hale getirilmiştir. Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Kanunu, 1990 yılında Washington'da planlanmamış büyümenin çevreye verdiği zararı önlemek, sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi sağlamak ve yaşam kalitesini arttırmak için hazırlanmıştır. Kentsel büyüme yönetimi kanununa göre Washington'daki büyümeyi merkezi ve yerel yönetimlerin birlikte yönetmesi gerekir. Kritik alanların ve doğal kaynakların korunmasını, kentsel gelişme alanları tanımlanmasını, geniş kapsamlı planların hazırlanması ve uygulanmasını gerektirir. Bunlar sermaye yatırımları ve geliştirme düzenlemeleri ile yerine getirilir.

Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Planı geniş kapsamlı arazi kullanım planlamasına vatandaşları, toplulukları, ilçeleri, kentleri ve özel sektörü de katarak gerçekleştirmeyi ve plansız büyümeyi önlemeyi amaçlamıştır. Belirli büyüklük ve büyüme derecelerindeki ilçeler ve kentler geniş kapsamlı plana adapte edilmiştir. Katılımcılık ilkeleri kapsamında yürütülen bu süreç Washington eyalet yönetiminin önderliğinde ve yürütücülüğünde başlamıştır. Belediyelerin, ilçe komisyonlarının, kent konseylerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektör temsilcilerinin davet edildiği toplantılarda eyalet yönetimi tarafından belirlenen konuların tartışılması ve mutabakata varılması sağlanmıştır.

Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Planı Plan Hedefleri

1. Kentsel büyüme: Yeterli kamusal altyapıyı, hizmetleri ve servisleri barındıran veya bunları etkin bir şekilde temin edebilecek kentsel alanlarda gelişmeyi desteklemek.
2. Kentsel saçaklanma/yayılmayı önleme: Gelişmemiş alanlarda yaşanan, saçaklanmayı ve düşük yoğunluklu gelişmeyi içeren uygunsuz dönüşümü engellemek.

3. Ulaşım/ulaştırma: Etkili multimodal ulaşım sistemlerini bölgesel öncelikler temelinde yaygınlaştırmak ve ilçe ve kentlerin geniş kapsamlı planlarıyla koordine etmek.
4. Konut edinimi: Eyalet içinde yaşayan tüm gelir gruplarına yönelik ulaşılabilir düzeyde, satın alınabilir konutlar sağlamak. Çeşitli yoğunluklarda ve tiplerde konut sağlama ve mevcut konut stokunu korumayı teşvik etmek.
5. Ekonomik gelişme: Ekonomik gelişmeyi Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'na entegre bir şekilde gerçekleştirmek. Öncelikli olarak işsiz ve dezavantajlı olan gruba yeni iş imkânları sağlamak. Mevcut iş imkânlarındaki sıkıntıları gidermek ve mevcut ekonomik büyümeyi kontrol etmek. Bölgesel farklılıkların meydana getirdiği fırsatların etkisiyle yeni iş imkânları oluşturmak. Ekonomik gelişmenin yetersiz kaldığı alanlarda doğal kaynakları, kamu hizmetlerini ve kamu tesislerinin kapasitelerini içeren, devletin tüm kaynaklarını, kullanarak ekonomik büyümeyi teşvik etmek.
6. Mülkiyet hakları: Özel mülkiyetler tazminat ödenmeden kamusal kullanıma açılmaz. Özel mülkiyete sahip alanlarda arsa sahiplerini keyfi ve ayrımcı uygulamalardan korumak.
7. İzinler: Merkezi ve yerel yönetim izinleri öngörülebilirliği sağlamak için adil bir şekilde ve uygun zamanlamayla gerçekleştirilmelidir.
8. Doğal kaynak endüstrileri (sanayii): Doğal kaynakları kullanan üretken kereste, tarım ve balıkçılık sanayilerini korumak ve artırmak. Verimli orman arazileri ve tarım arazilerinin korunmasını teşvik etmek ve uygunsuz kullanımları önlemek.
9. Açık alanlar ve rekreasyon: Açık alanları kaybetmemek, rekreasyonel faaliyetleri artırmak. Balık ve vahşi yaşam habitatlarını korumak. Suya ve doğal kaynaklara erişebilirliği artırmak. Park alanlarını ve rekreatif özellikleri geliştirmek.
10. Çevre: Çevreyi korumak, hava ve su kalitesini de içeren yaşam kalitesini artırmak. Su kaynaklarına erişebilirliği sağlamak.
11. Vatandaşların katılımı ve koordinasyonu: Halkın planlama sürecine katılımını teşvik etmek. Çatışmaları uzlaştırmak için örgütler ve yargı arasındaki koordinasyonu artırmak.

12. Tarihsel değerleri koruma: Korunacak alanları ve yapıları tarihsel ve arkeolojik özelliklerine ve önemlerine göre tanımlamak ve belirlemek.

Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Planı'nda Büyüme Yönetimi Kanunu'nun bu 12 hedefine ek olarak Washington çevresindeki yerleşmelere ait yönetim planlarının da dikkate alınması zorunluluğu getirilmiştir.

Dünya'da kentsel büyüme yönetimi sistemi uygulanan kentlerin; sürdürülebilir ve etkin arazi kullanım çerçevesinde, çevreci, kişi başına düşen yeşil alanın yeterli olduğu, etkin erişim ve ulaşım ağına, yeterli donatı alanına sahip olduğu ve büyümelerinin bir sistematikte kontrol edilmesi sayesinde karşılaşılan sorunların hızlı ve etkin bir şekilde giderilerek, birey ve toplum refahının olumsuz yönde etkilenmeden kentin büyümesinin yönlendirildiği ve kontrol altına alındığı görülmüştür. Buna karşın; bir kentsel büyüme yönetimi sistemine sahip olmayan İstanbul'da, kentin büyümesinin parçacıl-proje bazlı, kontrolsüz bir şekilde gerçekleştiği, bu kontrolsüz büyümeden dolayı; yeşil alan eksikliği, teknik ve sosyal altyapının yetersizliği, ulaşım ve erişebilirliğin zorluğu gibi birçok sorunun da beraberinde geldiği izlenmektedir. Mevcut planlama sistemi ve mevzuatla birlikte bu sorunların çözümü gün geçtikçe zorlaşmakta ve kentlerin yaşam kalitesi ve yaşanabilirlik düzeyleri giderek düşmektedir.

İSTANBUL'DAKİ KENTSEL BÜYÜME VE GELİŞME

20. yüzyılın başlarından ve özellikle 1950'lerden günümüze kentleşme olgusunun farklı boyutlara taşınması, farklı sonuçlar ve kavramlar doğurtmuştur. Ortaya çıkan "metropoller", "megapoller", "mega kentler", "metropolitan alanlar" gibi kavramlar beraberinde çelişkileri gündeme getirmeye başlamıştır (KELEŞ, 1980, KIRAY, 1980). Özellikle metropolitan alanlarda giderek karmaşıklaşan ve yoğunlaşan süreçleri mevcut yönetim yapılarıyla çözümlmek olanaksız hale gelmiştir. Bir yanda kontrollü büyüme, her ölçekteki planların bütüncül bir çerçevede katılımcılık ilkesine bağlı kalınarak hazırlanması ve metropolitan alanların organizasyonu konuları tartışılırken; bir yanda da bu alanlarda yaşanan yönetim sorunları çözülmeye çalışılmaktadır (TURGUT, 2004). Kentlerin önlenemez büyümesiyle¹ ortaya çıkan hızlı yoğunlaşma, karmaşıklaşma, kentsel saçaklanma ve beraberinde yaşanan sosyo-ekonomik yapının değişimleri, farklı ihtiyaç ve beklentilerin doğuşu, gelişen bilişim ve teknoloji olanaklarının getirdiği etkileşim ve "toplumsal dönüşüm"² gibi birçok faktör kentsel hizmetlerin organizasyonunda, örgütlenmesinde, sunumunda ve kontrolünde yeni yöntemlere başvurma gereğini doğurmuştur.

İstanbul; sahip olduğu niceliksel ve niteliksel değerler, potansiyeller, ulusal ve uluslararası ölçekteki ilişkiler ağı gereği değişim ve dönüşüme son derece açık, karmaşık bir yapıdadır. Ancak kentin mevcut yönetim yapısı ve örgütlenme biçimi bu

¹ Burada sözü edilen büyüme, tezin içerisinde birçok kez değinildiği gibi, sadece fizik mekânın büyümesini değil, sayısal olarak büyümeyi, kentteki ekonomik, sosyal, kültürel ve örgütsel gelişimi, fonksiyon alanlarındaki yoğunlaşmayı, ulusal ve uluslararası ilişki ağlarını da içerir.

²Turgut, S., (2004). İstanbul'un Yönetimi Bir Kent Planlama Yönetimi Denemesi, Anahtar Kitaplar, İstanbul.

hareketliliği kaldıracak, sağlıklı bir şekilde yönlendirecek bir sistematik içerisinde olmadığı gibi, kentin uluslararası kimliği ile de bağdaşmamaktadır. İstanbul, hep ülke gündemini belirleyen, yasaları şekillendiren, yeni oluşumlara kucak açan ve yeni uygulamaları başlatan bir kent olmasına karşın sonuç pek de başarılı olamamıştır (TURGUT, 2004). En genel tabir ile bunun sebebi, mekân-kent-planlama-yönetim sistematığının kurulamamış olmasıdır. Aynı zamanda sonuca ulaşamayan mevcut çalışmaların bir kısmı ya ideolojik bakış açılarının esiri olarak şehri fâsit bir daireye hapsetmekte, ya bir tür aşağılık kompleksi içinde “biz adam olamayız” yaklaşımının esiri olarak iddiasız rollere sürüklenmekte ya da şehrin gerçeklerinden uzak bir tarzda abartılı içerik taşımaktadır (BOZLAĞAN, 2012).

Ülkemizden, İstanbul’dan ve tez kapsamında incelenen örneklerden de yola çıkılarak görüldüğü üzere; kentlerde ve metropoliten alanlarda hizmetleri sunacak yönetim birimleri, kent veya metropol yönetimlerinin kurulması için sınırlarını genişleterek geleneksel kent ve/veya bölge sınırlarını aşan büyük coğrafi bölge ve alt bölgelere hakim olma eğilimindedir. Metropoliten yönetimler bazen mevcut belediyenin yanında yer alır. Fakat genellikle bu belediyenin üstünde yetkilere ve alanın tamamını etkileyecek güce sahiptir¹.

Sonuçta; giderek büyüyen, farklılaşan, yayılan kentlerin önceden yerel ölçekte karşılanan birtakım hizmetleri, şimdilerde metropoliten alana özgü yönetim birimleri tarafından karşılanmaktadır. Bu yönetim birimlerinin temel amacı; metropoliten alan ölçeğinde ve dinamizminde ortaya çıkan kentsel hizmet sorunlarını çözmek, bölgede yaşayan nüfusa çağdaş, hızlı, etkin hizmetler götürmek veya bu hizmetlerin götürülmesini organize etmek, koordinasyonunu ve değişen şartlara olan uyumunu sağlamaktır. Aynı zamanda, gerek kendi içinde barındırdığı alt sistemlerle, gerekse merkez ve diğer yerel birimlerle koordinasyon ve uyumlulaştırma görevi de bu üst yönetim biriminin yerine getirmekle yükümlü olduğu görevleri arasındadır (TURGUT, 2004).

¹ Tez kapsamında incelenen ABD, Pennsylvania, York Kentsel Büyüme Yönetimi Planı, ABD, Florida, Alachua Kentsel Büyüme Yönetimi Planı ve ABD, Washington Kentsel Büyüme Yönetimi Kanunu ve Planı örneklerinde görüldüğü gibi.

İstanbul'un makroformunu meydana getiren belirleyiciler; fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik etkenler olarak gruplandırılacak olursa, İstanbul'daki değişim, gelişim ve dönüşüme yön veren planlamayla ilişkili etkenler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Yönetimi elinde bulunduran siyasi yapının (hükümleri) hedefleri
2. Kanuni düzenlemeler ve yasal mevzuat
3. Kalkınma planları
4. Üst ölçek planlar
5. İmar planları

Bu sıralama doğrultusunda gelişmeye devam eden İstanbul'un profili tanımlanacak olursa;

- Üst ölçek plan kararlarına uyulmadan, ilkesiz plan kararları doğrultusuna yayılan bir metropoliten alan olması,
- Kuzey ormanlarının, tarım alanlarının ve su havzalarının tahrip edildiği ve tahrip edilmeye devam edilen bir alan olması,
- Kaçak yapılaşmanın baskısı altında kalması,
- Önlenebilen spekülasyon girişimlerinin yönlendiriciliğinde plan dışı getirilen ulaşım aksları ve cazibe merkezleri ile bir yağ lekesi gibi yayılması, saçaklanması,
- Karayolu ağırlıklı ulaşım sistemi içinde kurgulanması,
- Özellikle Boğaziçi ve Tarihi Yarımada başta olmak üzere kentin doğal ve tarihi peyzajının tahrip edildiği ve tahribata devam edilen bir alan olmasıdır.

Bu bağlamda; İstanbul'un geldiği noktada, bir yanda küreselleşme adına iddialı ve cazibeli söylemler geliştirilirken, diğer yanda merkezin herhangi bir üst koordinasyon aracı olmaksızın parsel ölçeğine kadar inen spekülasyon müdahaleleri ve aynı şekilde yerelin de kamu yararı kavramına aykırı davranış ve kararları sonucu "organize bir organizasyonluk"¹ kenti sarmalamıştır. İstanbul'da yaşanan bu sorunlar üzerine çok söz

¹ Turgut, S., (2004). İstanbul'un Yönetimi Bir Kent Planlama Yönetimi Denemesi, Anahtar Kitaplar, İstanbul.

söylenmekte, araştırmalar yapılmakta ve bilimsel eserler kaleme alınmaktadır. Ancak çok boyutlu bir şehir olan İstanbul'un sorunları, multi-disipliner ve özgün bir yaklaşımla yeterli düzeyde ele alınmadığı için çözüme ulaşamamaktadır (BOZLAĞAN, 2012). Küreselleşme kapsamında dünya kentleriyle yarış içinde olan İstanbul, dünya kenti kimliğini taşıması için sahip olduğu değerleri ve potansiyelleri, dünya kenti olma ve dünya kenti kalma yolunda kaybetmektedir. Bu sorunun ulusal ölçekte dengeli gelişme ve planlama, metropolleşme politikalarının olmaması, siyasal kirlenme ve yozlaşma, mevzuatın ve kurumsal sistemin köhnemesi, yönetim kavramlarının yaşamakta olduğu dönüşüm, planlamanın çağdaş ölçütlerde kurumsallaşamaması gibi global ve üst ölçekli nedenleri olduğu gibi, yönetim gibi içsel nedenler de söz konusudur (TURGUT, 2004). İstanbul'da kentin gelişim ve planlanmasının farklı güçler tarafından gerçekleştirilmesi, planların tümüyle uygulanmaması ya da uygulanamaması, sürekli değişen koşullara ayak uyduramaması imar planlarını gereksiz belgelere dönüşmektedir. Kentin mevcut gelişiminde planlamanın yeri uygulamayı takip eder bir şekle bürünmüştür. Bunun sebebi ise planlama ve yönetim sürecinin örtüşmemesi sonucu ortaya çıkan işlevsizliktir. Sonuçta İstanbul, potansiyellerini kullanamayan ve kaybetme tehdidi altında olan, dinamiklerini yönlendiremeyen ve yönetemeyen bir sistemin içerisinde planlama ve yönetim faaliyetlerini gerçekleştirme çabaları içinde sıkışıp kalmıştır.

4.1 1980 Yılı Sonrası İstanbul'daki Kentsel Büyüme ve Gelişme

1980 yılı sonrasında ulaşım, iletişim ve haberleşme sektörlerinde meydana gelen değişimler, kentin büyümesini etkilemiştir. Bu değişimler doğrultusunda kent merkezindeki büyüme iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi "sıçrayarak otoyol kavşak ve aktarma noktalarında gelişen merkez", diğeri ise "otoyolları birbirine bağlayan ana bulvarlar üzerinde doğrusal gelişen kent merkezi"dir. 1980 sonrası değişim sürecinde tanımlanan bu modeller bağlı olarak, kavşak noktaları ve bulvarlar üzerinde gelişen yeni merkezlerin, kentlerin büyüme yönü ve makroformu üzerinde belirleyici olduğunu söylemek mümkündür (AKIN, 2012). Dolayısıyla yeni ulaşım ağlarıyla kent makroformu arasında bir etkileşimin olduğu görülür. Yeni ulaşım aksları kent makroformunu yönlendirirken, şekillenen kent makroformu da yeni ulaşım akslarını tetikleyerek karşılıklı bir etkileşim meydana getirir.

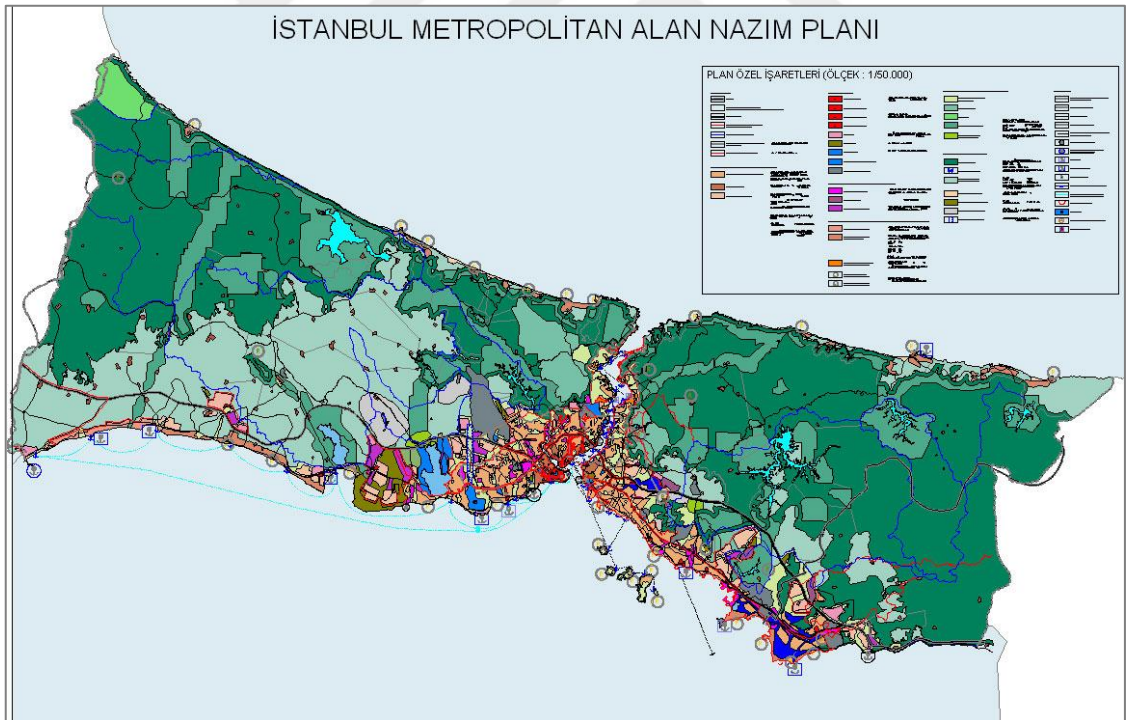
Tarihsel süreçte İstanbul'un makroformundaki değişim incelendiğinde, sanayi birimlerinin her 10 yılda bir kentin bir dış çemberi yönünde hareket ettiği ve boşalan sanayi alanlarının fonksiyon değiştirerek kent merkezi işlevlerine konu olduğu görülmektedir. 1990'lı yıllarda üretim ilişkileri ve hizmetler sektörünün yeniden düzenlenmesi, üretim, iletişim teknolojilerinin değişmesi farklı gelir grupları arasındaki dengesizlikleri arttırmıştır. Bu doğrultuda yeni gelir gruplarının yaşam anlayışları, mekânsal ihtiyaçları ve beklentileri de değişmiştir. Bu değişimin yansıması olarak yeni konut alanları, eğlence ve rekreasyon alanları mevcut kentten ayrılarak farklı alanlarda yer seçmeye başlamış, değişen sanayi ölçeği ve alt sektörler bazında uzmanlaşmanın mekânsal yer seçim kriterlerinin de farklılaşmasıyla kent makroformu biçimlenmeye devam etmiştir (Şekil 4.4).

4.1.1 1980 Tarihli ve 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Nazım Planı

Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosu tarafından 1979-1980 yıllarında hazırlanan 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Nazım Planı, 29.07.1980 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Planın amacı, "metropolitan İstanbul'un ülke ve dünyaca bilinen özdeğerlerini kaybetmeden uluslararası düzeydeki öneminin ülke yararına artırılması ve bu çerçevede, ülke kalkınmasına uyumlu olarak, metropolün büyüme ve gelişmesinde gerekli fonksiyon ve hizmetlerin yaratılması" şeklinde ifade edilmiş; planın ana hedefleri ise şöyle tanımlanmıştır:

1. İstanbul Metropolitan Alanı ile Marmara Bölgesi'nin gelişmesinin ülkenin kalkınma düzeni içinde bütünleşmesi
2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması
3. İstanbul'un içme suyu kaynaklarının her şeye rağmen korunması
4. Ülke ölçeğinde üretilen enerjinin sınırlı olması nedeniyle optimum düzeyde yararlanmanın sağlanması
5. Mevcut kentsel dokudaki problemlili alanların öncelikle düzenlenmesi
6. Yeni kentsel gelişme alanlarının sağlıklı ve organize biçimde gerçekleştirilmesi
7. Konut üretiminin ihtiyaç ve talep özelliklerine göre programlanması

8. Ülkenin istihdam politikasına uygun olarak metropoliten alanda çalışma sahalarının dengelenmesi
9. Sanayinin fonksiyonel kirliliği dikkate alınarak sanayi alanlarının planlanması
10. Metropoliten kent bütününde merkezi iş alanının ana merkez olarak gelişmesi
11. Metropoliten alanda nüfusa uyumlu rekreatif alan ve kentsel açık alan ihtiyacının karşılanması
12. Arazi kullanımının sektörler arası dengelenmesinde turizmin payının artırılması
13. Metropoliten alanın bütünü içerisinde toplu taşıım ile bireysel ulaşım dengesinin daha verimli, adil ve çevreye en duyarlı biçimde gerçekleşmesinin sağlanması
14. İş amaçlı yolculukların topluma maliyetinin azaltılması
15. Metropoliten alanda yönetim ve organizasyon bütünlüğünün sağlanması

Şekil 4.1 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropoliten Alan Nazım Planı (İBB Planlama Müdürlüğü)

Metropolitan alan kent bütününde, doğal ve sosyo-ekonomik eşiklerin belirlediği potansiyel alanlarda, mekânsal veya idari yerleşme bütünlüklerinin sağlanması, olabildiğince kendine yeter büyüklüklerdeki bu yerleşmelerin aralarında boşluklar bırakarak gelişecek bir kent yapısının tercih edilmesi ve bırakılan bu boşluklarda müşterek kentsel donanımların yer alacağı bir yerleşme biçimi öngörülmüştür. Kentsel gelişimin kompakt ve lineer karışımı biçiminde olması hedeflenmiştir.

Planın uygulandığı dönemde, İstanbul'un sürdürülebilir gelişmesi için hayati önem taşıyan kuzeydeki rezerv doğal kaynaklardan orman alanları ve su havzalarında kontrolsüz ve plansız gelişmeler yaygınlaşmıştır. Bu süreçte tekrarlanan af kanunları sebebiyle nazım plandaki yerleşme ilkeleri ve yoğunluklar korunmamış, yoğun yapılaşma ve değişen kullanım biçimleri, plan kararlarının zedelenmesine neden olmuştur.

4.1.2 1995 Tarihli ve 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Alt Bölge Nazım Planı

1992-1994 yılları arasında hazırlanmış olan 1/50.000 Ölçekli Nazım Planı, bir taraftan kamuoyunda yükselen eleştiriler, diğer bir taraftan da İBB'deki yönetim değişikliği dolayısıyla yaklaşık 1 yıllık hazırlık çalışması sonrasında revize edilerek "1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Alt Bölge Nazım Planı" adıyla 15.11.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

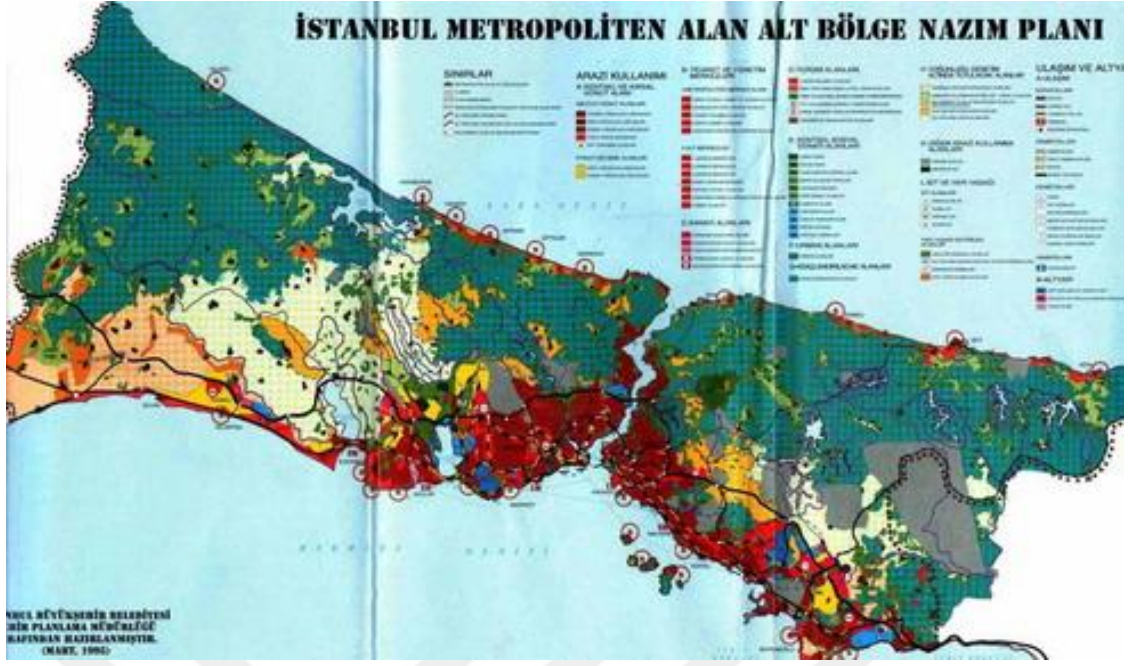
Planın amacı "2010 yılına kadar olan süreçte İstanbul'un; evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel ve doğal özdeğerlerine sahip çıkılarak; tarihi ve kültürel kimliği ile özdeş, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bir dünya kenti statüsü kazandırmak üzere; ülke ve bölge kalkınması ile uyumlu büyümesi ve gelişmesi sağlarken; dünyadaki ekonomik gelişme sürecinde dünya metropoller kademelenmesi içinde yerini alarak; dünya ve bölge ülkelerinin (Ortadoğu, Balkanlar, Avrupa ve İslam ülkeleri) ekonomik yapılarıyla bütünleşen, bölgesel fırsatları iyi kullanan ve bu yapılanmada öncü rol üstlenen tarih, kültür, bilim, sanat, siyaset, ticaret ve hizmet ağırlıklı bir metropolitan kent olarak koruma ve gelişme dengesinin kurulması" biçiminde tanımlanmıştır. Plan kapsamında belirlenen temel stratejiler şunlardır:

1. *İhtisaslaşma*: Metroliten alan alt bölge bütününde özellikle yeni yerleşmelerin konut-iş ilişkilerinin rasyonel bir biçimde çözümlerek planlanması ve eski dokuda sağlıklı olmayan bu ilişkilerin bir program çerçevesinde iyileştirilmesi.
2. *Merkezler kademelenmesi*: Metroliten alan alt bölge bütününde nüfus desantralizasyonunun sağlanabilmesi için kanat çekim merkezleri geliştirilerek, bunların 1. derece merkezler olarak gelişmelerinin sağlanması. Kent makroformunun lineer ve belirli bir kademelenme içinde çok merkezli gelişiminin oluşturulması.
3. *Yoğunluk kademelenmesi*: Yaşanabilir yoğunlukların merkezden dışa doğru tedricen azaltılması ve ortalamanın düşürülmesi.

Planın hedefleri ise şöyle belirlenmiştir:

1. İstanbul'un evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel ve doğal özdeğerlerine sahip çıkılarak, tarihi ve kültürel kimliği ile özdeşleşen bir dünya kenti statüsü kazandırılması
2. İstanbul'un dünya ve bölge ülkelerinin (Ortadoğu, Balkanlar, Avrupa ve İslam ülkeleri)ekonomik yapılarıyla bütünleşen, bölgesel fırsatları iyi kullanan, ekonomik ilişkiler içinde yönetim ve karar mekanizmalarının bütünleştiği bir merkez olması
3. Metroliten alanın ülke ve bölge kalkınması ile sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan uyumlu büyümesinin ve gelişmesinin sağlanması, etkinliğinin artırılması ve dünya metropolleri arasında hak edilen yerin alınması
4. İstanbul Nazım Planı'nın; hayat kalitesini yükseltme yönünde mekânsal stratejiler ortaya koyması, öngörülen dönem ve yapı içinde gerekli mekânsal düzenlemeleri yapması, bu hedefe yönelik altyapı yatırımları için yatırımcı kuruluşlara yol göstermesi ve bu planın gerçekleşmesi için gerekli kurumsal, idarî, malî vb. önerileri geliştirmesi
5. İstanbul'un içme suyu kaynaklarının korunması
6. Metroliten alan alt bölge gelişme eksenlerinin eski yerleşim merkezleri üzerindeki baskısının azaltılması, mevcut kent dokusunun öncelikle düzenlenmesi ve iyileştirilmesi
7. Metroliten bölge içinde yeni çekim merkezlerinin sağlıklı ve organize bir şekilde geliştirilmesi

8. Ülkenin istihdam politikasına uygun olarak metropoliten bölgede çalışma alanlarının dengelenmesi, hizmetler sektöründe gelişme ve uzmanlaşmanın sağlanması
9. İstanbul'un tarihi kimliğini yok edebilecek en büyük tehlike olan tek merkezli büyüme olgusunun önüne geçilmesi ve çok merkezli lineer gelişimin organize edilmesi
10. Merkezlerin kademelenmesi ve alt merkezlerin dengelenmesinde kıyı yerleşmelerinin özelliklerini bozmayacak ve kıyıya baskı yapmayacak planlama kararlarının geliştirilmesi
11. Ulusal ve uluslararası spor, sanat, rekreasyon ve yeni mesire alanlarının arttırılması ve bu tür organizasyonların teşvik edilerek sosyal donatı standardının yükseltilmesi
12. Doğu-batı yakasının ayrı bölgeler olarak ele alınması, nüfus-istihdam ilişkilerini çözümleyecek sektörel dağılımların dengeli bir şekilde oluşturulması
13. İş yeri- konut arasındaki mesafenin en aza indirilmesi ve serbest zaman diliminin arttırılması
14. Toplu taşımacılığın, ulaşım sistemi içerisinde ağırlıklı ve öncelikli olarak yer alması
15. Ulaşım hizmetlerinin kolaylaştırılması yönünde çözümlerin üretilmesi ve kent bütününde otopark kullanım alanlarının arttırılması
16. Kentin altyapı şebeke sistemlerinin bir organizasyon içinde yenilenmesi, yatırımların etkin ve verimli olabilmesi için koordinasyon sağlanması

Şekil 4.2 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropoliten Alan Alt Bölge Nazım Planı (İBB Planlama Müdürlüğü)

Planda metropoliten alan alt bölge şehir bütününde, doğal ve sosyo-ekonomik eşiklerin belirlediği potansiyel alanlarda, mekânsal veya idari yerleşme bütünlüklerinin sağlanması, olabildiğince kendine yeter büyüklüklerde ve kompakt yerleşmelerin aralarında yeşil kuşaklar bırakılarak, kentsel ve sosyal donatıların yer alacağı bir yerleşme biçimi benimsenerek, İstanbul'un TEM otoyolunu kuzey sınırı olarak kabul eden lineer ve çok merkezli bir yapıda gelişimi hedeflenmiştir. Suriçi ve Şişli-Beyoğlu eksenindeki eski MİA'nın yerine, şehrin batı yakasında tüm metropoliten alana hitap edebilecek ve karar, yönetim, denetim, finansman, hizmet, ulusal ve uluslararası ticaret merkezi olabilecek yeni bir MİA'nın planlanması da öngörülmüştür. Metropoliten alan bütününde merkezden dışa desantralizasyonu, şehrin lineer ve çok merkezli gelişimini sağlayacak ticaret ve hizmetlerde özelleşmiş ve ihtisaslaşmış "kanat çekim merkezi" olarak adlandırılan birinci derece çekim merkezlerinin kurulması da öngörülmüştür.

4.2 2000-2009 Yılları Arasında İstanbul'daki Kentsel Büyüme ve Gelişme

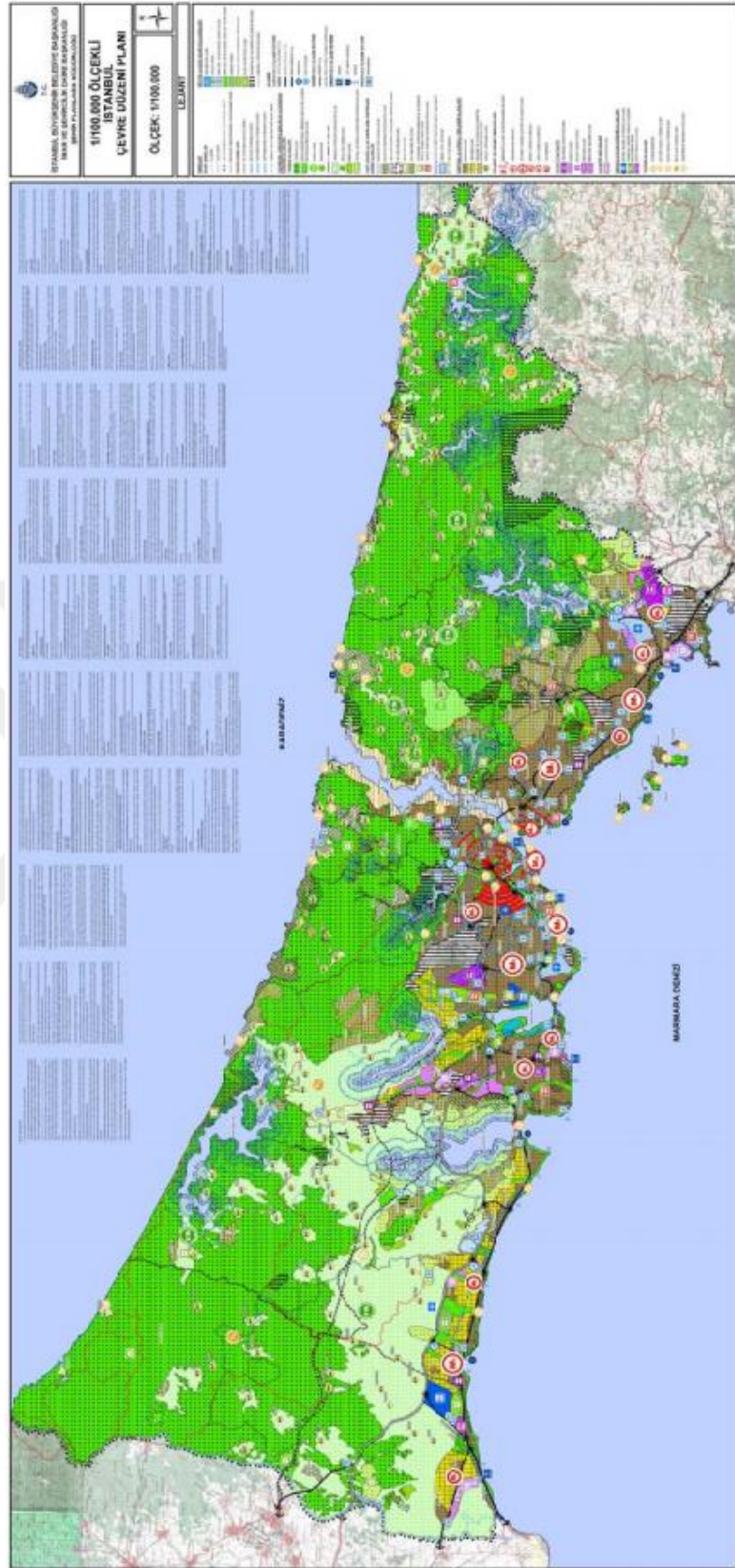
2000 sonrasında kamu ve özel sektör yatırımlarının büyük ölçüde inşaat sektörüne yönlendirilmesi, başta konut olmak üzere, alışveriş merkezi, plaza, özel eğitim ve sağlık yapıları ile ulaşım altyapısı (kavşak, tünel, yeni arterler vb.) çalışmalarını, kentin mekân organizasyonunda tetikleyici bir unsur olarak karşımıza çıkarmıştır¹. Kentin makroformunun şekillenmesi, yeni konut alanlarının oluşturulması, kent merkezlerinin ve kent merkezindeki fonksiyonların revize edilmesinde ulaşım ağı ve belirleyici olmuştur (Şekil 4.4).

4.2.1 2009 Tarihli ve 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce hazırlanan ve 15.06.2009 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren 1/100.000 ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı'nda İstanbul şehrinin vizyonu "çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, yaşam kalitesi yüksek bir İstanbul" olarak ifade edilmiştir.

Plan'ın amacı ise "İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkaran, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekâna yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, iktisadi yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekânsal planlarını verimli bir araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak" olarak tanımlanmıştır.

¹ Akın, O., (2011). "Yeni Büyüme Dinamikleri İlişkisinde İstanbul Kentinin Makroform Arayışı", Mimarlık Dergisi, 361, 75-80.

Şekil 4.3 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı (<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/SehirPlanlamaMd/Documents/100.000%20C3%96l%C3%A7ekli%20C3%87evre%20D%C3%BCzeni%20Plan%C4%B1%20Sunum%20TR.pdf>, Erişim Tarihi: 20.10.2015)

Plan'ın ilkeleri ise şöyle belirlenmiştir:

1. Mekânsal gelişmenin kültürel mirasa saygılı, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını gözeten, doğal ve kültürel çevreyle uyum içinde olması.
2. İnsan faaliyetlerini yaşam destek sistemlerine, hassas ve kritik ekosistemlere zarar vermeyecek nitelik ve nicelikte gerçekleştirilmesi.
3. Kuzeye eğilim gösteren kent gelişiminin engellenerek, doğu-batı ekseninde ve Marmara Denizi boyunca kademelendirilmiş, çok merkezli ve sıçramalı gelişimin sağlanması.
4. Merkezi ticaret alanı ve alt merkezler belirlenerek, merkezler kademelenmesinin sağlanması,
5. Kentin iki yakasında nüfus ve istihdam dengesinin sağlanarak Boğaz geçişlerindeki yolculuk talebinin azaltılması.
6. Kentin doğrusal, kademelendirilmiş, çok merkezli ve sıçramalı gelişimini destekleyecek yüksek kapasiteli raylı ve denizyolu ağırlıklı toplu taşıma sisteminin oluşturulması.
7. Estetik, işlevsel ve yapısal yaşam kalitesinin yükseltilmesi.
8. Kentsel hizmetlerin kent bütününde dengeli bir şekilde dağıtımı yapılarak, kentin sunduğu imkânlarla erişimde adaletin sağlanması.
9. Ekoloji-ekonomi dengesi gözetilerek ekonomide yeniden yapılanmanın sağlanması ve uluslararası rekabet üstünlüğü taşıyan ve taşıyabilecek sektörlerin desteklenmesi.
10. Bilgi teknolojilerinin ve ar-ge faaliyetlerinin üniversite ve sanayi işbirliği içerisinde geliştirilmesi.
11. Plan kararlarının, deprem başta olmak üzere afet riskleri dikkate alınarak üretilmesi.

Plan'ın hedefleri ve bunlara bağlı ana stratejiler ise şunlardır:

1. İstanbul'un küresel düzeyde güçlenmesini sağlamak
 - İstanbul'a sahip olduğu kimliği ile özdeşleşen dünya ölçeğinde kültür odaklı turizm kenti statüsü kazandırmak.
 - Bilgi ve teknolojiye dayalı, yüksek ekonomik rekabet gücüne sahip sürdürülebilir ekonomiyi sağlamak.
 - İstanbul'un güçlü yanlarını ve fırsatlarını kullanarak özgün bir açılım oluşturabilme potansiyelini harekete geçirmek.
2. Marmara Bölgesi'ndeki yerel potansiyelleri bütüncül bir yaklaşımla harekete geçirerek, bölgede sürdürülebilir gelişmenin gerçekleştirilmesine öncülük etmek
 - Bölge içi sosyo-ekonomik gelişmişlik farklarını en aza indirme konusunda İstanbul'un öncü rolünü güçlendirmek.
 - Marmara Bölgesi bütününde sürdürülebilir mekânsal gelişmenin sağlanmasında İstanbul'un öncü rolünü güçlendirmek.
3. İstanbul'un mekânsal gelişimini, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik doğrultusunda kentsel ve işlevsel bütünleşmeyi sağlayacak şekilde kurgulamak
 - Kentin doğu ve batı eksenlerinde doğrusal, çok merkezli ve kademeli gelişimi sağlamak.
 - İstanbul il sınırları dâhilinde ihtisaslaşmış, katma değer ve verimliliği yüksek merkezler geliştirmek.
 - Sanayi sektörünün kent genelindeki yapısını sıhhileştirerek yapısal dönüşümünü sağlamak.
 - Yerleşmelerin yaşam destek sistemlerine ve hassas ekosistemlere duyarlı gelişmesini sağlamak.
 - Afetlere karşı duyarlı kentsel gelişmeyi sağlamak.
 - Yerleşmelerin tarihi-kültürel değerlere duyarlı gelişmesini sağlamak.
 - Ulaşım kararlarını plan kararları ile uyumlu olarak geliştirmek.
 - Kent genelinde dağılmış lojistik fonksiyonların mekânsal organizasyonunu yaparak, etkinliğini arttırmak.

- İklim değişikliğinin uzun dönemli etkileri dikkate alınarak, iklim değişikliğine adaptasyon ve zarar azaltma konularının mekânsal planlarla ilişkisini kurmak.
4. Yaşam kalitesini yükseltmek
- Yerleşim alanlarında mekânsal kaliteyi yükseltmek.
 - Çevre kirliliğini önlemek.
5. Sosyal sermayeyi güçlendirmek
- Kente yönelik göçü etkin yöneterek, nüfusu, yüksek eğitim düzeyine ve kalifiye işgücü becerilerine kavuşturmak.
 - Sosyal adaleti ve kentle bütünleşmeyi sağlamak.
6. Sürdürülebilir kent yönetim sisteminin geliştirilmesi için gerekli olan yeniden yapılanmayı sağlamak
- İstanbul Büyükşehir Belediye sınırlarını, metropoliten alanın tamamını kapsayan "işlevsel metropoliten bölge" ölçeğinde sosyo-ekonomik bir bütün oluşturacak şekilde yeniden belirlemek.
 - İşlevsel metropoliten bölge içindeki planlama kararlarını İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin öncülüğünde belirlemek.

Plan'da İstanbul için çizilmiş ilkesel makroform tasarımı ise şehrin doğu-batı ekseninde ve Marmara Denizi boyunca lineer bir yapıda ve çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda sıçrayarak geliştirilmesini ve kuzey istikametine yönelik gelişimin kontrol altına alınmasını öngörmektedir. Ayrıca, şehir için beş farklı makroform modeli geliştirilmiş, bunlardan İstanbul için en uygun olanı belirlenmiştir. Şehrin nüfusunun, mevcut dinamiklerin ve eğilimlerin devam etmesi halinde, 2023 yılı itibarı ile 22-25 milyon aralığında bir değere ulaşacağı tahmin edilmektedir. Ancak, sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde, doğal eşik analizi, nüfusa bağlı çalışma alanı ve konut alanı hesaplamalarının sonucunda şehrin taşıyabileceği nüfus ise 16 milyon olarak tespit edilmiştir.

Planda, İstanbul'un vizyonu "kültürel, tarihi ve doğal mirasını koruyan; yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetleri tercih eden; yaşanabilir ve yaşam kalitesini sürekli yükselten kent: İstanbul" olarak tanımlanmıştır. İstanbul için belirlenmiş olan temel gelişme eksenleri ve stratejik amaçlar ise şöyle sıralanmıştır:

1. Küresel Rekabet Edebilirlik Gelişme Eksen

- Hizmetler sektörünün geliştirilmesi ve ekonomideki ağırlığının artırılması.
- Sanayide yüksek katma değer üreten ve ileri teknolojileri kullanan bir yapının desteklenmesi.
- İstanbul Bölgesi'nin bilim ve teknoloji üssü haline getirilmesi.
- İşgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi.
- Bölgenin küresel ekonomiye entegrasyonunun geliştirilmesi.
- Bölgenin uluslararası finans merkezi olması.
- Bölgenin turizmde küresel cazibe merkezi olması.
- Lojistik sektörünün rekabet gücünün artırılması.
- Yaratıcı endüstrilerin geliştirilmesi.

2. Sosyal Kalkınma Gelişme Eksen

- İstanbul yaşam kültürünün ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi.
- Eğitime erişimin ve eğitim kalitesinin artırılması.
- Toplum sağlığının korunması ve sağlık hizmeti sunumunun geliştirilmesi.
- Sosyal dışlanmanın önüne geçilmesi.
- Yerel ağlar, katılımcılık ve işbirliğinin geliştirilmesi.
- Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarında kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi.
- Kent güvenliğinin iyileştirilmesi.
- İşsizliğin azaltılması.

3. Çevresel ve Küresel Sürdürülebilirlik Gelişme Eksen

- Doğal kaynakların ve çevrenin korunması.
- Etkin atık yönetiminin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi.
- Enerji verimliliğinin sağlanması ve temiz enerji kullanımının yaygınlaştırılması.
- Tarihi ve kültürel mirasın varlık değeri gözetilerek korunması ve geliştirilmesi.

- Korumanın, ekonomik ve sosyal kalkınma boyutlarıyla bütüncül bir şekilde gerçekleştirilmesi.

4. Kentsel Mekân Kalitesi Gelişme Eksen

- Kentsel fonksiyonların dağılımında mekânın etkin kullanılması.
- Kentsel risk alanlarının (çöküntü bölgeleri, düzensiz yapılaşma, güvenlik, afet vb.) sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla, özgünlüğü dikkate alınarak yeniden yapılandırılması.
- Mevcut yaşam çevresinin iyileştirilmesi.
- Yaşam alanlarının tasarımında yüksek kalite ve özgünlüğün sağlanması.
- Afet yönetim sisteminin etkinleştirilmesi.

5. Ulaşım ve Erişebilirlik Gelişme Endeksi

- Farklı ulaşım türleri arasında entegrasyonun sağlanması ve dengeli bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi.
- Mevcut ulaşım altyapısının verimli kullanımı ve ulaşım talebinin etkin yönetilmesi.

4.4 Üst Ölçekli Planlarda İstanbul İçin Belirlenmiş Vizyon/Amaç Hakkında Bir Değerlendirme

İstanbul'daki kentsel büyüme ve gelişme, 1980 yılı sonrasında, 2000-2009 yılları arasında ve 2010 yılı sonrasında olmak üzere 3 başlık altında incelenmiştir. Kentsel büyüme ve gelişmenin yönlendiricisi niteliğinde olan üst ölçekli planların vizyon, amaç, hedef ve stratejilerinin karşılaştırılması aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Çizelge 4.1 İstanbul'a ait üst ölçekli planların karşılaştırılması (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

	1980 Tarihli ve 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Nazım Planı	1995 Tarihli ve 1/50.000 Ölçekli İstanbul Metropolitan Alan Alt Bölge Nazım Planı	2009 Tarihli ve 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı	2010-2013 İstanbul Bölge Planı
VİZYON			Çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda özgün kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, yaşam kalitesi yüksek bir İstanbul	Kültürel, tarihi ve doğal mirasını koruyan; yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetleri tercih eden; yaşanabilir ve yaşam kalitesini sürekli yükselten kent: İstanbul
AMAÇ	Metropolitan İstanbul'un ülke ve dünya bilinen öndeğerlerini kaybetmeden uluslararası düzeydeki önemini ülke yaranna artırmak ve bu çerçevede, ülke kalkınmasına uyumlu olarak, metropolün büyüme ve gelişmesinde gerekli fonksiyon ve hizmetleri yaratmak	2010 yılına kadar olan süreçte İstanbul'un; evrensel düzeyde taşıdığı tarihi, kültürel ve doğal öndeğerlerine sahip çıkarak; tarihi ve kültürel kimliği ile öze, geçmişte olduğu gibi günümüzde de bir dünya kenti statüsünü kazandırmak üzere; ülke ve bölge kalkınması ile uyumlu büyümesi ve gelişmesi sağlanırken; dünyadaki ekonomik gelişme sürecinde dünya metropolier kademesi içinde yerini alarak; dünya ve bölge ülkelerinin ekonomik yapılarıyla bütünleşen, bölgesel fırsatları iyi kullanarak ve bu yapılanmada öncül rol üstlenen tarih, kültür, bilim, sanat, siyaset, ticaret ve hizmet ağırlıklı bir metropoliten kent olarak koruma ve gelişme dengesini kurmak	İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özeleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünüklüklerini ön plana çıkaran, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekâna yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, itisadi yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekânsal planlarını verimli bir araç olarak kullanarak küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak	İstanbul Bölgesi'nin sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, gelişme potansiyelini, öncelikli müdahale alanlarını ve sektörel hedeflerini ortaya koymak
HİDEF	1. İstanbul Metropolitan Alanı ile Marmara Bölgesi'nin gelişmesinin ülkenin kalkınma düzeni içinde bütünleşmesi 2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması 3. İstanbul'un sınırlı olan enerji ve içme suyu kaynaklarının optimum düzeyde kullanılması ve her şeye rağmen korunması 4. Mevcut kentsel dokudaki problemleri alanların öncelikle düzenlenmesi ve yeni kentsel gelişme alanlarının sağlıklı ve organize biçimde kurgulanması 5. Sanayi alanlarının planlanması ve konut üretiminin programlanması 6. Metropolitan alanda çalışma sahalalarının dengelenmesi 7. MİA'ların ana merkez olarak gelişmesi 8. Rekreatif alan ve kentsel açık alan ihtiyacının karşılanması 9. Arazi kullanımının sektörler arası dengelenmesinde turizmin payının artırılması 10. Metropolitan alanın bütünü içerisinde toplu taşıma ile bireysel ulaşım dengesinin daha verimli, adil ve çevreye en duyarlı biçimde gerçekleştirilmesinin sağlanması, iş amaçlı yolculukların topluma maliyetinin azaltılması 11. Metropolitan alanda yönetim ve organizasyon bütünlüğünün sağlanması	1. İstanbul'un öndeğerlerine sahip çıkılarak kimliği ile özeleşen bir dünya kenti statüsü kazandırılması 2. İstanbul'un dünya ve bölge ülkelerinin ekonomik yapılarıyla bütünleşen, fırsatları iyi kullanan, ekonomik ilişkiler içinde yönetim ve karar mekanizmalarının işletilmesi 3. İstanbul'un içme suyu kaynaklarının korunması 4. Metropolitan alan alt bölge gelişme eksenlerinin eski yerleşim merkezleri üzerindeki baskısının azaltılması, mevcut kent dokusunun öncelikle düzenlenmesi ve iyileştirilmesi 5. Yeni çekim merkezlerinin sağlıklı bir şekilde organize edilmesi 6. Çalışma alanlarının dengelenmesi, hizmetler sektöründe gelişme ve uzmanlaşmanın sağlanması 7. Tek merkezli büyüme olgusunun önüne geçilmesi ve çok merkezli gelişimin organize edilmesi 8. Merkezlerin kademesi ve alt merkezlerin dengelenmesinde kıyı yerleşmelerinin özelliklerini bozmayacak ve kıyıda baskı yapmayacak planlama kararlarının geliştirilmesi 9. Ulusal ve uluslararası nitelikteki donatı alanlarının artırılması ve bu tür organizasyonların teşvik edilerek sosyal donatı standartlarını yükseltilmesi 10. İş yeri-konut arasındaki mesafenin en aza indirilmesi, serbest zaman diliminin artırılması, toplu taşımacılığın ulaşım sistemi içerisinde ağırlıklı olarak yer alması, otopark alanlarının artırılması 11. Altyapı sistemlerinin iyileştirilmesi, yatırımların etkin olabilmesi için koordinasyon sağlanması	1. İstanbul'a kimliği ile özeleşen dünya ölçeğinde kültür odaklı turizm kenti statüsü kazandırılması 2. Bilgi ve teknolojiye dayalı, yüksek rekabet gücüne sahip sürdürülebilir ekonominin sağlanması 3. İstanbul'un güçlü yanlarının ve fırsatlarının kullanarak potansiyelinin harekete geçirilmesi 4. Bölge içi sosyo-ekonomik gelişmişlik farklarını en aza indirme ve bölge bütünde sürdürülebilir mekânsal gelişimin sağlanmasında İstanbul'un öncül rolünün güçlendirilmesi 5. Kentin doğu ve batı eksenlerinde doğrusal, çok merkezli ve kademesi gelişimi sağlanması için ihtisaslaşmış, katma değer ve verimliliği yüksek merkezlerin geliştirilmesi 6. Sanayi sektörünün kent genelindeki yapısının sıhhileştirilmesi, kent genelinde dağılımı lojistik fonksiyonların mekânsal organizasyonunun yapılmasıyla etkinliğinin artırılması ve yapısal dönüşümün sağlanması 7. Yerleşmelerin tarihi-kültürel değerlere, yaşam destek sistemlerine, afetlere ve hassas ekosistemlere duyarlı gelişmesinin sağlanması 8. İklim değişikliğinin uzun dönemli etkileri dikkate alınarak, iklim değişikliğine adaptasyon ve zarar azaltma konularının mekânsal planlarla ilişkisinin kurulması 9. Ulaşım kararlarının plan kararları ile uyumlu olarak geliştirilmesi 10. Yerleşim alanlarında mekânsal kalitenin yükseltilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi 11. Kente yönelik göçün etkin yönetilmesiyle nüfusun, yüksek eğitim düzeyine ve kalifiye işgücü becerilerine kavuşturulması 12. Sosyal adaletin ve kente bütünleşmenin sağlanması 13. İstanbul Büyükşehir Belediye sınırlarının, metropoliten alanın tamamını kapsayan "işlevsel metropoliten bölge" ölçeğinde sosyo-ekonomik bir bütün oluşturacak şekilde yeniden belirlenmesi ve bu sınır içindeki planlama kararlarının İstanbul	1. Bölgenin küresel ekonomiyle entegrasyonu geliştirmek, uluslararası finans merkezi, turizmde küresel cazibe merkezi olmasını, bilim ve teknoloji üssü haline gelmesini sağlamak 2. Kentlilik bilincini ve yaşam kültürünü geliştirmek ve sosyal dışlanmanın önüne geçmek 3. Yerel ağlar, katımcılık ve işbirliğini geliştirmek 4. Kent güvenliğini iyileştirmek 5. Korunmayı, ekonomik ve sosyal kalkınma boyutlarıyla bütüncül bir şekilde gerçekleştirmek 6. Kentsel fonksiyonların dağılımında mekânı etkin kullanmak 7. Kentsel risk alanlarını; sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla, özgünlüğü dikkate alarak yeniden yapılandırmak 8. Mevcut yaşam çevresini iyileştirmek 9. Mevcut ulaşım altyapısını verimli kullanmak ve ulaşım taleplerini etkin yönetmek
STRATEJİ		1. İhtisaslaşma: Metropolitan alan alt bölge bütünde özellikle yeni yerleşmelerin konut-ış ilişkilerinin rasyonel bir biçimde çözülerek planlanması ve eski dokuda sağlıklı olmayan bu ilişkilerin bir program çerçevesinde iyileştirilmesi. 2. Merkezler kademesi: Metropolitan alan alt bölge bütünde nüfus desantralizasyonunun sağlanabilmesi için kanat çekim merkezleri geliştirilerek, bunların 1. derece merkezler olarak gelişmelerinin sağlanması. Kent makroformunun lineer ve belirli bir kademesi içinde çok merkezli gelişiminin oluşturmaları. 3. Yoğunluk kademesi: Yaşanabilir yoğunlukların merkezden dışa doğru tedicen azaltılması ve ortalamann düşürülmesi.	1. İstanbul'a kimliği ile özeleşen dünya ölçeğinde kültür odaklı turizm kenti statüsü kazandırılması 2. Bilgi ve teknolojiye dayalı, yüksek rekabet gücüne sahip sürdürülebilir ekonominin sağlanması 3. İstanbul'un güçlü yanlarının ve fırsatlarının kullanarak potansiyelinin harekete geçirilmesi 4. Bölge içi sosyo-ekonomik gelişmişlik farklarını en aza indirme ve bölge bütünde sürdürülebilir mekânsal gelişimin sağlanmasında İstanbul'un öncül rolünün güçlendirilmesi 5. Kentin doğu ve batı eksenlerinde doğrusal, çok merkezli ve kademesi gelişimi sağlanması için ihtisaslaşmış, katma değer ve verimliliği yüksek merkezlerin geliştirilmesi 6. Sanayi sektörünün kent genelindeki yapısının sıhhileştirilmesi, kent genelinde dağılımı lojistik fonksiyonların mekânsal organizasyonunun yapılmasıyla etkinliğinin artırılması ve yapısal dönüşümün sağlanması 7. Yerleşmelerin tarihi-kültürel değerlere, yaşam destek sistemlerine, afetlere ve hassas ekosistemlere duyarlı gelişmesinin sağlanması 8. İklim değişikliğinin uzun dönemli etkileri dikkate alınarak, iklim değişikliğine adaptasyon ve zarar azaltma konularının mekânsal planlarla ilişkisinin kurulması 9. Ulaşım kararlarının plan kararları ile uyumlu olarak geliştirilmesi 10. Yerleşim alanlarında mekânsal kalitenin yükseltilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi 11. Kente yönelik göçün etkin yönetilmesiyle nüfusun, yüksek eğitim düzeyine ve kalifiye işgücü becerilerine kavuşturulması 12. Sosyal adaletin ve kente bütünleşmenin sağlanması 13. İstanbul Büyükşehir Belediye sınırlarının, metropoliten alanın tamamını kapsayan "işlevsel metropoliten bölge" ölçeğinde sosyo-ekonomik bir bütün oluşturacak şekilde yeniden belirlenmesi ve bu sınır içindeki planlama kararlarının İstanbul	1. Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarında kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi 2. İşsizliğin azaltılması, işgücü niteliğinin yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetlerin ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesi 3. Hizmetler sektörünün geliştirilmesi, ekonomideki ağırlığının artırılması ve lojistik sektörünün rekabet gücünün artırılması 4. Sanayide yüksek katma değer üreten ve ileri teknolojileri kullanan bir yapının desteklenmesi 5. Doğal kaynakların ve çevrenin korunması, etkin atık yönetiminin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi, enerji verimliliğinin sağlanması ve temiz enerji kullanımının yaygınlaştırılması 6. Tarihi ve kültürel mirasın varlık değeri gözetilerek korunması ve geliştirilmesi 7. Afet yönetim sisteminin etkinleştirilmesi 8. Yaşam alanlarının tasarımıda yüksek kalite ve özgünlüğün sağlanması 9. Farklı ulaşım türleri arasında entegrasyonun sağlanması ve dengeli bir ulaşım sisteminin geliştirilmesi 10. Eğitime erişimin ve eğitim kalitesinin artırılması 11. Toplum sağlığının korunması ve sağlık hizmeti sunumunun geliştirilmesi

Üst ölçekli planların tamamı İstanbul'un küresel veya evrensel düzeyde önem taşıyan tarihi, kültürel ve doğal değerlerinin korunması ve geliştirilmesine öncelikle vurgu yapmış ve bu hedefi, şehrin planlanmasının temel unsuru olarak tanımlamıştır. İstanbul'un gelişim sürecinde bu hedefin gerçekleştirilmesine özel önem verildiği görülmektedir (Çizelge 4.1).

Çevre Düzeni Planı, "sürdürülebilirlik" kavramını önceleyerek "yaşam kalitesinin yükseltilmesi" hedefine odaklanırken; Bölge Planı "yaşanabilirlik" kavramı üzerinde durmuş ve "yaşam kalitesinin sürekli yükseltilmesi" hedefini öncelemiştir. Çevre Düzeni Planı fonksiyonlar açısından somut bir tercihte bulunmazken; Bölge Planı yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetleri "fonksiyon" olarak tercih etmiştir (BOZLAĞAN, 2012).

KENTSEL BÜYÜME YÖNETİMİ SİSTEMİ

Mekanın algılanış biçiminde meydana gelen değişimle birlikte kent ve planlama kavramları da radikal bir dönüşüm sürecine girmiştir. Fiziksel bir büyüklük olarak algılanmaktan çok daha öteye giden, sürekliliği olan, mekansal ve zamansal sınırlamalardan uzaklaşan kent, “şebeke ilişkileri yumağı”¹ olarak tanımlanmaya başlamıştır. Tüm bunların ışığında planlamanın da içeriği değişime uğramıştır. Sadece fizik mekanı düzenlemeye yarayan bir araç olarak kabul edilemeyecek olan planlama ile uzun dönem kararların üretilmesi mümkün olamamaya başlamıştır. Bunun yerine planlama “girişimci planlama” zihniyetiyle yönlendirilen, uzlaşmacı, katılımcı ve esnek bir rol üstlenerek karşılıklı etkileşimin esasına dayanmak durumunda kalmıştır (TURGUT, 2004). Bu dönüşüm sonucu; toplumsal beklenti, gereksinim ve tercihlerde değişim olurken, böylesi bir aktif yapılanma için gerekli olan kurumsal ve örgütsel sistemler de yenilenme sürecine girme gereksinimi duymaya başlamıştır. Yeni dünya düzeninin tanımlandığı ilişki, kavramlar ve gerçekleşen dönüşüm hareketi koşutunda, kent ve planlama olgularının da yüklenmiş olduğu içeriğin ve rolün değişimi de kaçınılmaz olmuştur. Esnek ve dinamik bir yapılanmayı tarif eden ve çok aktörlülüğün, ortaklaşa yönetim ve kontrolün altının çizen yeni oluşumlar, kent yönetimleri üzerinde de önemli yansımalar yapmıştır. Başka bir deyişle; yaşanan bu değişimden bağımsız irdelenmesi mümkün olmayan kent yönetimlerinin de yeniden kurgulanması sistemin

¹ Turgut, S., (2004). İstanbul’un Yönetimi Bir Kent Planlama Yönetimi Denemesi, Anahtar Kitaplar, İstanbul.

sürekliği açısından kaçınılmaz olarak görülmektedir. Kontrol edilemeyen büyümenin çevreye verdiği zararı önlemek, ekonomik gelişmeyi devamlı kılmak ve yaşam kalitesini arttırmak için kentsel büyüme yönetimi sistemleri kullanılmaktadır.

Metropolitan alanlarda yönetim yapılanmaları; kent yönetimi, merkezi yönetim, genel yönetim sistemi, siyasal sistem ve planlama sistemi gibi sistemlerle ilişkileri sağlayan, uyumlaşmayı arttıran, uygulamaları yönlendiren mevzuatla birlikte bir bütün halinde çalışan örgütlerdir. Metropolitan alan yönetim örgütleri, tüm bu organizasyonu yaparken kentlinin hızla değişen yaşam tarzına, ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap verecek kaliteyi ve işlerliği yakalamış olan son derece karmaşık ve çok boyutlu ilişkilerin hakim olduğu sistemlerdir.

Kentsel büyüme yönetimi, dünyada artan kentsel sorunlara stratejik ve akılcı çözümler üretme arayışlarının sonucunda ortaya çıkmış yöntemlerden birisidir. Kontrol edilemeyen büyümenin çevreye verdiği zararı önlemek, ekonomik gelişmeyi devamlı kılmak ve yaşam kalitesini arttırmak için kentsel büyüme yönetimi sistemleri kullanılmaktadır. Yalnızca ranta dayalı olmayan, tüm kullanıcı kitleleri tarafından paylaşılan, yaşam standartları ve sunulan hizmetlerle kalitesi yükselmiş, yaşanabilir, kimlikli kentler oluşturma böylesi bir sistemle mümkün olmaktadır. Özellikle metropolitan alanlarda giderek karmaşılaşan ve yoğunlaşan süreçleri mevcut yönetim yapılarıyla çözümlmek olanaklı olmamaktadır. İstanbul'da yaşanan sorunları çözmek adına özgün bir planlama ve yönetim modeli kurulmasına ihtiyaç vardır.

Kentsel büyüme yönetimi sistemleri, Kentsel Büyüme Yönetimi Planı ve coğrafi bilgi sistemleriyle entegre edilmiş Mekânsal Veri Altyapısı ve Portal Yazılımlardır. Kentsel Büyüme Yönetimi Planı üreten ve uygulayan ülkelerde bu sistem yasalarla ve üst ölçek plan kararlarıyla desteklenip yerel ölçekte belediye birimlerindeki yapılanmalarla, oluşturulan komisyonlar, kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte uygulanmaktadır.

Ülkemiz ve İstanbul genelindeki durum incelendiğinde, İstanbul'daki kentsel büyüme ve gelişmeyi yönetebilmek, İstanbul'un jeofiziksel konumu itibariyle deprem risk yönetimi ve kentsel dönüşüm konularında hizmet verebilmek için geniş kapsamlı bir yapılanma kurulması gerekmektedir. Mekânsal Veri Altyapısı Oluşturulması ve Portal

Yazılım Projesi, kentsel büyüme yönetimi sisteminin teknik yapılanması geodatabase, geoportal ve e-portal oluşturma yoluyla İstanbul'a hizmet verecektir. Bu yapılanmanın idari kolunu ise İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'na bağlı kurulacak Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı oluşturulmalıdır.

5.1. Kentsel Büyüme Yönetimi Sisteminin İdari Yapılanması

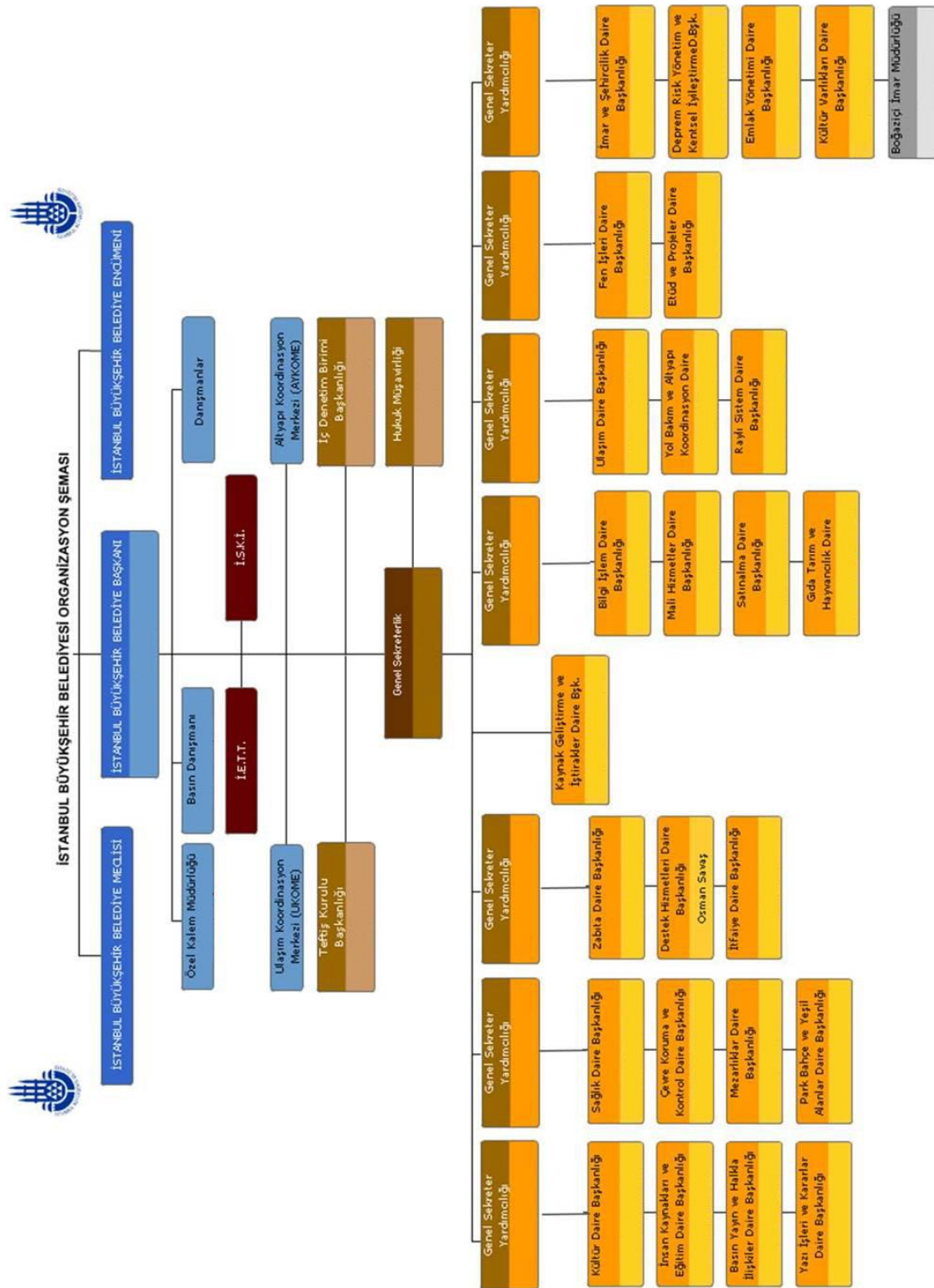
Kentsel büyüme yönetimi planı üreten ve uygulayan ülkelerde bu sistem yasalarla ve üst ölçek plan kararlarıyla desteklenip yerel ölçekte belediye birimlerindeki yapılanmalarla, oluşturulan komisyonlar, kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte uygulanır. Tez kapsamında incelenen örneklerde; kentsel büyüme yönetimi sistemi belediyelerin üstünde bir yapı olmasına karşın, ülkemizde bu sistemin bünyesindeki işler kalkınma ajansları tarafından yürütülmektedir. Belediyeler; kentsel büyüme yönetimi kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından ya da kendi bünyelerinde yapılan veya yaptırılan Çevre Düzeni Planları ve yıllar önce çıkarılmış, tıkanıp noktada günü kurtarmak için değişikliklere uğramış kanun ve yönetmelikler ile kentin büyümesine yön vermektedir. Kentin anayasası olması gereken Çevre Düzeni Planları'nın plan tadilatı çalışmaları belediyelerin yetkisindedir. Konumu, coğrafi özellikleri, ekonomik, tarihi, sosyal ve kültürel yapısından kaynaklı birçok zenginliği bünyesinde barındıran İstanbul'un, plan değişikliği yapma yetkisi tamamen kendi elinde olan bir Çevre Düzeni Planı ile gelişimine yön vermek, büyümesini kontrol altına almak ve yaşanabilir, sağlıklı mekanlara kavuşmasını sağlamak pek mümkün olmamaktadır. Turgut'a (2004) göre, parsel ölçeğinde getirilen imar haklarının, kanun hükmünde kararnamelerle şekillendirilen arazi kullanım kararlarının, plan tadilatlarıyla birlikte bir kolaj çalışmasına dönen kent planlarının, nazım/uygulama imar planlarının planlamanın işlerliğiyle olan zıtlığı açıktır. Bu karmaşalar İstanbul'un dünya kenti olma ve dünya kenti kalma yolunda kentin sağlıklı bir şekilde büyümesine engel olmaktadır.

Mevcut durumda belediyelerdeki idari yapılanma ve belediyelerde işleyen planlama süreci, ilke kararlar almayı olanaksız kılmaktadır. Çünkü plan kararları idari yapılanmada en alt kademe olan müdürlüklerce alınıp belirlenen ilkeler hiyerarşik sırayla belediye başkanına iletilerek uygulamaya geçmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde çokça müdürlük olduğu, her müdürlüğün yaptığı işin birbirinden farklı

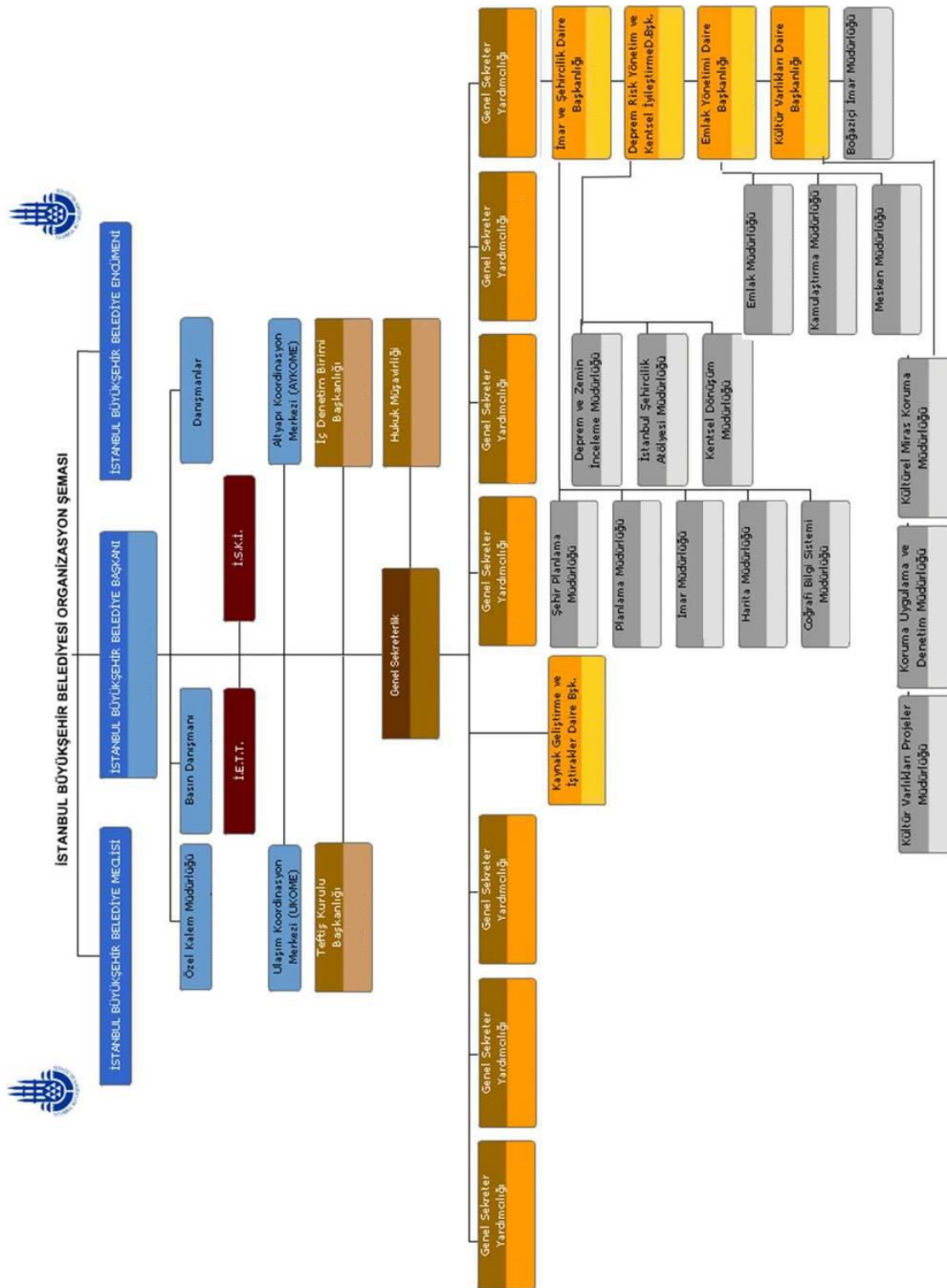
olduğu, her birimin şehrin sorunlarını bütüncül olarak değil kendi ilgi alanı içersinde çözmeye çalıştığı ve alınan kararların yapılanma şemasındaki sırayla başkanlık makamına taşındığı göz önüne alındığında; bir birimin almış olduğu kararın diğer birimin almış olduğu kararla çakıştığı/çatıştığı görölmekte ve bu çakışma/çatışmanın kentin bir sorunu çözülmeye çalışılırken yeni bir sorun ortaya çıkardığı, kentin sağlıklı ve kontrollü büyümesine engel olduğu net bir şekilde görölmektedir.

Açıklanan sorunlardan ve tez kapsamında incelenen örneklerden yola çıkarak, kentsel büyüme yönetimini sağlayacak teknik altyapıyı oluşturmak ve bu bağlamda gerekli örgütlenmeyi sağlamak amacıyla;

- büyümenin zamanlanması, büyüme hızının ölçülmesi ve kademelendirilmesi,
- büyümenin öngörüldüğu alanlarda yapı ve nüfus yoğunluklarını belirlemeye yönelik projeksiyonların yapılması,
- büyümeye yönelik sosyal ve teknik altyapı tesislerinin maliyet hesabının yapılması, hazırlanması ve sunum kalitesinin devamlılığının sağlanması konuları üzerinde durulması gerekmektedir.

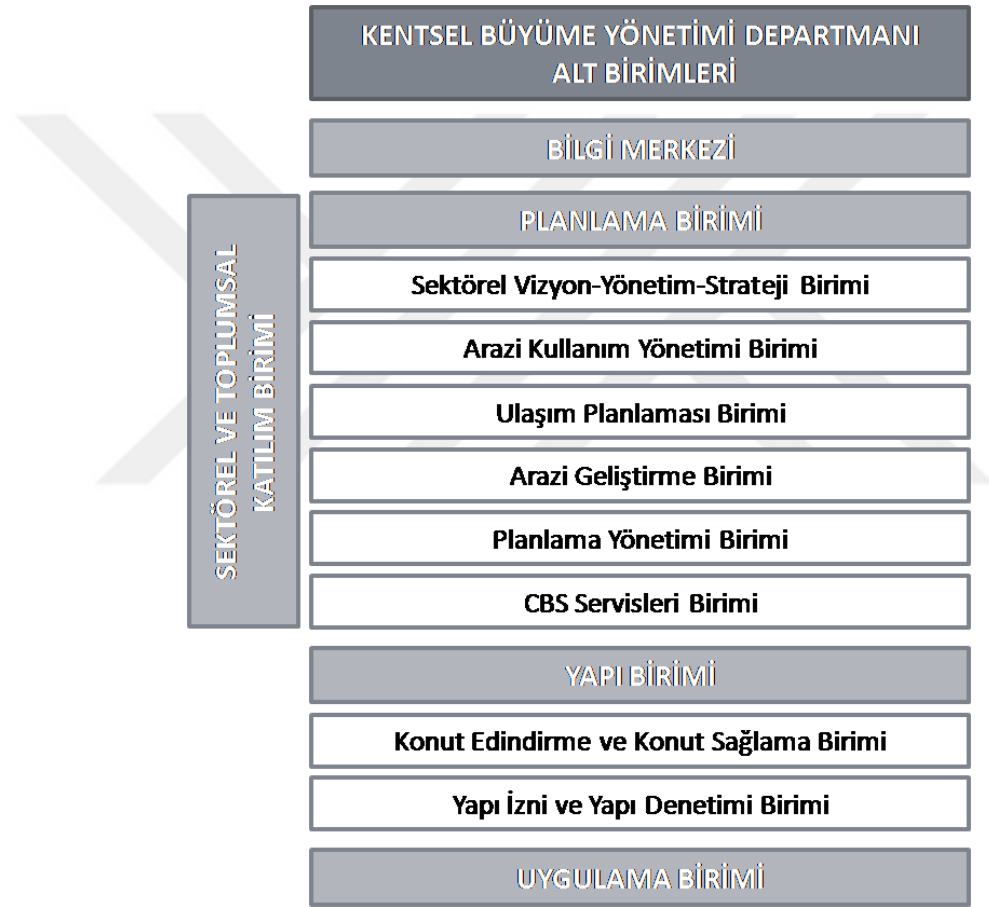

Şekil 5.1 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Organizasyon Şeması-Daire Başkanlıkları
bazında (<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Documents/YonetimSemasi.htm>,
04.06.2015)

Şekil 5.2 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Organizasyon Şeması-Müdürlükler bazında
(<http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Documents/YonetimSemasi.htm>, 04.06.2015)

Değinilen tüm sorunlar, karşılaşılan tüm engeller ve idari yapılanmadaki bu tersten yaklaşım yerine direkt başkanlık makamına bağlı kentsel büyüme yönetimi departmanı oluşturulmalıdır (Şekil 5.3, Şekil 5.4). Bu departmanda şehrin tüm sorunları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak analizler yapılmalı, çözümler üretilmeli, kentin sağlıklı ve kontrollü büyümesi için ilkeler belirlenmelidir. Bu ilkeler önerilen yapılanma şemasındaki sırayla uygulayıcı alt makamlara iletilerek şehirle ilgili yapılacak olan her türlü planlama çalışmasının bu doğrultuda yapılması sağlanmalıdır.

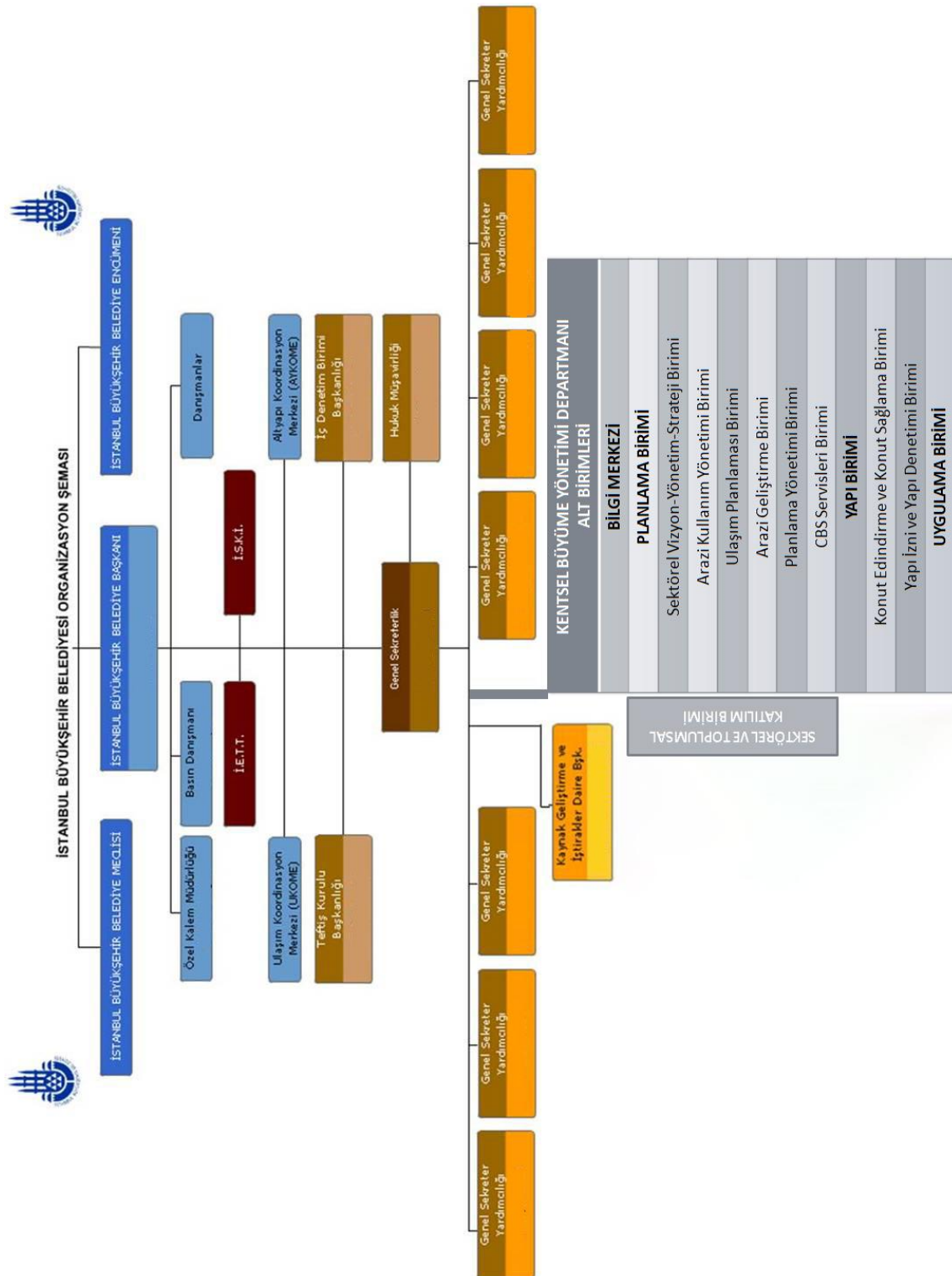

Şekil 5.3 Öneri Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı Organizasyon Şeması (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Kentsel büyüme yönetimine yönelik tüm bu altyapının temelini hazırlanmasında ve projekte edilmiş büyümenin yönetilmesinde plan uygulama araçlarının doğru tespit edilmesi ve doğru kullanılması, idari yapılanmanın doğru bir şekilde kurgulanması ve belirlenen hiyerarşik düzene sadık kalınması, kentsel büyüme yönetimi departmanında alınacak olan kararların kent için kanun ve yönetmelik hükmünde olması durumunda

Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi'nde koordinasyon sağlanabilir. Böylece mevcut sistemde yaşanan tıkanmaların ve çözümsüzlüklerin önüne geçilmiş, planlamayı işlevsel ve etkin kılmada öncülük etmiş olacak kentsel büyüme yönetimi planları, her kent için özgün zenginlikler, ihtiyaçlar, sorunlar, potansiyeller ve gerçek anlamda gerekli kentsel dönüşüm kriterleri doğrultusunda hazırlanarak sorunsuz bir şekilde uygulanabilirliği sağlayacaktır.

Şekil 5.4 İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı örgütlenme şeması (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

5.2. Kentsel Büyüme Yönetimi Sisteminin Teknik Yapılanması

Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi'nin tasarımı ve geliştirmesinde, projede yer alacak her türlü altlıklar, kurumlar ve maliklerle ilgili verilerin derlenmesi, depolanması, güncellenmesi, erişim ve kullanımına yönelik protokollerin önemi taraflarca bilinmektedir. Çok kapsamlı görüşmeler ve analizler sonucu tasarlanacak güçlü bir teknik altyapı ile güvenli bir mekânsal veritabanı ve portal yapısını sağlamak öncelikli görevler arasında yer almaktadır.

Kentsel Büyüme Yönetimi (KBY) Mekânsal Veri Altyapısı Oluşturulması ve Portal Yazılım Projesi 3 ana paketten oluşmaktadır (Şekil 5. 5):

- 1) Kentsel Büyüme Yönetimi Mekânsal Veritabanı (Geodatabase) oluşturulması
- 2) Kentsel Büyüme Yönetimi Geoportal oluşturulması
- 3) Kentsel Büyüme Yönetimi e-portal oluşturulması

Herbir paket aşağıdaki bölümlerde kısaca tanıtılacaktır.

Şekil 5.5 Kentsel Büyüme Yönetimi (KBY) Mekansal Veritabanı ve Portalları (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

KBY Mekansâl Veritabanı (Geodatabase) Oluşturulması

Ulusal ve uluslararası format ve standartlarda güncel bir mekânsal veritabanı (geodatabase) KBY Departmanı çalışmalarının temelini oluşturacaktır. Söz konusu veritabanı aşağıdaki ana katmanlardan oluşmaktadır (Şekil 5. 6):

- 1) Topografik Haritalar (1/500 – 1/500000 Halihazır haritalar, SAM, LİDAR, Jeodezik Altlıklar vd.)
- 2) Kadastro Haritaları
- 3) Ortofoto ve Uydu Görüntüleri (1/1000 – 1/50000)
- 4) KBYKatmanları
- 5) Diğer Mekansal Veri Katmanları(Çevre, Planlama, Arazi Kullanımı / Arazi Örtüsü, Altyapı, Ulaşım, Hidrografi, Yapılar / Stratejik Altyapı, Adresler, Kamu hizmetleri, vd....)

Bu paket kapsamında aşağıdaki çalışmalar yürütülecektir:

- Metadata ve geodatabase tasarımı
- Mevcut verilerin analizi, işlenmesi ve dönüşümü,
- KBY Metadatasının hazırlanması ve
- KBY geodatabase oluşturulması

İlave olarak, bu bağlamda metaveri ve coğrafi verinin kontrollü bir şekilde kullanımını mümkün kılacak analiz çalışmaları gerçekleştirilecektir. Bu bölümde yer alan değerlendirmelerde INSPIRE için Avrupa’da kullanılan çözümlerden de yararlanılacaktır.

Şekil 5.6 KBY Mekansal Veritabanı (Geodatabase)

KBY Geoportal Oluşturulması

Burada KBY Geoportalı oluşturulması gerçekleştirilecektir. KBY Departmanı'nın tercihinine göre aşağıdaki alternatiflerden birisi benimsenecektir:

- ESRI platformu üzerine Geoportal geliştirilmesi
- Açık kaynaklar baz alınarak Geoportal geliştirilmesi

Her iki halde de KBY Departmanı ve İBB bünyesinde bir analiz çalışması yürütülecek ve daha sonra da gerekli tasarım ve uygulamalar gerçekleştirilecektir. Bu portal aracılığıyla kurum tüm mekânsal verilerini tek bir geodatabase'de barındırmak suretiyle, bir geoportal aracılığıyla hem kurum içi personele hem de vatandaşlara sunabilecektir. Portal yapısının kapsamı ve içeriği kurumun barındırdığı ve barındırması gereken coğrafi veriler, veri katmanları ve iş süreçlerinin analizi belirlendikten sonra ortaya çıkacaktır (Şekil 5. 6).

Analiz

Bu aşamada UML Use Case ve benzeri analiz ve tasarım metotları kullanılacaktır. Bu şemalarda aktör olarak yer alacak kullanıcılar şunlardır:

- Merkezi Geoportal Sistem Yöneticisi
- Merkezi Geoportal İçerik Yöneticisi
- Veri Yayın Birimi Geoportal Sistem ve İçerik Yöneticisi
- Son Kullanıcı

Bu çalışmanın sonucu olarak çıkabilecek potansiyel ihtiyaçlara örnek olarak şunları gösterebiliriz:

- Son kullanıcı ve yöneticiler arasında talep ve iletişim protokollerinin tanımlanması.
- Veri yayın birimlerinin metaveri değişikliklerini takip edebileceği bir ortam (Wiki benzeri bir ihtiyaç doğabilir).
- Merkezi birime gelen talep görevlerinin takibini sağlayan bir sistem.

Bir sonraki aşamada 'Sequence' şemaları tanımlanan ihtiyaçların nasıl bir akış gerektirebileceğini belirginleştirecektir. Karmaşık bir yapı göstermesini beklediğimiz akışlar arasında şu tür örnekler yer alabilir:

- Farklı kurumlardan elde edilen katmanlar ile analiz yapmak.
- Veri yayın biriminde metaveri üzerine yapılan değişikliklerin takip edildiği bir akış.

'Use Case' ve 'Sequence' şemalarının kullanımı ile kurumlar arasında fikir alışverişi kolaylaşacak, potansiyel sorunlar / ihtiyaçlar erken saptanabilecek ve tasarım aşamasına daha bilinçli bir geçiş yapılacaktır.

Tasarım ve Geliştirme

ESRİ platformlu tasarım ve geliştirmelerle ilgili ESRİ tarafından sağlanan yeterli kaynak bulunmaktadır. Bu nedenle burada sadece açık kodların kullanımı ile ilgili tasarım ve uygulamalar verilmektedir.

Tasarım aşaması ile ilgili birçok önemli parametre analiz süresinde şekil alacaktır. Ancak projenin tanımında yer alan şartların bir kısmı uygun teknolojilerin seçilmesini ve proje mimarisinin ana hatlarının çizilmesini kolaylaştırmaktadır. Buna ek benzer prensipler ışığında INSPIRE uyumlu geoportal hazırlanması üzerine bilgi içeren INSPIRE-FOSS (<http://code.google.com/p/inspire-foss/>) girişimi faydalı bir çıkış noktası sağlamaktadır. Bu açık kaynaklı proje Dutch Kadastre'ın öncülüğünde iki yılı aşkın bir sürede birçok farklı açık kaynak yazılım değerlendirildikten sonra başarılı açık kaynak yazılımların belirlendiği ve başarıyla uygulandığı bir platformdur.

Veritabanı - PostgreSQL / POSTGIS

Açık veritabanlarında en önemli ve köklü iki teknoloji olarak PostgreSQL ve MySQL gösterilebilir. Mekânsal bilgiye yönelik olarak PostgreSQL üzerine PostGIS eklentisinin varlığı bu proje için veritabanı seçimini kolaylaştırmaktadır.

Web Uygulamaları – Deegree, GeoServer

Java tabanlı 'deegree' özellikle en yeni 3.0 versiyonu ile INSPIRE standartlarına uyumlu açık yazılım çözümü sunmakta ve INSPIRE-FOSS girişiminin temel taşlarından biri olarak kendini ön plana çıkarmaktadır. WMS, WFS, jeoportal, işletim sisteminden bağımsız iGeoDesktop uygulaması ve güvenlik sistemleri sunan bu paket öncelikli olarak değerlendirilecektir. Benzer hizmetler sunan Geoserver ise Ordnance Survey, FAO (Food and Agriculture of the United Nations) ve Dünya Bankası gibi çok önemli organizasyonlar tarafından kullanılmaktadır.

Bu iki çözümün özellikleri detaylı olarak değerlendirilecektir. Gerektiği takdirde merkezi birimde birden fazla çözümün birlikte kullanılması da bir olasılıktır. Örnek olarak Geoserver'in gelişmiş shp dosya desteği onun yalnızca bu rolü üstlendiği bir yapıyı mümkün kılmaktadır.

Metadata Uygulaması – GeoNetwork

Geonetwork ise uygulamanın metaveri boyutunda kullanılabilecek bir açık yazılım çözümüdür. Java tabanlı bu çözümü kullanan organizasyonlar arasında Dünya Sağlık Örgütü, FAO ve Amerika Coğrafi Veri Komitesi vardır.

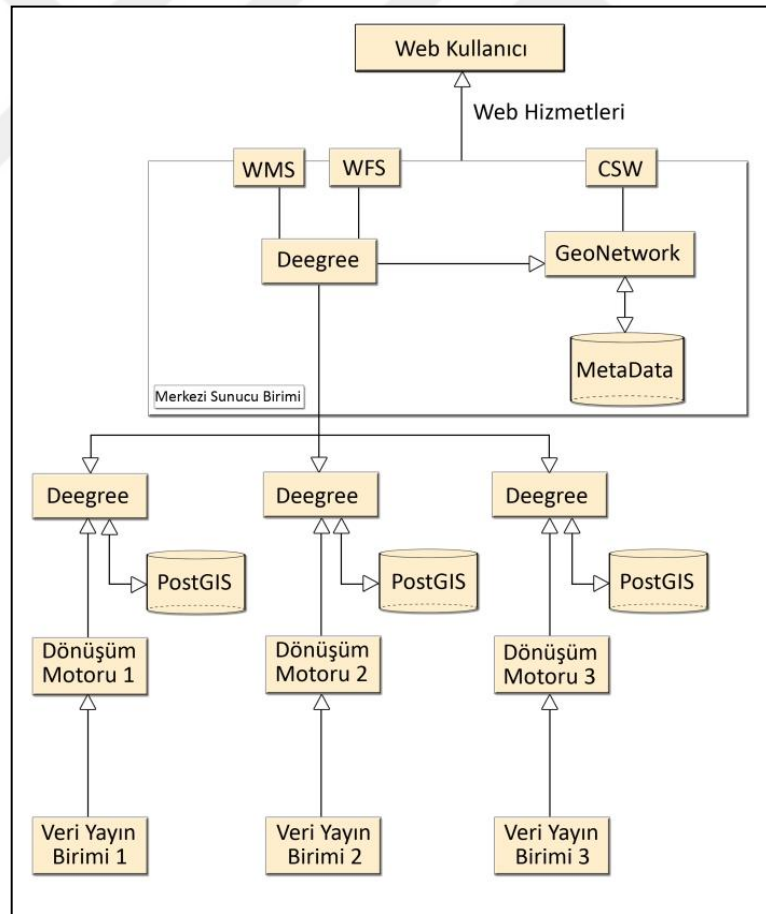
İstemci – Geoext veya HTML5/JQuery Tabanlı Bir Çözüm

Kullanılacak istemci yazılım için Info-Foss projesinde kullanılan Openlayers (<http://openlayers.org/>) ve Geoext (<http://www.geoext.org/>) örnekleri elimizde mevcut, analiz safhasında aday istemciler değerlendirilerek bir karara varılacaktır.

Bu açık yazılım çözümlerinin çoğu INSPIRE kapsamında tanımlanan WMS, WFS, WCS, WMTS, CSW ve WFST standartlarına uyumlu tasarlanmışlardır. Bu yazılımların en yeni standartları desteklemedikleri noktalarda değişiklikler yapılacaktır.

Yazılım Yapısı

Şekil 5. 7’de projede kullanılma potansiyeli olan yazılımların rolleri ve ilişkileri gösterilmektedir. Geonetwork ve degree kombinasyonu uygulamanın çekirdeğini oluşturmaktadır. Şartname de belirtilen dosya türlerinin ve hizmetlerin sunulması için gerektiği takdirde bu parçalar değiştirilebilir veya ek yazılımlar kullanılabilir.

Şekil 5.7 Projede kullanılma potansiyeli olan yazılımların rolleri ve ilişkileri (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Yukarıdaki şekilde yer alan en önemli parçalardan bir tanesi Veri Yayın kurumlarında çalıştırılacak olan 'Dönüşüm Motoru' yazılımıdır. İBB'nin diğer birimlerinde ve diğer kurumlarda var olan CBS yapısını etkilemeden sisteme entegre edilmesi var olan CBS yapısının çeşitli ara formlardan geçirmek suretiyle yerel deegree/PostGIS ortamına aktarılması ile mümkün olacaktır. Bu şekilde güncel tutulan sistem ile Merkezi Birimde yer alan deegree yapısı INSPIRE protokollerine uygun bir şekilde iletişim kurabilecektir.

Buradaki akışı özetlemek gerekirse:

1. Kurumların ellerindeki veriler Degree veya GDAL (<http://www.gdal.org/>) gibi açık kaynak kütüphanelerin içerisinde bulunan veya bu kütüphaneler yardımıyla geliştirilen ETL (Extract, Transform, Load) araçları aracılığıyla kurumun özelliğine göre belirlenen aralıklarla (saatlik, günlük aylık vs), Inspire tarafından belirlenen standartlara ve ortak bir koordinat sistemine uygun bir formata getirilerek Kurumun içerisindeki sunucuda bulunan PostGIS veritabanına aktarılacaktır.
2. İlk aşamada aktarılmış olan coğrafik ve metaveriler, yine kurum içerisinde kurulmuş Deegree WMS ve WFS sunucuları aracılığıyla servis edileceklerdir. Verilen servisler granüler bir şekilde yetkilendirilebilecek ve istenilen kullanıcılara açılabilirlerdir. Bu servisler merkez yayın birimi tarafından kullanılacağı gibi, kurum içerisinde kurulumu yapılacak bir başka web uygulaması üzerinden de uç kullanıcılar tarafından görüntülenebilecektir.
3. Merkezde çalışan bir başka Deegree kurulumu ise, uç birimlerin açmış olduğu servisler aracılığıyla veri sağlayıcılarının kullanıma açtığı metaverileri uç birimlerden toparlayarak hem bir ortak arama motoru çalıştıracak hem de yine uç birimlerin kullanıma açtığı verileri on the fly birleştirerek uç kullanıcıya gösterebilecektir.

Uygulama

Uygulama safhasında endüstriyel 'Best Practices' yaklaşımı uygulanacaktır. Bu kapsamda sistem tasarımı, iş dağılımı ve test sistemleri olabildiğince erken bir aşamada ve saydam bir şekilde yapılacaktır. Gelişim süresi boyunca işveren, ilgili kurumlar ve yüklenici arasında iletişim hatları toplantılar, wiki benzeri teknolojiler ve diğer web tabanlı paylaşım araçları kullanılarak güçlü tutulacaktır. Tasarım sonrası yapılacak değişimler için önceden tanımlanmış bir talep yapısı bu değişimlerin uygulama aşamasına olumsuz etkisini azaltılacaktır.

KBY e-portal oluşturulması

KBY e-Portalı KBY Departmanının e-devlet portalı görevini ifa edecektir. Söz konusu paket içinde yer alan başlıca modüller aşağıdadır:

- 1) Belge Yönetim Sistemi
- 2) Kurum Portalı

Belge Yönetim Sistemi

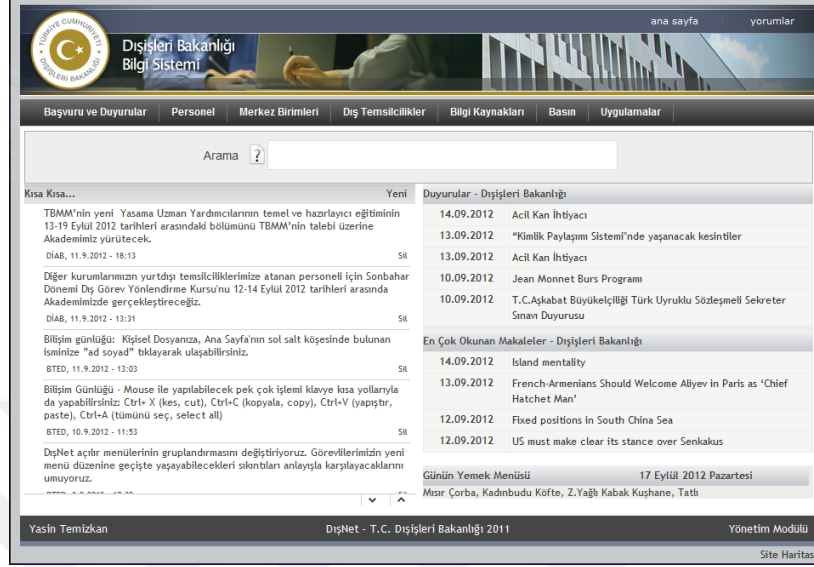
Belge Yönetim Sistemi, KBYD'nin kurum içi ve kurum dışı tüm yazışmalarının ve belgelerinin oluşturulması, taranması, onaylanması, imzalanması ve yayınlanması iş süreçlerini kapsayan bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla kurumlar tüm yazışmalarını elektronik ortamda yapabildiği gibi kâğıt üzerindeki yazışmaları da kayıt altına alabilmekte ve daha sonrasında bu elektronik arşiv üzerinde arama yapabilmektedirler.

Kurum Portalı

Kurum Portalı, kurumun iç ve dış işleriyle ilgili işleri hızlandırmak ve pratik yürütmek için personelinin kullanımına açtığı web tabanlı bir portaldır. Bu yazılım birçok modülü içerebilmekte olup, bir sonraki kısımda bir portalın içerisinde olabilecek modüller kısa açıklamalarıyla listelenmiştir.

Ana Sayfa

Ana sayfada modül ana başlıkları ve arama çubuğunun yanı sıra, “Kentsel Dönüşüm Alanları”, “Projelerin İzlenmesi”, “Kısa Kısa”, “Duyurular”, vs yer almaktadır.

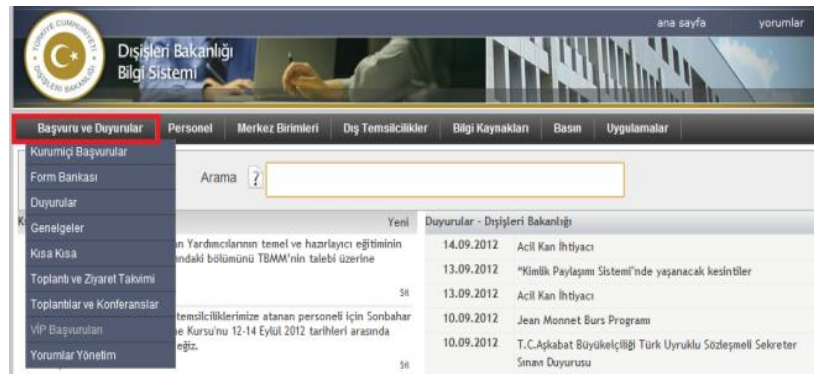

Şekil 5.8 KBY e-portali için öneri “Anasayfa” görünümü (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Modüller

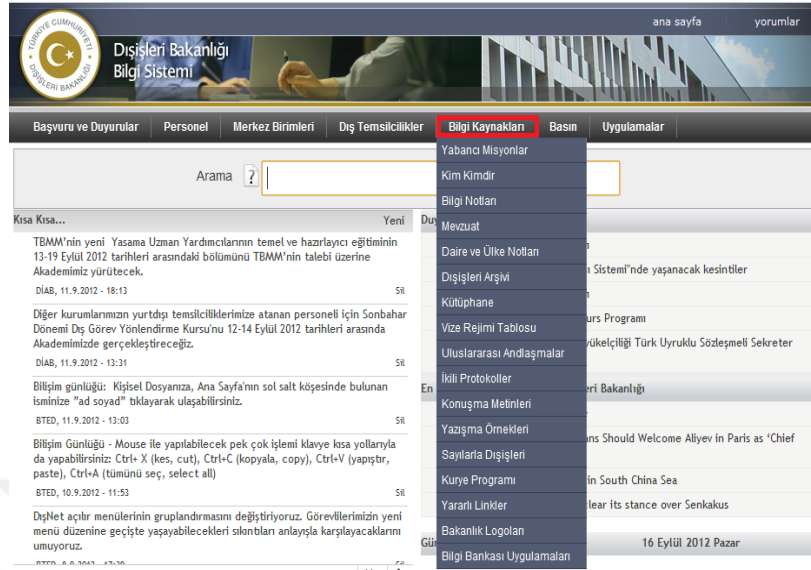
Modüller altında aşağıdaki türden başlık düşünülmektedir: Başvuru ve Duyurular, Personel, Bilgi Kaynakları, Basın, Uygulamalar vs.

Başvuru ve Duyurular’ın altında Kurum içi Başvurular, Form Bankası, Duyurular, Genelgeler, Kısa Kısa, Toplantı ve Ziyaret Takvimi, Toplantılar ve Konferanslar, Yorumlar Yönetim modülleri yer almaktadır.

Şekil 5.9 KBY e-portali için öneri “Başvuru ve Duyurular” modülü görünümü (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Bilgi Kaynakları altında personelin çeşitli konularda ihtiyaç duyabileceği referans kaynaklar toplanmıştır.

Şekil 5.10 KBY e-portali için öneri “Bilgi Kaynakları” modülü görünümü (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Basın – Medya Arşiv modülünde ülke basınında yer alan deprem, kentsel dönüşüm, ekonomik gelişmeler vb. ile ilgili haber ve yorumlar ile ülke basınında yer alan önemli haber ve yorumlar kaydedilmektedir.

MedyaArşiv				
Ana Sayfa				
Tümü Dış Basında Türkiye Ülke Basınından Okuma Matzemeleri				
Kayıt Sayısı : 99173				
Hızlı arama :				
Tarih	Başlık	Yazar Yayın Kuruluşu	Temsilcilik	Veri Tabanı
15.09.2012	Jeans, peroxide and a fake passport: the escape kit of Syria's desperate refugees	Sheera Frenkel The Times	Londra BE	Ülke Basınından
15.09.2012	Britain should seize this chance to strike a new deal with Europe	John Major The Daily Telegraph	Londra BE	Ülke Basınından
15.09.2012	Turkish troops battle Kurdish rebels	Daniel Dombey Financial Times	Londra BE	Ülke Basınından
15.09.2012	Embassy attacks cast shadow over Barack Obama's re-election hopes	David Osborne The Independent	Londra BE	Ülke Basınından
14.09.2012	Christian charity, ex-con linked to film on Islam	Los Angeles Times	Los Angeles BK	Ülke Basınından
13.09.2012	Völkerverständigung auf dem Rhein	Baslerha Neuchâter Nachrichten	Karlsruhe BK	Ülke Basınından

Şekil 5.11 KBY e-portali için öneri “Basın-Medya Arşivi” modülü görünümü (Tez çalışması kapsamında yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Uygulamalar başlığı altında diğer stratejik uygulama modülleri yer almaktadır.

YÖNTEM ÖNERİSİ VE DEĞERLENDİRME

Kentler; uygun çevre koşullarının sunduğu avantajlar çerçevesinde doğarlar ve büyümelerini mevcut ulaşım ve altyapı sistemlerini, iş olanaklarını, güvenlik, eğitim ve sağlık hizmetlerini geliştirme yoluyla kendileri başlatırlar. Devam eden süreçte ekonomik büyümenin hızı, planlar ve yerel yönetimlerin teşvikleri ve yönlendirmeleri, belirlenen gelişme alanlarındaki teknik ve sosyal altyapı olanakları ile gelişme alanlarındaki kamusal hizmet sunumunun maliyeti ve kalitesi gibi etmenler kentsel gelişmede belirleyici olarak rol oynar. Bu etmenler doğrultusunda yaşanan kentsel büyümenin kontrol edilememesi durumunda kentlerde çeşitli sorunlar oluşmaya başlar.

Tez kapsamında örnek olarak ele alınan İstanbul'da, kontrol edilemeyen kentsel büyümenin etkisiyle yaşanan planlama sorunları maddeler halinde özetlenecek olursa;

- Kentsel siyasetin planlamanın önüne geçmesi,
- Planlamanın meşruiyet sorunu,
- Planlama kavramının olmaması,
- Planlama sürecinin deforme olması, planlama sürecinin temelini oluşturan analiz aşamasının göz ardı edilmesi,
- Yasal düzenlemelerin plan kararlarının önüne geçmesi,
- Planlama sürecinde çok başlılığın yaşanması ile bu durumun yetki karmaşası ve kaos oluşturmaları,
- Planlama sürecinin yoğun bürokrasi adımlarına takılması, aktörlerin görevlerini yerine getirmemesi,

- Denetleme kavramının ve kontrol mekanizmasının olmaması,
- Katılımcılık, kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon kavramlarının olmaması,
- Dengesiz kaynak kullanımının olmasıdır.

Bu planlama sorunları; kentte hızlı yoğunlaşma, karmaşıklaşma, kentsel saçaklanma gibi fiziksel, çevresel, sosyo-ekonomik ve toplumsal birçok problemi beraberinde getirmektedir. Bu problemlerin önüne geçmek, yönetim ve planlama ilişkilerinin düzenlendiği, mevcut kurumsal ve yasal kargaşanın giderildiği yeni bir sistemle mümkün olur. Planlama ve yönetim sorunlarına kentsel büyüme yönetimi sistemi içerisinde Kentsel Büyüme Yönetimi Departmanı ve Kentsel Büyüme Yönetimi Mekânsal Veri Altyapısı Oluşturulması ve Portal Yazılımı ile çözüm bulunmuştur.

Kentsel büyüme yönetimi sisteminin amacı planlama aygıtı ve sürecinin verimliliğini arttırmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak olarak özetlenebilir. Bunları yerine getirebilmek için kentsel büyüme yönetimi çalışmaları stratejik yaklaşımlar kapsamında sistemler, modeller ve programlar halinde hazırlanarak planlamayı yönlendirmeli ve planlamanın temel dayanağı olmalıdır.

Mevcut durumda pek çok veriye, teknik personele ve yeterli bütçeye sahip olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde hızlı bir şekilde Kentsel Büyüme Yönetimi Birimi, gerekli olan teknolojik altyapı koşutunda oluşturulmalıdır (Şekil 5.4). Bu oluşturulacak olan departman, ülkemizin ve İstanbul'un jeolojik ve jeofiziksel özellikleri itibarıyla zorunlu ihtiyacı ve kaçınılmaz bir gerçeği olan kentsel dönüşüm ve depremsellik kriterlerini de muhakkak bünyesinde barındırmalıdır. Kentsel Büyüme Yönetimi Departman'ında ivedilikle şehrin tüm sorunlarının ve ihtiyaçlarının tespit edilebileceği, sorun ve ihtiyaçlara yönelik her türlü analizin yapılabileceği, çözüm üretme ve ihtiyaçların karşılanmasına yönelik sonuca veya kaniya varabilecek bir teknolojik altyapının oluşturulması gerekmektedir.

Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi'nin yürütülmesiyle düzenli ve sistematik gelişme sağlanacağı öngörülmektedir:

- Doğal kaynaklar açısından çevrenin korunması, sera gazı salınımının azaltılması, kısıtlı olan kaynakların ve enerji kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanılması, atık yönetiminin sağlanması, su ve hava kalitesinin iyileştirilmesi, tarımsal kaynakların korunması ve doğal hayatın devamlılığının sağlanması
- Ekonomik açıdan ulaşım, altyapı ve enerji maliyetlerinin düşürülmesi, iş imkânlarının oluşturulması, yatırımların yerel ekonomi içinde yapılmasının sağlanması, tarımsal faaliyetlerin kontrol edilmesi ve refah düzeyinin artırılması
- Mekânsal açıdan doğayı tanıyan etkili bir arazi kullanışın geliştirilmesiyle yeterli yeşil alan ve yeterli sosyal altyapı alanlarının oluşturulmasıyla birlikte sağlıklı mekânların hayata geçirilmesi, doğru doluluk-boşluk analizleriyle yapılaşma yoğunluklarının dengelenmesi, etkin erişim ve ulaşımın sağlanması, teknik altyapı sistemlerinin sürdürülebilir bir şekilde kullanılması, kentsel saçaklanmanın önlenmesi ve konut edinme seçeneklerinin artırılması
- Sosyal ve kültürel açıdan toplumsal aidiyetin artması, katılımcılığın sağlanmasıyla kültürel kimlik ve aidiyet oluşturulması, kamusal hizmet ve sosyal altyapı sunum kalitesinin artması, etkili politikalarla her türlü ekonomik seviye ve yaşam tarzına sahip kesimlerde konut ediniminin sağlanması, sağlık harcamalarının azaltılması, toplumsal sağliqlaşmanın ve toplumsal güvenliğin sağlanması

Planlama sisteminin meşruiyeti, hiyerarşik eşgüdümü ve devamlılığı, planlamanın siyasi çıkarlardan ve tercihlerden bağımsız olarak bilimsel, objektif ve şeffaf süreçlerde oluşturulması Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi'nde mutlak bir ön kabul ve zorunluluktur. Kentsel büyüme yönetimini sağlayacak teknik altyapıyı oluşturmak ve bu bağlamda gerekli örgütlenmeyi sağlamak amacıyla; büyümenin zamanlanması, büyüme hızının ölçülmesi ve kademelendirilmesi, büyümenin öngörüldüğü alanlarda yapı ve nüfus yoğunluklarını belirlemeye yönelik projeksiyonların yapılması, büyümeye yönelik sosyal ve teknik altyapı tesislerinin maliyet hesabının yapılması, hazırlanması ve sunum kalitesinin devamlılığının sağlanması konuları üzerinde durulması gerekmektedir.

Kentsel büyüme yönetimine yönelik tüm bu teknik altyapının temelinin hazırlanmasında ve projekte edilmiş büyümenin yönetilmesinde plan uygulama araçlarının doğru tespit edilmesi ve doğru kullanılması, idari yapılanmanın doğru bir şekilde kurgulanması ve belirlenen hiyerarşik düzene sadık kalınması, kentsel büyüme yönetimi departmanında alınacak olan kararların kent için kanun ve yönetmelik hükmünde olması gerekmektedir. Böylece kentsel büyüme yönetimi planları her kent için özgün zenginlikler, ihtiyaçlar, sorunlar, potansiyeller ve gerçek anlamda gerekli kentsel dönüşüm kriterleri doğrultusunda hazırlanarak sorunsuz bir şekilde uygulanabilirliği sağlanmış olacaktır.

Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi idari ve teknik yapılanmalarıyla etkileşim içinde ve bir bütün olarak çalışan modülleri içerdiği için sistemin uygulanabilirliği sağlanmış ve kontrol edilebilirliği arttırılmış olur. Sistemin uygulanabilirliğinin ve kontrol edilebilirliğinin arttırılmasıyla büyümesi kontrol altında olan sağlıklı, doğal kaynakları ve tarihsel değerleri korunmuş, ekonomik gelişmenin devam etmesiyle yaşam kalitesi ve refah düzeyi yükselen bir kent, her alanda katılımcılığın sağlanmasıyla denetimsizliğin, yetki karmaşasının ve planların uygulama aşamasındaki sorunların ortadan kaldırıldığı bir kent yönetimimekanizması kurulmuş olur. Kentin planlama dinamiklerini ve süreçlerini verimli kılacak ve hızlandıracak bu uygulamanın mekansal öngörülerden ileri giderek çok boyutlu bir hale gelmesinin en önemli önkoşulu, ilgili tüm aktör ve paydaşlar ile paralel işleyen süreçlerin sisteme dahil edilmesidir. Bu çerçevede; sektör temsilcileri, ilgili politika ve yatırımların, yerel yönetim ve yatırımcıların “katılımı” ile birlikte desteklenmesi gereken bu süreç, çağdaş planlamanın kolaylaştırıcı bir ögesi olacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Özdemir, A. R. ve Taşçı, H. M., (2008). “Kentleşme ve Kentsel İstihdam, Ekonomik Büyüme İçin Önemli Bir Potansiyel midir?”, Maliye Dergisi, 155: 55-71.
- [2] Carruthers, J. ve Ulfarsson, G. (2003). “Urban Sprawl and The Cost of Public Services”, Environment and Planning B, 30: 503-522.
- [3] DeGrove, J. M., (1994). The New Frontier For Land Policy: Planning & Growth Management In The States, American Planning Association.
- [4] Gray, C., (1996). Büyüme Yönetimi, Epsilon Yayınları, İstanbul.
- [5] Keleş, R., (2010). Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara.
- [6] Bengston, D. N., Fletcher, J. O. ve Nelson, K. C., (2004). “Public Policies For Managing Urban Growth and Protecting Open Space: Policy Instruments and Lessons Learned In The United States”, Landscape and Urban Planning, 69(2-3): 271-286.
- [7] Nelson, A., (2002). “How Do We Know Smart Growth When We See It?”, Canada. Lincoln Institute of Land Policy; Derleyen: Szold, T. ve Carbonell, A. (2002). Smart Growth: Form and Consequences (82-101).
- [8] Sjoberg, G., (1965). The Preindustrial City: Past and Present, The Free Press, Newyork.
- [9] Akkar, M. Z., (2006). “Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı’daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye”, Planlama Dergisi, 2: 29-38.
- [10] Aksoy, A., (2012). “Kentsel Büyüme Doğal Değerler ile Barıştırmak Yönetmek: Arnavutköy Yaklaşımı”, Tasarım Mimarlık, İç Mimarlık, Kentsel Tasarım, Görsel Sanatlar Dergisi, 227, <http://www.tasarimdergisi.com/etkinlik.php?id=727>, 26.03.2013.
- [11] Karadağ, A. ve Koçman, A., (2007). “Coğrafi Çevre Bileşenlerinin Kentsel Gelişim Süreci Üzerine Etkileri: Ödemiş (İzmir) Örneği”, Ege Coğrafya Dergisi, 16: 3-16.

- [12] Ataöv, A. ve Osmay, S., (2007). "Türkiye’de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım", ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, 24(2): 57-82.
- [13] Molotch, H., (1976). "The City as a Growth Machine: Toward a Political Economy of Place", The American Journal of Sociology, 82(2): 309-332.
- [14] Nalkaya, S., (2001). "Kentsel Formda, Kontrolsüz Büyümeyle Gelen Değişim ve Sonuçları", Dönüşüm Sürecinde Bir Kent: Gazimağusa Sempozyumu, 23-26 Ekim 2001, DAÜ, Gazimağusa.
- [15] Arslan, R., (1997). Arazi Kullanış Ekonomisi, YTÜ Yayın No: YTÜ.MF.YK-97.0315, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul, http://www.mmr.yildiz.edu.tr/Yeni4/PAGE/YAYIN/315_.pdf, 27.05.2013.
- [16] Gedikli, B., (2012). "Stratejik Mekânsal Planlama: Planlamada Yeni Anlayışlar, Yöntemler ve Teknikler", 237-289; Ersoy, M., (2012). Kentsel Planlama Kuramları, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara.
- [17] Kıray, M., (1982). Metropoliten Kent Olgusu, Toplum Bilim Yazıları, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yayın No: 7, Ankara.
- [18] Keleş, R., (1980). Kentbilim Terimleri Sözlüğü, İmge Kitabevi, Ankara.
- [19] United States Environmental Protection Agency (US-EPA), (2009). Planning for a Sustainable Future: A Guide for Local Governments, Yayın No: EPA-902-K-08-001, Newyork, http://www.epa.gov/region02/sustainability/greencommunities/Planning_for_a_Sustainable_Future.pdf, 14.04.2015.
- [20] Theis, C., (2007). Comprehensive Regional Planning: Providing a Crucial Framework for Smart Growth, Yüksek Lisans Tezi, Tufts University Arts in Urban and Environmental Policy and Planning, Boston.
- [21] Kenny, C., (2003). "The Internet and Economic Growth in LDCs: A Case of Managing Expectations?", Oxford Development Studies, 31: 99-113.
- [22] Serdaroğlu Sağ, N., (2011). Dönüşüme Bağlı Kentsel Gelişmenin Yönetilmesinde Bir Araç Olarak Akıllı Büyüme; Konya Kenti Örneği, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- [23] Turgut, S., (2004). İstanbul’un Yönetimi Bir Kent Planlama Yönetimi Denemesi, Anahtar Kitaplar, İstanbul.
- [24] Tekeli, İ., (1994). The Development of the İstanbul Metropoliten Area: Urban Administration of Planning, İstanbul Kent Basımevi, İstanbul.
- [25] Kongar, E., (2006). "Ekonomik Büyüme ve Kültürel Kalkınma", http://www.kongar.org/makaleler/mak_mi.php, 03.04.2013.
- [26] Ersoy, M. (2001). "Fiziksel Planlama Sistemimiz ve Doğal Afetler", Planlama Dergisi, 3: 16-23, <http://www.melihersoy.com/wp-content/uploads/2012/04/Fiziksel-Planlama-Sistemimiz-ve-Dogal-Afetler.pdf>, 04.05.2013.

- [27] Kaygalak, İ., (2006). "İzmir Karşıyaka-Çiğli Periferisinde Göçün Sosyo-Ekonomik Boyutları", Ege Coğrafya Dergisi, 15: 87-103.
- [28] Marın, M. C., (2004). "Globalleşme Sürecinde Kent ve Bölgelerin Mekânsal Ekonomilerdeki Rolü ve Ekonomik Coğrafya Eşitsizliği: Bir Yerleşim Kuramı Yaklaşımı", Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, 10-12 Eylül 2003, PAÜ, Denizli.
- [29] Yazar, K. H., (2006). Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal BilimlerEnstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) AnabilimDalı, Ankara.
- [30] Washington Eyaleti Yasama Organı Büyüme Yönetimi Kanunu, 1990, <http://www.gmhb.wa.gov/Reader.aspx?pg=About.htm>, 26.03.2013.
- [31] Arbury, J., (2005). From Urban Sprawl to Compact City-An Analysis of Urban Growth Management in Auckland, Yüksek Lisans Tezi, Auckland University Arts in Geography and Environmental Science, Auckland.
- [32] United States Census Bureau, (1990). Census of Population and Housing, <http://www.webcitation.org/6G4J8TS75?url=http%3A%2F%2Fwww.census.gov%2Fprod%2Fwww%2Fdecennial.html>, 11.03.2017.
- [33] United States Census Bureeau, (1990). Metropolitan and Micropolitan Statistical Areas, <https://www.census.gov/popest/data/metro/totals/2012/tables/CBSA-EST2012-01.csv>, 14.04.2015.
- [34] The Town of Cary's Planning Department, (2000). Town of Cary Growth Management Plan, Kuzey Carolina.
- [35] United States Environmental Protection Agency (US-EPA), (2001). Affordable Housing and Smart Growth, Washington, D.C. http://www.smartgrowth.org/pdf/epa_ah-sg.pdf, 14.04.2015.
- [36] United States Environmental Protection Agency (US-EPA), (2009). Planning for a Sustainable Future: A Guide for Local Governments, Yayın No: EPA-902-K-08-001, Newyork, http://www.epa.gov/region02/sustainability/greencommunities/Planning_for_a_Sustainable_Future.pdf, 14.04.2015.
- [37] United States Census Bureau, (1991). Population of Counties by Decennial Census: 1900 to 1990, <https://www.census.gov/population/cencounts/fl190090.txt>, 11.03.2017.
- [38] United States Census Bureau, (2000). Ranking Tables for Counties: 1990 and 2000, Yayın No: PHC-T-4, <https://www.census.gov/population/www/cen2000/briefs/phc-t4/tables/tab02.pdf>, 11.03.2017.
- [39] United States Census Bureau, (2010). State & County QuickFacts, <https://www.census.gov/programs-surveys/popest.html>, 11.03.2017.

- [40] Alachua County Department of Growth Management, Department Overview, <http://growth-management.alachuacounty.us>, 22.02.2013.
- [41] Auckland Regional Council, (2001). Can We Stop Growth?, <http://www.aucklandcouncil.govt.nz/EN/planspoliciesprojects/plansstrategies/theaucklandplan/Documents/aucklandplanenglish.pdf>, 20.03.2013.
- [42] Auckland City Council, (2003). Growth Strategy: Glossary and References, <http://www.aucklandcouncil.govt.nz/EN/planspoliciesprojects/plansstrategies/theaucklandplan/economicdevelopmentstrategy/Pages/home.aspx>, 20.03.2013.
- [43] Auckland Regional Council, (1999). Executive Summary from the Auckland Regional Growth Strategy Document, <http://www.aucklandcouncil.govt.nz/EN/planspoliciesprojects/reports/Pages/censusinaucklandhome.aspx>, 14.03.2013.
- [44] United States Office of Management and Budget (US-OMB), (1991). Revised Delineations of Metropolitan Statistical Areas, Micropolitan Statistical Areas, and Combined Statistical Areas, and Guidance on Uses of the Delineations of These Areas, Yayın No. 13-01, Washington, <https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/omb/bulletins/2013/b13-01.pdf>, 14.04.2015.
- [45] York County Planning Commission, (2011). York County Growth Management Plan, Pennsylvania.
- [46] Bozlağan, R., (2012). İstanbul Derinlik, Değişim ve Güç, İkinci Baskı, Hayat Yayınları, İstanbul.
- [47] Akın, O. (2012). İstanbul Kentinin Değişim Öyküsü. Mimarist, 12(45), 46-59.
- [48] Akın, O., (2011). "Yeni Büyüme Dinamikleri İlişkisinde İstanbul Kentinin Makroform Arayışı", Mimarlık Dergisi, 361, 75-80, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=375&RecID=2854>, 09.10.2015.
- [49] İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), (2009). İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/SehirPlanlamaMd/Documents/100.000%20%C3%96l%C3%A7ekli%20%C3%87evre%20D%C3%BCzeni%20Plan%C4%B1%20Sunum%20TR.pdf>, 20.10.2015
- [50] İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), Organizasyon Şeması, <http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Documents/YonetimSemasi.htm>, 04.06.2015.
- [51] İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), (2009). İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü Çevre Düzeni Planı Yönetici Özeti, http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/SehirPlanlamaMd/Documents/yonetici_ozeti/CDP_YONETICI_OZETI_15.06.2009.pdf, 04.06.2015.

- [52] İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), (2009). İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Şehir Planlama Müdürlüğü 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Özeti, http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Documents/ISTANBUL_CDP_GENEL_BILGI.pdf, 04.06.2015.
- [53] İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA), (2010). 2010 - 2013 İstanbul Bölge Planı, <http://www.istka.org.tr/content/pdf/IBP-istanbul-bolge-plani-2010-2013.pdf>, 04.06.2015.
- [54] Şengül, H. T., (2002). “Planlama Paradigmalarının Dönüşümü Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme”, Planlama Dergisi, 2: 8-30.
- [55] http://www.isocarp.net/Data/case_studies/2115.pdf, 23.12.2014.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ahmet SEYDANLIOĞLU
Doğum Tarihi ve Yeri : 19.05.1981/Şanlıurfa
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : syydna@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Geomatik	Yıldız Teknik Üniversitesi	2009
Lisans	Jeodezi ve Fotogrametri Müh.	Yıldız Teknik Üniversitesi	2006
Lise	Sayısal	Davut Zeki Akpınar Lisesi	1999

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	Firma/Kurum	Görevi
2014-2017	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi	İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı ve Harita Müdürlüğü
2015-2017	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi	Balıkesir Toplu Konut A.Ş (BALTOK) Yönetim Kurulu Başkanı

2014	İBB Raylı Sistemler Daire Başkanlığı Avrupa Yakası Raylı Sistem Müdürlüğü	Kontrol Mühendisliği
2013–2014	İBB Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanlığı	Daire Başkanı Yönetici Asistanı
2011–2013	İBB İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı	Daire Başkanı Yönetici Asistanı
2006–2011	İBB İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Harita Müdürlüğü	Kontrol Mühendisliği

YAYINLARI

Makale

1. Türkiye Kentleri İçin Kentsel Büyüme Yönetimi Sistemi ve İstanbul Örneği